

Kolektiv IMV petič na Gorjancih

25-letnica tovarne je mejnik k novim uspehom

Košnice pri Miklavžu na Gorjancih so bile v soboto, 19. julija, kot eno samo mravljišče. Na tisoč članov kolektiva iz vseh tovarn je s svojo prisotnostjo na vsakoletno snidenje ob dnevu slovenskega ljudstva, ki je bilo letos še posebej dobro organizirano. Prvič so imeli srečelov, ki se je izkazal za izvrstno zabavo.

Uradni del programa je začel Jože Turk, predsednik konference sindikatov v tovarni, kot slavnostni govornik pa je članom kolektiva IMV čestital k doseženim uspehom Janko Goleš, predsednik izvršnega sveta novomeške občinske skupščine. Poudaril je, da vsa skupnost zampa v IMV in pričakuje, da bo uresničil tudi zahtevne naloge v novem srednjoročnem obdobju.

O proizvodnih težavah v zadnjem času je nato govoril generalni direktor IMV Jurij Levičnik. Omenil je zlasti nove stabilizacijske ukrepe, ki potrebujejo pravilno usmeritev IMV v izvoz. Napovedal je boljše čase za ves kolektiv, če bo kajpak vsak na svojem delovnem mestu napravil to, kar od njega terjajo naloge.

Kulturni program so izpolnili člani tovarniškega mešanega pevskega zbora, nato pa je številno občinstvo do solz nasmejalo štajerski humorist Štraufegger. Privoščil si je vse vodilne in to ne le enkrat, pa mu nihče ni zameril.

Ob bogato založenih stojnicah se je kadilo že pred prazno, kljub temu, da je vesela trajala do mraka, pa ničesar ni zmanjkalo. Bogat srečelov s 450 dobitki pa je precej pripomogel k dobremu vzdušju. Zal je dobitnik TV sprejemnika takoj po prevzemu aparata izginil, tako da za ime nismo izvedeli.

R. BAČER

MALO URADNEGA, MALO ZABAVNEGA – V soboto, 19. julija, so avtobusi IMV kar naprej vozili ljudi k Miklavžu na vrh Gorjancih, kjer je bilo v. srečanje kolektiva ob 25-letnici tovarne. Po govornih in kulturnem programu je bilo veselje ob petju in plestu tja do noči. (Foto: R. Bačer)

Gorjancem vrniti življenje

Predstavniki žumbersko-gorjanskega spominskega območja na razgovoru z Mitjo Ribičičem, predsednikom RK SZDL Slovenije – Načrtovane številne akcije

Nerazvitost je žarišče vseh težav, ki tarejo žumbersko-gorjansko območje. Ta spominski predel obsega pet slovenskih in tri hrvaške občine: Mediko, Črnomelj, Novo mesto, Krško, Brežice, Samobor, Jastrebarsko in Ozalj.

Na razgovoru predstavnikov petih slovenskih občin s predsednikom RK SZDL Mitjem Ribičičem 16. junija so udeleženci sprejeli pobudo za skupen sestanek obeh republik na ravni SZDL v septembru letos. To bo pomembno za njun bodoči odnos do razvoja žumbersko-gorjanskega območja.

elementov programa novega srednjoročnega obdobja 1981-1985. Tudi narodnoosvobodilna epopeja spominskega območja ne sme v

pozabo. V Žumberku in na Gorjancih so se od vsega začetka spletale vezi med slovenskimi in hrvaškimi partizani. Dokumentov v skupnih akcijah, bolnicah ipd. je ogromno, niso pa bili še predstavljeni tako kot zaslužijo, kar je treba čimprej nadoknaditi. JOŽICA TEPPEY

Trimo podvojil izvoz

Podpisane pogodbe s Sovjetsko zvezo, Angolo in NDR

V času, ko veliko govorimo o našem zunanjetrgovinskem primanjkljaju, je prav gotovo prijetno slišati vesti o vse večjih uspehih trebanjskega „Trima“ na zunanjih tržiščih. Ta trebanjska delovna organizacija je namreč v zadnjem času sklenila precej zunanjetrgovinskih poslov, s katerimi se bo iz deviznih pasivce povzpela med velike izvoznike.

Kot pravi generalni direktor „Trima“ Ivan Gole, gre uspehe pripisati nekajletni obdelavi zunanjih trgov.

Žal pa se zaradi teh uspehov tudi že boje, ali bodo zmogli vsa naročila, saj so proizvodne kapacitete že zdaj premajhne. Hkrati jih še vedno pestijo neredne dobave materialov, kot so pločevina, poliuretani in drugi, za katere se morajo zaradi nerednih dobav domačih dobaviteljev pogosto obračati na tuje.

Med posli, ki so jih sklenili v zadnjem času, je treba na prvem mestu omeniti pogodbo za 8 milijonov dolarjev, ki so jo Trebanjci podpisali s Sovjetsko zvezo, potem

pa še pogodbe z Nemsko demokratično republiko in Angolo, kjer so podpisali pogodbe za 2 milijona oziroma 5 milijonov dolarjev. Pripravljajo pa se na sklenitev velikih poslov v Iraku, Alžiriji in še kje. Vsega skupaj bodo letos realizirali za okoli 10 milijonov dolarjev poslov, kar znaša za 100 odstotkov več, kot so predvidevali. Prav zaradi tako uspešnega prodora na zunanje trge bodo morali uvesti tretjo izmeno, resno pa že tudi razmislijo o razširitvi proizvodnih zmogljivosti, čeprav so šele pred kratkim predali namenu nove, povečane linije za proizvodnjo „Trimo“ ploče. J. S.

Z novo tovarno bo laže

Svoj prispevek k ustalitvi gospodarstva bodo elmovci s Čateža kovali v novi stavbi – Govor B. Osolnika

Pred sedmimi leti so si ljudje s Čateža in okolice začeli služiti kruh (in tako neposredno odpravljati nerazvitost ondotnih krajev) v tankajšnji Elmini tovarni elektromateriala. Proizvodnja je sčasoma prerasla zmogljivosti starih prostorov, nujna je bila gradnja nove tovarniške stavbe – in do slednje, ki bo skupaj z opremo stala 45 milijonov dinarjev, je sto štiridesetčlanski delovni kolektiv prišel v torek, ko so s slovesno otvoritvijo tovarne počastili tudi dan vstaje slovenskega ljudstva.

Delavci Elminega tozda na Čatežu, številni krajanje in ljudje z vseh koncev trebanjske občine in od drugod (prišli so tudi brigadirji iz Suhe krajine in taborniki) so se udeležili proslave, na nekateri so poddelili domicil aktivnostim. OF stiškega okrožja v trebanjski občini, med kulturnimi točkami (pripravili so jih moški pevski zbor iz KS Poljšnik, celjska folklorna skupina „ŽPD France Prešeren“ in godba na pihala iz Trebnjega) pa so

z zanimanjem prisluhnili besedam Bogdana Osolnika, vodji slovenske delegacije v Zveznem zboru skupščine SFRJ.

Po orisu vrednot, za katere se je bil narodnoosvobodilni boj tudi v trebanjski občini, je tov. Osolnik poudaril, da si moramo danes z enako zavzetostjo prizadevati tudi v boju za ustalitev gospodarstva, rešitve pa ne bo moč najti v opiranju na izvršne in upravne organe ali strokovno tehnični aparat, tudi samo ukrepi zavestnega varčevanja in uskladitev porabe z dejanskimi možnostmi ne bodo dovolj. Boljše izkoriščanje vseh zmogljivosti, dvig storilnosti, doslednejše usposabljanje gospodarstva za nastopanje na tujih tržiščih, sodelovanje z deželami v razvoju – to so torišča boja za ustalitev gospodarstva.

V novi tovari pa se bodo tudi elmovci s Čateža lahko še uspešneje spoprijeli s težavami, ki ovirajo gospodarjenje.

D. RUSTJA

Izvoljen nov slovenski izvršni svet

Med 7 novimi člani tudi Marjan Simič, predsednik občinske skupščine Novo mesto

Republiška skupščina je prejšnji teden na skupnem zasedanju vseh zborov soglasno izvolila nov, 22-članski republiški izvršni svet, ki ga bo kot predsednik vodil Janez Zemljarič, v dosežanju izvršnega sveta republiškega sekretarja za notranje zadeve. Kandidaturo novega predsednika so podprle vse slovenske občine. Novi izvršni svet bo imel razen predsednika tudi tri podpredsednike: Jožeta Florjančiča, Vlada Klemenčiča in Dušana Šanigoja, ter 18 članov, ki imajo naslednje zadolžitve: Boris Čizmek je predsednik republiškega komiteja za borbo in vojaške invalide, Tomaž Ertl je republiški sekretar za notranje zadeve, Andrej Grahor predsednik republiškega komiteja za promet in zveze, Jernej Jan predsednik republiškega komiteja za mednarodno sodelovanje, Tatjana Kosovel – predsednica republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo, Martin Košir republiški sekretar za ljudsko obrambo, Ivo Marek predsednik republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Jože Paček republiški sekretar za pravosodje, upravo in proračun, Majda Poljanšek predsednica republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, Milivoj Samar predsednik republiškega komiteja za družbeno planiranje, Marjan Simič predsednik republiškega komiteja za delo, Anton Šlapernik republiški sekretar za finance, Borut Študenčič predsednik republiškega komiteja za tržišče in splošne gospodarske zadeve, dr. Lojze Ude predsednik republiškega komiteja za zakonodajo, Tone Vahen predsednik republiškega komiteja za informiranje, Marko Vraničar predsednik republiškega komiteja za energetiko, industrijo in gradbeništvo, dr. Istok Winkler predsednik republiškega komiteja za kulturo in znanost, Marija Zupančič – Vičar predsednica republiškega komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora.

SPOMENIK V GRADNIKU – V nedeljo so v Gradniku slovesno odkrili spomenik 10 padlim vaščanom iz Gradnika. Praproč in Sodjega vrha; spomenik so s svojim delom in denarjem postavili vaščani teh treh belokranjskih vasi. Spomenik je na slovesnosti, ki so se je udeležili številni domačini in gostje, odkril prvoborec Franc Košir, kulturni program pa so pripravili domači mladinci, učenci iz Semiča; brigadirji MDA Bela krajina 80 ter črnomaljska godba na pihala, vojaki iz črnomaljske gamizije pa so izstrelili častno salvo. (Foto: Franc Derganc)

Izsiljevalski /ne/ sporazumi

Tudi na Dolenjskem so začele trgovce stiskati klešče – Proizvajalci jih silijo v sporazume, za katere se ne ve, če so umestni – Gospodarska zbornica ugotavlja

Nesamoupravni sporazumi so dobili ime tisti dokumenti, ki vse češče prihajajo v pošto v delovne organizacije širom po Dolenjski od proizvajalcev iz drugih krajev in republik. Zahtevajo dodatna sredstva po sporazumu, sicer grozijo z ustavitvijo dobave blaga. O tem je tekel pogovor z Jožetom Florjančičem, diplomiranim pravnikom in novim sekretarjem medobčinske gospodarske zbornice za Dolenjsko, ki je te dni naredil analizo pojavov v zvezi z „nesamoupravnimi sporazumi.“ Tako le pojasnjuje:

„Nesamoupravni sporazumi se pri nas pojavljajo v štirih oblikah. Ena je združevanje deviznih sredstev; ta je najhujša. Proizvajalci jih potrebujejo za uvoz surovin in od trgovine

zahtevajo sovlaganje, sicer grozijo z ustavitvijo dobave blaga. Druga vrsta sporazumov ni nič drugega kot izsiljevanje višjih cen. Znano je, da so cene z zveznim odlokom zamrznje-

Jože Florjančič: „Ugotavlja se, če gre za primere izsiljevanja višjih cen brez osnove“

ne, proizvajalci pa hočejo s sporazumi doseči celo 30-odstotno povišanje cen. Če ne podpisš, blaga ne dobiš, ker z izgubo ne bomo delali. Taka je vsebina tovrstnih sporazumov. V tretjem primeru gre za združevanje sredstev za povečanje proizvodnih zmogljivosti, skratka za sovlaganje v investicije. Grožnja pa je enaka. In četrti primer so sporazumi, ki zahtevajo sredstva za kajenje nastale izgube. Primer: neka železarna je v enem letu dobavila trgovini toliko in toliko ton železa. Zahte-

vajo od dobavljene količine določen odstotek deviz. Prav med temi sporazumi pa je velika nevarnost, da hočejo nekateri izsiliti višje cene, če so upravičeni ali ne. Pokrivanje izgube je tudi najbolj problematično, kajti nikjer ni rečeno, da ne bi lahko z boljšim delom bolje gospodarili.

– Je veliko primerov takega načina sporazumevanja v stitih dolenjskih občinah?

„Zaenkrat ta pojav ni kdove kako na široko razpreden. So pa primeri, in največ je takih, ki s sporazumi zahtevajo sredstva za investicije. Gre za železarne od Smedereva do Jesenic in cementarne. Novotehna je temu najbolj izpostavljena. Pri zahtevah po višjih cenah pa se pojavljajo proizvajalci umetnih gnojil, pri čemer so najbolj prizadete kmetijske zadruge in kajpak kooperanti.“

– Za kolikšna zahtevana sredstva gre in kaj pomeni tak sporazum za naše podjetje?

(Nadaljevanje na 4. strani)

Do konca tedna bo prevladovalo suho vreme, postopoma se bo otopilo.

ZUNANJEPOLITIČNI PREGLED

V Južni Ameriki kjer državni udari nasploh niso redkost in kjer v več kot polovici držav vlada vojaški režim, je Bolivija vendarle posebnost svoje vrste, saj je bil zadnji prevrat, ki so ga minuli teden izvedli vrhovni poveljniki kopenske vojske, letalstva in mornarice, že 189. po vrsti v 154-letni zgodovini Bolivije. V tej državi imajo v povprečju torej več kot en državni udar vsako leto.

S tem so grobo poteptali ustavo in zavrli proces demokratizacije v državi, ki se otepa s hudimi gospodarskimi (ima komaj okoli 500 dolarjev nacionalnega dohodka na prebivalca) in družbenimi (večji del narodnega bogastva je v rokah peščice premožnejšev) zadregami. Levica je namreč napovedala, če zmaga na volitvah, korenitejša reforme, ki bi kajpak resno prizadejale interese vladajočega „plemstva“ ta pa ima na svoji strani tudi vojaške vrhove.

V Boliviji

189. državni udar

To pot so vojaki izvedli državni udar protičasni predsednici Lidiji Gešter, ki je bila na tem položaju od novembra lani. Tedaj so jo imenovali na to mesto kot izhod v sili po neuspelem državnem udaru in ji zadali eno samo nalogo: da pripravi in izvede predsedniške volitve, s katerimi bi Bolivija naposled dobila svojega zakonitega predsednika in trdno vlado. Gešter je svojo nalogo sicer opravila, toda kot vse kaže drugače, kot so si zamišljali vojaki.

Na volitvah je namreč zmagal vodja levičarske fronte Hernan Silesa Suaz, ki je porazil tako desničarskega predstavnika, nekdanjega generala Huga Banzerja kot predstavnika zmernega krila Paza Estensora. Ker zmagovalec ni dobil potrebnih 51 odstotkov glasov (le okoli 33), bi ga po bolivijski ustavi moral namesto predsednika izvoliti parlament, kar bi se zanesljivo tudi zgodilo in sicer v začetku avgusta.

Vojaki, ki so že teden pred volitvami svarili, da ne bodo dovolili zmage levice, so prej posegli vmes in prevzeli oblast. Predsednico so postavili v hišni zapor in jo prisilili, da je odstopila, razpustili parlament in proglasili kot neveljavne izide volitev, pa v državi uvedli vojaške zakone.

Državni udar v Boliviji je obsodila večina južnoameriških (pa tudi Združene države Amerike, ki so takoj suspendirale vso vojaško pomoč) držav, protesti zoper tako nasilno vmešavanje vojakov v politiko pa prihajajo tudi od drugod.

In vendar je za Latinsko Ameriko to nekaj vsakdanjega, zakaj vojska ima v tem delu sveta čisto posebno vlogo, vlogo, ki si jo je kajpak določila sama.

Vsaka armada ima predvsem dve osnovni dolžnosti: da varuje svobodo in neodvisnost ter ozemelsko celovitost svoje države ter da skupaj z drugimi silami (policija) skrbi za notranji red in mir. Toda v Južni Ameriki vojne med dvema ali več državami že dolgo ni bilo, razen tega pa so vse države na zeleni celini z medsebojnim obrambnim vojaškim paktom povezane in bi torej napad na eno predstavljal praktično napad na vse. Zaradi tega v Južni Ameriki teoretično in mogoče, in armade posameznih držav dejansko nimajo problemov z varovanjem svojih nacionalnih meja.

Zato pa se tem bolj silovito zanimajo za tisto, kar se dogaja znotraj meja in dosledno uveljavljajo svoje prepiranje, da so edine poklicane in dolžne posegati v notranjopolitična dogajanja. In to (ker v velikanski večini vrhovnega poveljstva stojijo na stani vsaj vrhovnega sloja premožnih) tako, da ohranjajo interese denarnih in finančnih mogotcev ter preprečujejo „komunistično nevarnost“.

Tako so storili tudi to pot v Boliviji.

JANEZ ČUČEK

REAGAN IN BUSH – V Detroitu, ki ga imenujejo tudi prestolnico avtomobilске industrije, se je končala konvencija republikanske stranke, na kateri so za predsedniškega kandidata izvolili nekdanjega kalifornijskega guvernerja Ronalda Reagana, za podpredsedniškega pa Georga Busha. Posebnost so bila oblačila nekaterih delegacij (in pa seveda tudi splošno, hrupno vzdušje z mnogo glasbe in folkore), kot na primer kalifornijske, ki je vsa imela kavbojske klobuke. (Telefoto: UPI)

Pšenični dinar prišel prepozno

Setev pšenice bi spodbudili, če bi odkupno ceno ustrezno zvečali jeseni, ne zdaj

Ob pričetku žetve je zvezni izvršni svet zvišal odkupno ceno pšenice – seveda v dogovoru z republikami – za 1 dinar pri kilogramu. Podobno je storil ob pričetku lanske žetve. Ali bomo zdaj imeli dovolj domače pšenice? Če ne že letos – saj je ni moč požeti več, kot so je posejali – vsaj prihodnje leto?

Lansko in letošnje zvišanje odkupne cene pšenice ob samem pričetku žetve imata dobro in slabo stran. Katera bo bolj vplivala na kmetovalce?

Nihče ne dvomi, da zvišana cena ne bi spodbujala kmetovalcev k prodaji večjega dela pridelka. Ali jih bo tudi spodbujala, da je bodo v jeseni več posejali? Lanske izkušnje ne kažejo na to. Odkupovalci in predelovalci pšenice pa ob žetvi menda ne marajo razmišljati o tem. Žuli jih le kratkoročna oskrba z žitom. Enako menda tiste organe, ki urejajo cene.

Ob lanskem žetvi so zvišali odkupno ceno pšenice zato, ker je bila letina slaba. Letos so hektarski pridelki na žitorodnih območjih Jugoslavije precej večji, pa so ceno spet zvišali, da bi odkupili več zrnja in omejili uvoz. Lansko jesen so je kmetovalci namreč posejali premalo. Kljub zvišani odkupni ceni ob

zveti ali, kot razlagajo nekateri, menda prav zato. Kmetovalci namreč hitro prisluejo prišepetavanjem, da bo za manjši pridelok spet moč doseči višjo ceno. In glej ga, zlomka. Če se ni spet zgodilo tako!

Odkupna cena letošnjega pridelka pšenice je bila določena v začetku lanskega oktobra, in sicer 5 din za kilogram prvovrstne. Že takrat je bilo slišati resne

pripombe, da je prenizka. Neizpolnjeni setveni načrt je potrdil, da kmetovalci niso bili zadovoljni z njo. Ob zmanjšani setvi so jim šele ob žetvi zvišali odkupno ceno. Kaj bodo kmetovalci po vsem tem storili ob letošnji jesenski setvi? Bodo posejali veliko pšenice ali čakali na zvišanje odkupne cene ob novi žetvi?

To je slaba stran lanskega in letošnjega zvišanja odkupne cene pšenice ob pričetku žetve poleg seveda, dobre, da bi zbrali več domačega žita za kruh. Slabost je v tem, da niso take oziroma ustrezne odkupne cene pšenice določili že jeseni. Po predpisih bi jo morali določiti do pričetka setve, do 1. oktobra za pridelok v naslednjem letu. Takrat bi lahko spodbudili kmetovalce k večji setvi.

Kmetovalci ne zaupajo takemu gospodarstvu, ki določa cene na tako kratek rok. Ne zanesejo se na nenadna zvišanja. Ta pa hkrati speljujejo vodo na mlin tistim, ki prišepetavajo, da je že ob majhnem pomanjkanju pridelok moč iztržiti za njih precej več. Ljudi ni moč spodbujati za večjo proizvodnjo le z besedami, če posamezni gospodarski ukrepi kažejo v nasprotno smer.

JOŽE PETEK

TELEGRAMI

BEOGRAD – Podkancler in zunanji minister ZR Nemčije Hans Dietrich Genscher je odpotoval iz Beograda. Pred odhodom je gostil ZR Nemčije sprejel predsednik ZIS Veselin Djuranović in se z njim zadržal v daljšem prijateljskem pogovoru. Spregovorila sta o nadaljnjem razvijanju odnosov in sodelovanju med državama zlasti v gospodarstvu, ter o možnostih in modalitetah razvoja sodelovanja.

PEKING – Peking je zavnil kot neumestne obtožbe Moskve, da se Kitajska namenja razširiti proti jugovzhodni Aziji. Takšne obtožbe – piše Ren Min Ribao – so prišle iz Moskve po nedavnem pogovoru Hua Guofenga in predsednika Carterja v Tokiu, na katere pa je sovjetski tisk reagiral negativno ter pisal o domnevi, da je eden izmed ciljev tega srečanja bil izdelava načrta za novi (kitajski) napad na Vietnam. Ren Min Ribao piše, da je bilo srečanje med Hua Guofengom in Carterjem del običajne diplomatske dejavnosti, ki je pravica sleheme neodvisne države.

TEHERAN – V Iranu so izvršili smrtno kazen med petimi časniki iranskih letalskih sil, ki so jih obsodili zaradi organiziranja zarote in poskusa državnega udara. Ustrelili so nekoga upokojenega generala, tri stotnike in častnika tehnične službe. Posebno sodišče je začelo proces proti okrog 500 osebam, ki so vpletene v zaroto in poskus udara. Obtožujejo jih, da so hoteli spodnesti sedanjo vlado, postaviti nov režim, ki se bo zgledoval po ameriškem in bombardirati Homeinijevo rezidenco ter druge pomembne točke. Smrtna obsodba je, kot poročajo agencije, pravzaprav izrečena na podlagi Homeinijevega govora v katerem je rekel, da zarotniki zaslužijo samo smrtno kazen in da ni nikakršnega opravičila za zarotnike.

NEW YORK – Jugoslovanska delegacija, ki jo vodi zvezni sekretar za finance Peter Kostić, se je po obisku v Washingtonu za dva dni ustavila v New Yorku, kjer se je pogovarjala s predstavniki vodilnih ameriških bank in finančnih ustanov. Pogovori so se nanašali na nadaljnji razvoj sodelovanja in stikov in na prizadevanja pri nas, da bi okrepi proces umiritve jugoslovanskega gospodarstva. Jugoslovanska delegacija, v kateri sta se guverner narodne banke Jugoslavije dr. Ksente Bogoev in predsednik odbora za kreditno-monetarno politiko sveta republik in pokrajnih skupščine SFRJ Zoran Zagar se je v New Yorku pogovarjala tudi s predstavniki jugoslovanskih podjetij in bank, ki delujejo na ameriškem trgu.

NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

Vsi suvereni deli jugoslovanske skupnosti se spopadajo s problemi gospodarske stabilizacije. Živimo dobro, vendar tudi čez svoje zmognosti. Ustvarimo dinar – porabimo več kot dinar dvajset. Toda nihče ne more živeti od „lona“, nekaj velja samo delo. Obnašati se je potrebno tako, kot to počne vsak umen gospodar, varčno in tako, da bomo spoštovali

Boj za moralo dela

svoje nacionalno bogastvo, kulturno, industrijsko naravno.

Pestijo nas številni problemi, zašli smo v zamotana družbena protislovja, toda eno vemo: naprej je mogoče samo po poti samoupravnega sporazumevanja ter dogovarjanja in dohodkovnega povezovanja. Nihče nam ne bo plačeval računov za našo neodvisnost, če tega ne bomo storili sami tako, da bomo trdno delali in da bomo za svoje dobro delo stimulirali. In dohodki naj rastejo samo na podlagi zlahknejše storilnosti. Zato imata vse večji pomen in težo tudi socialistična moralna zavest in praksa, ki raste iz socialističnih in samoupravnih osnov. Brez tega ne more biti samoupravne demokracije. Ta izjemno pomembni

poudarek iz referata Franceta Popita na VIII. kongresu Zveze komunistov Slovenije mora se odločneje stopiti v ospredje vseh naših prizadevanj.

Zveza komunistov je zaostriła odgovornost svojih članov na najodgovornejših mestih, nikakor pa ne more Zveza komunistov prevzeti nase nalog, ki so v pristojnosti družbenopolitičnih skupnosti in še posebej delegatskih skupščin ter izvršnih svetov. Manj „politiziranja“ in več dela – to nam res ne bi škodilo!

Dileme, ali stabilizacija ali samoupravljanje, ni! Eno brez drugega ni mogoče. Je pa res, da je še preveč na videz „samoupravnega“ in na videz „stabilizacijskega“ čvekanja in čakanja, kaj bodo storili „drugi“.

Jasno je tudi, da nam bo v naslednjih mesecih upadel standard in padal bo toliko časa, dokler ne bo prišel v ravnovesje z resnično vrednostjo našega dela. Toda vsi ukrepi v tej smeri se nam bodo že čez nekaj let bogato obrestovali s še bogatejšo kulturno in materialno blaginjo.

Trda bo, toda kot je poudarjal Edvard Kardelj, treba je zaplavati proti toku, treba se je boriti, da bi bili jutri še bogatejši, še bolj demokracični. Bijemo svojo veliko bitko za moralo dela.

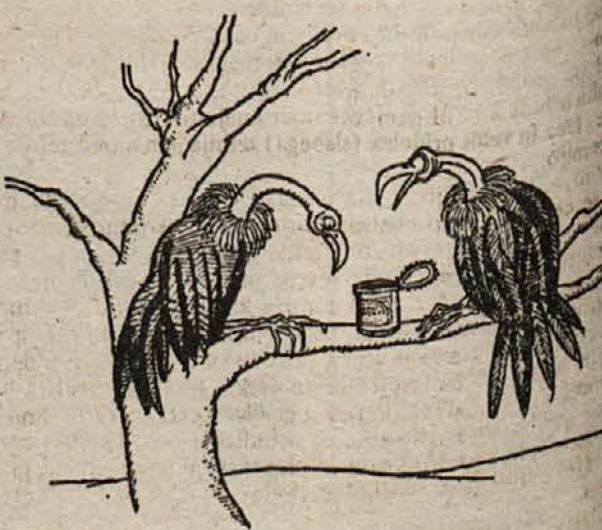
MILAN MEDEN

tedenski mozaik

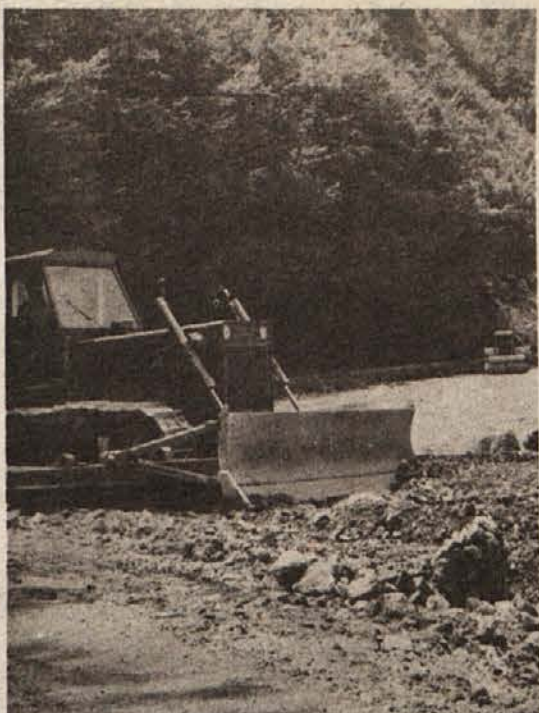
MEDTEM KO SE V DANŠI PRESTOLNICI nadaljuje narodna konferenca žena pri okriljem Združenih narodov, kateri razpravljajo o problemih žena na svetu, se v krogih te velikega srečanja še niso podeli komentarji incidenta, ki se je pripetil, ko je začela govoriti (kot šef egiptovske delegacije) soproga predsednika Sadat, Jihan Sadat. Tisti trenutek ko je začela govoriti, je namreč s seboj prinesla 25-člansko delegacijo palestinske osvobodilne organizacije, prišel plaz protestnih klicev. Nekaj sekund kasneje pa so člani delegacije zapustili dvorano. Kasneje so povedali, da so to storili zato, ker je Egiptovci izdal palestinsko steno. Toda najbolj zanimiv del je bil protestnega incidenta je bil dejstvo, da je bila med članicami palestinske delegacije Leila Khaleed, ki je pred 10 leti bila 23-letna dekle, sodelovala na dveh spektakularnih ugrabitvah letal. Pri drugi ugrabitvi so jo aretirali, vendar pa kasneje izstopila iz londonskega zapora in so njeni tovariši ugrabili to letalo in zamenjali potnike. Khaleed je sedaj učiteljica v Libanonu za vsa dekleta arabskega sveta pa še vedno velja kot heroj... Spektakularna dejanja ne ostanejo pozabljena...

PAČ PA BO OSTALO ZABLJENO, kaj je smisel B. Carter, brat predsednika ZDA, od svoje naklonjenosti Libaniji dni je namreč državni prenehal postopek, po katerem bi moral brat ameriškega predsednika pred sodniki postopiti, kaj je storil v zameri 220.000 dolarjev posojila, ki je dobil od nekaterih vplivnih libijskih poslovnih moči. Po goji in zato so nekateri mnenja, da je za protiuslugo moral kaj storiti. Toda kaj? Billy Carter pravi, da nič drugega kot nekaj lepih besed o tej zadevi. Tam sem bil dvakrat, je vselej pa sem bil presenečen napredkom in življenjskega brata...

TAČAS SPA JE POSREDOVALNA KOMISIJA ZDA izjavila, da septembra Južna Amerika ni opravila vsakega poskusa: močan blek ga je zaznal ameriški vesoljski satelit, je posledica trčenja meteoritov... Razlaga

— Kaj ljudje vse požro!

VODA JE TOPLA, VREME PA KISLO – V Čateških Toplicah je bilo letos za polovico manj kopalcev kot lani. To se močno pozna na izkupičku. Manjši obisk pripisujejo tudi prepovedim voznje. Razen tega ljudje bolj varčujejo, saj se izletom in kopanju še najlažje odpovedo. (Foto: Jožica Teppey)

UKROČENA TEMENICA – Temenica med Trebnjim in Ponikvami pogosto poplavlja, zato tam že dalj časa potekajo hidrorregulacijska dela, ki jih vodi Vodovodna skupnost iz Novega mesta. Tako bo pridobljena še nekaj plodne zemlje. Na sliki: pogled z mosta na dolenski magistrali. (Foto: Jože Simčič)

„DO OKTOBRA BO CESTIŠČE NARED“ – Tako zatrjujejo vojaki iz enote Svetozara Vulkičiča, ki posodablja regionalno cesto Mokronog-Sevnica. Na 3 km dolgem odseku pri Jelovcu so na najtežjem delu trase kljub slabemu vremenu za 11 odst. presegli plan. (Foto: V. Podgoršek)

PRENOVLJEN DOM – V Župevcu so minuli petek, 18. julija, ob prisotnosti številnih domačinov slovesno izročili ključke uporabnikom preurejenega večnamenskega doma, ki bo omogočil krajanom polnejše družbenopolitično in kulturno življenje. Nastopili so tudi pevci iz Dobove. (Foto: J. Teppey)

Varčevati, da nas ne bo zeblo

Zagotovila izvršnega sveta: kurilno olje bo, mazut tudi, vendar nujno varčevanje – Pohvala tovarni celuloze v Krškem – Končno oproščeni kmetijski stroji?

Na tiskovni konferenci 17. julija je predsednik republiškega komiteja za energetiko, industrijo in gradbeništvo Marko Vraničar spregovoril o aktualnih vprašanih preskrbe in racionalne uporabe vseh vrst energije. Povedal je, da – kljub temu da energetske razmere niso rožnate, saj se je svetovna energetska kriza šele dobro začela – ni pretiranega strahu, da bi morali zaradi pomanjkanja goriv spraviti jeklene konjičke v garaže ali da bomo pozimi zmrzovali v nezakurjenih stanovanjih. Potrebno pa bo racionalno obnašanje vseh.

količine bodo razvozili v jesenskih in zimskih mesecih. Tudi v industriji ne bi smelo biti večjih težav, saj dobava in skladiščenje mazuta teče normalno, poleg tega bo Slovenija letos dobila več zemeljskega plina. Tudi tu pa bo potrebno z energijo ravnati kar najbolj varčno. Pristojne službe v delovnih organizacijah so bile zadolžene za izdelavo programov varčevanja, samoupravne organe pa morajo vsake 3 mesece obveščati o pombi energije in o tem, koliko je bilo storjenega za racionalnejšo porabo. V Sloveniji imamo tudi zelo strog pravilnik, ki obvezuje gradbince, da stanovanjske zgradbe toplotno čim skrbneje zaščitijo – izdelava izolacijskih materialov se je povečala – ni pa podatkov o uresničevanju tega pravilnika v praksi. Nujno je tudi pospešeno nadomeščanje tekočih goriv s premogom – Djuro Salaj iz Krškega zasluži pri tem pohvalo – in drugimi cenejšimi domačimi energetskimi viri. Najdlje so tu prišle nekatere delovne organizacije v lesni industriji, ki že uspešno uporabljajo za kurjavo lesne odpadke. Žal so težave tudi s premogom. V Sloveniji ga nakopljemo veliko manj, kot ga rabimo. Zato bo treba dobiti potrebne količine iz drugih republik, zagotovljen pa je tudi uvoz iz Sovjetske zveze.

tržnih presežkov pšenice, saj so zagotovljene nove odkupne cene, za dinar višje od lanskih. K večjemu odkupu bo prispevalo tudi ugodnejše razmerje med cenami krmnega in krušnega zita, saj je za kmetovalce, ki bodo prodali pšenico, zgotovljena koruza po nižjih cenah. Prav tako bo proizvajalcem na voljo po proizvodnih cenah plovica proizvedenih otrobov, odobren pa je tudi regres na gnojila, ki so bila pomabljena za proizvodnjo pšenice. Ljubljanska združena banka in njene temeljne banke so se obvezale, da bodo dale kmetijskim zadrugam in drugim organizacijam združenega dela, ki bodo odkupovale pšenico, posojilo za odkup.

Zvezni odlok o prepovedi prodaje kurilnega olja za široko potrošnjo je ustvari vtis, da tega kuriva ni, vendar je njegov namen normalizacija prometa v povečani turistični in kmetijski sezoni, za katero moneta Petrol in Benz zagotoviti dovolj ekstra lahkega kurilnega olja. Zveznim organom je že bil dan predlog, naj bi omogočili prodajo kurilnega olja za široko potrošnjo s 1. avgustom, da bi se vsi, ki ogrevajo svoje hiše in stanovanja, pravočasno oskrbeli za kurilno sezono. V prvi rundi bo vsak uporabnik dobil 1.500 litrov kurilnega olja – tako bo zagotovljena enakomerna preskrba – kar bi ob racionalni in varčni porabi moralo zadostiti za 3 do 4 mesece. Ostale

Govor je bil tudi o ceni goriva za kmetijske stroje, ki naj bi bil oproščen prometnega davka. Ker prodaje na črpalkah ni možno uspešno kontrolirati, je v pripravi zvezni predlog za refundiranje, oz. povračilo zneska, vplačanega po veljavnih cenah goriva. Tudi pri tem bodo težave, kajti v Sloveniji imamo preveč traktorjev. Zato naj bi izvedli povračilo glede na racionalno število traktorjev.

Po ocenah bomo letos v Jugoslaviji pridelali nekaj več od pričakovanih 5,15 milijona ton pšenice, kljub temu da smo jeseni zasejali kar 130 tisoč hektarov njiv manj, kot smo načrtovali. Za potrebe domače mliarske predelovalne industrije bo odkupljena približno polovica pridelane pšenice, kar omogoča zmanjšan uvoz. Ker pa brez njega ne bo šlo, je treba čimprej narediti načrte za uvoz, kajti cene pšenice – trenutno so na svetovnih borzah zamrznjene zaradi blokade Sovjetske zveze in Irana – bodo brez dvoma zelo narasle zaradi zmanjševanja tržnih zalog v svetu. V Sloveniji bo letošnji pridelok pšenice okrog 150 tisoč ton, od tega 17 tisoč v družbenem, ostalo pa v zasebnem sektorju. Z. L.

PRIZNANJA ZADRUŽNIKOM
Na nedavnem zboru združenikov so bila najbolj uspešnim kmetovalcem in delavcem iz kmetijske predelave podeljena priznanja in plakete Zadrुžne zveze. Med drugimi so jih dobili: Franc Jevnikar, Alojz Metelko (KZ Trebnje), Marija Starc (KZ Metlika), Alojz Kljun (TOK Kočevje), Jože Pirč (TOK Krško), KZ Črnomelj, Ivan Mihelin (TOK Slovin Brežice), Franc Strgar (TOK Krško) in Jože Smuk (KZ Metlika).

Sejmišča

NOVO MESTO – V ponedeljek na novomeškem sejmišču ni bilo običajnega živzava, cene pa so bile nekoliko višje kot prejšnjikrat. Na prodaj je bilo 105 pujskov, starih od 6 do 12 tednov, in 12 nad tri mesece starih prašičev. Skupaj so jih prodali 108. Prvi so bili po 1.100 do 1.500 din, drugi pa po 1.550 do 2.400 din.
BREŽICE – Na sobotnem sejmu v Brežicah je bilo napradaj 337 pujskov, starih do tri mesece. Od tega jih je bilo prodanih 219 po 65 din.

Kmetijski nasveti

Storiti, kar se storiti da

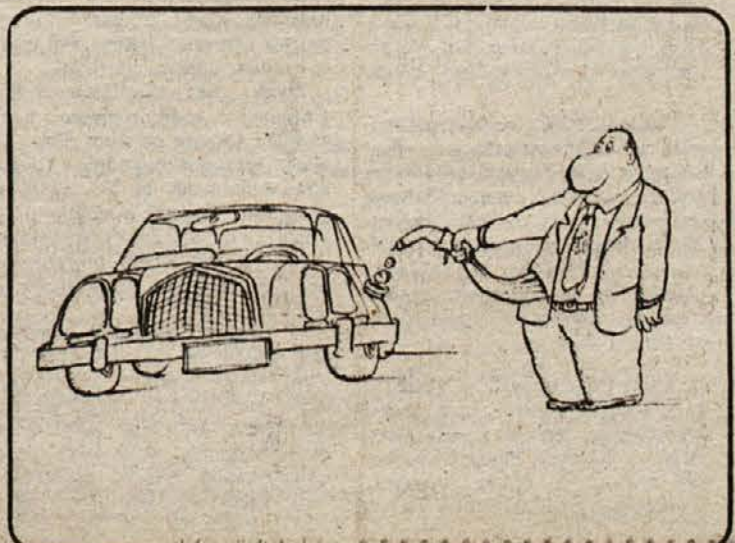
Kot da bi hotelo nadomestiti lansko pomanjkanje dežja, je v letošnji pomladi in zgodnjem poletju nebo zalivalo polja in travnike kot za stavo. Moča in hlad sta zavlekla letošnjo košnjo in rast, tako da je letina v nevarnosti, posebno še, če se kmetovalci ne bodo bolj prilagodili vremenskim razmeram. Ljubljanski kmetijski inštitut je izdal nekatera priporočila, da bi pomagal ublažiti posledice izjemno nenaklonjenega leta. Pridelek s travnikov bo sicer obilen, vendar zelo slabe kakovosti. Dosti nepokošene trave še stoji, v njej je začela poganjati nizka podrast, ki pa ne more več bistveno izboljšati krme. Inštitut zato svetuje, da je treba nemudoma vse pokositi, seveda če vreme le količnik toliko to delo dopušča. Razen tega naj bodo travniki po košnji takoj deležni umetnega gnojila: 200 kg nitromonkala ali 300 kg nitrofoskala 18:8:9 na hektar, namesto tega pa lahko tudi 200 hl gnojivke, kjer imajo pač hleve na izplakovanje. Dež in velik pridelek (slabega) zelinja je namreč zelo izčrpal zemljo. Koruza je na poljih zaostala v rasti vsaj za pol meseca, ponekod še celo več, zato poznejše sorte po vsej verjetnosti ne bodo mogle več dozoreti. Nedozorel pridelek se da koristno uporabiti s siliranjem, na kar se je treba seveda pravočasno pripraviti. Zetev pšenice se bo zavlekla proti koncu julija in na strnišča ne bo več mogoče sejati vse vrste strniščnih posevkov. Inštitut nadalje svetuje ozimne krmne graha (v sosevu s koruzo ali ovsom), na pomladanski odkos, krmne ogrščice sorte starška mnogonoga ljuljke sorte jabeljska ali tetraflorum, po spraviu zgodnjega krompirja pa strokovnjaki priporočajo setev ozimne grašice z ržjo. Strnišča iz številnih razlogov nikakor ne smejo ostati prazna. Pri strniščni setvi je potrebno pravočasno, skrbno opravljeno delo, zlasti pa izdatno gnojenje z dušikom, kar seveda ne velja za metuljnice, ki se z dušikom same oskrbujejo s pomočjo splošno znanega sožitja s posebnimi vrstami bakterij. Inž. M. L.

OMEJENA GOJITEV RIBEZA

Območja, na katerih raste ribez in zeleni bor, morajo biti strogo ločena, ker glivica ribezove rje povzroča škodo na ribezu in na zelenem boru. Če bor napade ta škodljivec, je zapisan smrti. Območje, na katerem bo z odlomkom dovoljeno gojiti ribez v krški občini, je omejen na osrednji del njenega ozemlja, ki ga obdaja 2 kilometra širok varnostni pas. O odluku bo glasovala občinska skupščina. V njem je seveda natančno določeno, kje poteka zahtevana meja.

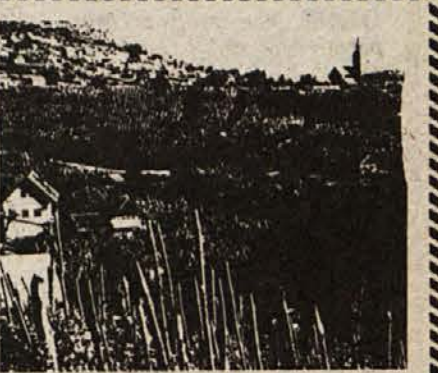
Premalo pšenice

Na tiskovni konferenci je predsednik komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Slovenije Ivo Marek seznanil novinarje s pripravami na odkup pšenice v naši republiki, kajti žetev je pred vrati, medtem ko se je v Vojvodini že začela. Povedal je, da lahko pričakujemo, da bodo pridelovalci prodali več

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Deževno vreme v juniju in prvi polovici julija, to je v času pred in med cvetenjem grozdja, smo vinogradniki utrpeli precejšnjo škodo od

so trte že zgodaj spomladi bujne rasti, v notranjosti mladik s tem zadržujejo vlogo, kar pospešuje razvoj sive grozdne plesni. Opuščamo tudi vršičkanje bujnih mladik in redčenje pregostih, dostikrat bolnih listov, in tako ima glivica že zgodaj vse pogoje za razvoj.

Sive gozdne plesni

Povzročiteljica boleznij je glivica Botrytis cinerea, zato bolezen na splošno imenujemo botritis. V naravi je razširjena kot saprofit, kjer napada najprej oslabiljene ali manj razvite rastline. V vinogradih pa se ob deževju že spomladi in pozneje ob zorenju grozdja spremeni v pravega parazita in napada povsem nepoškodovane, zelene dele trte, zlasti grozdčice, ki gnijejo v času pred cvetenjem, med cvetenjem in tudi še po cvetenju grozdja. V času zorenja jagod povzroča vatasto plesn na grozdju. Vsa vinogradnika pozna to plesen od trgatvi grozdja, ko se mu pod nos pokadi oblak sivga dima plesni. To so trosi glivice, s katerimi je glivica zelo razširjena. Ko se glivica zaje v jagode, prodra s posameznimi encimi ali fermenti v notranjost jagode in povzroči razdejanje celicne mreže.

Zaradi vedno večjega naraščanja škode po sivi grozdni plesni že spomladi in pozneje v jeseni so vinogradniki zahtevali sredstva za kemično zatiranje te nevarne bolezni. Kemična industrija je sicer razvila vrsto teh sredstev (botrycidov), vendar je resnici na ljubo treba povedati, da uporaba nobenega od njih ne doseže stoddostnega uspeha. Poleg tega so ta sredstva razmeroma draga in je njihova uporaba z zmanjšanim učinkom večkrat vprašljiva. Vendar je škropljenje 4-do 5-krat po cvetenju grozdja skoraj edini način borbe proti tej nevarni bolezni. Škropljenje zavlečemo (1-do 2-krat) do srede avgusta. Od kontaktnih fungicidov so poleg peronosporne proti sivi grozdni plesni delno učinkoviti: mycodifol, orthopaltan, bakreni euparen, faltan. S temi sredstvi (po dr. Vrblu) dosežemo proti sivi plesni 35 – 55-odstotni uspeh. Prednost teh sredstev je v tem, da istočasno učinkujejo tudi proti peronospori in sivi plesni, zato pri uporabi ni potrebno škropiti s posebnimi fungicidi proti sivi plesni. Sistemni fungicidi proti sivi grozdni plesni, kot so benlate, enovit, metil, euparen ter novejši ronilan in varval, sumilex in trimifol, so sicer zelo dragi, so pa učinkovitejši od prejšnjih, ker (po istem avtorju) dosežemo z njimi proti plesni 50 – 70-odst. uspeh. Tem sredstvom pa moramo obvezno dodati še fungicide za zatiranje peronospore. Zadnji, sistemni fungicidi delujejo le proti sivi grozdni plesni, ne pa tudi proti peronospori kot prvi, zato je navedeni dodatek fungicidov proti peronospori nujen.

Siva plesen ali gniloba grozdja se je pred vojno in do pred kratkim pojavljala le v času zorenja grozdja. V novejšem času pa v vlažnih letih že spomladi in v ranem poletju napada tudi grozdčice, in to že pred in med cvetenjem grozdja. Napad sive plesni zmanjšuje pridelek grozdja že zgodaj spomladi in drugič v jeseni. Poleg zmanjšane pridelke gnilo grozdje v jeseni povzroča težave pri predelavi, saj kljub mazluzenju moštov takoj po trgatvi (močno žveplanje) dobi mošt iz gnilega grozdja vonj in okus po plesni (zadah).

Vzroki vse večjega pojava sive plesni zlasti spomladi je poleg deževja tudi v sodobni vinogradiški agrotehnik. Zaradi večjih razdalj vrst imamo v vinogradu manjše število trt. Zato tem trtam močnejše gnojimo, jih bolj obremenjujemo z rodnim lesom, uvajamo nove vzgojne oblike, ki nam omogočajo večjo obremenitev trt. Zaradi praktičnosti pri pripravi škropiva opuščamo bakrene fungicide in škropimo z organskimi fungicidi, ki poleg tega še pospešujejo rast trt. Zato

Štiri do pet tednov pred trgatvijo ne smemo škropiti s sredstvi proti sivi grozdni plesni, ker ostanki škropiva na grozdju zavrejo delovanje vinskih kvasnic, mošt se pa tudi navzame vonja po teh sredstvih, ki ga je iz vina težko odpraviti. Vsekakor pa poleg kemičnega zatiranja sive gozdne plesni moramo uporabljati mehansko zatiranje, med katero sodi zgodnje vršičkanje bujnih mladik in ob času začetka zorenja grozdja redčenje listov v zoni grozdja, kjer odstranimo predvsem poskodovane in orumenele liste. DT

Gradbeni material z izgubo

Poglavitni vzrok za izgube v obratu kanižarskega rudnika IGM je nedokončana naložba v posodobitev proizvodnje — Pogovori o priključitvi h Goku

Nesporoma je dejstvo, da je za precejšnje izgube Rudnika Kanižarica v veliki meri kriv obrat Industrija gradbenega materiala. Za izgube v tem obratu, kjer je zaposlenih 60 delavcev, pa je več vzrokov, o čemer je tekla beseda s Francem Vlahovičem, vodjo betonske proizvodnje v IGM.

„Eden od vzrokov za izgube so gotovo nizke cene naših izdelkov, vsekakor pa je glavni krivec nedokončana investicija za posodobitev proizvodnje in povečanje kapacitet. Zaradi tega je ostalo preveč ročnega dela. Vse to in še nekaj drugih stvari povzročata, da naš obrat pošlje v izgubo,“ pravi Vlahovič.

V IGM so izdelali sanacijski program. Pred kratkim so dobili novega vodjo obrata. Največ pa si v IGM obetajo od priključitve k črnomalskemu Goku, kar je zadnje čase zelo pogost predmet pogovorov na občinski ravni, še posebej pa na sestankih med predstavniki Goka in IGM. IGM že po naravi svojega dela

sodi k tej delovni organizaciji, ki se ukvarja z gradbeništvom, obrtjo in komunalnimi deli.

Marsikdaj prihaja tudi do nesporazumov med rudnikom in IGM. „Pri rudniku težko dobimo soglasje, če hočemo pri nas vpeljati kaj novega,“ potoži Vlahovič; z rudnika jim dajo večkrat vedeti: „Če se je 10 let delalo tako, naj se še naprej.“

Vendar to očitno ni pot iz težav. V prvi vrsti morajo čimprej dokončati separacijo peska na Suhorju pri Vinici, ki bo ena najmodrejših pri nas. „To naj bi bil glavni vir dohodkov, dokler ne uredimo najbolj boleče točke v IGM: notranjega transporta pri betonski proizvodnji. Tre-

tjno časa izgubimo s prekladanjem,“ pravi Vlahovič.

Poleg tega jim komerciala ne zagotavlja sprotne dobave materiala, potrebnega za izdelavo poglavitnih izdelkov IGM, opažnih betonskih plošč, armaturnih mrež in nosilcev. Prav tako so od rudnika odvisni glede vseh prevozov. „Za nas je res najboljša rešitev priključitev h Goku, da čimprej prevzamemo njihov sistem dela in njihove norme. Še enkrat pa je treba poudariti, da bo treba kar najhitreje odpraviti najbolj bolečo točko pri naši proizvodnji: notranji transport. Seveda tudi cene naših izdelkov ne morejo ostati nespremenjene, saj imamo na primer pri enem betonskem bloku 4 do 6 dinarjev izgube,“ je povedal Vlahovič.

A. BARTELJ

25 LET GD TELČE

Resda je to še mlado gasilsko društvo, vendar se lahko pohvali z vrsto uspehov, ki jih je doseglo tudi s pomočjo širše družbene skupnosti. Tako je zgradilo gasilski dom in kupilo kombi, črpalko ter drugo opremo. Društvo s svojo dejavnostjo popestruje življenje v teh krajih, gasilski dom pa vse bolj postaja zbirališče občanov, predvsem mladih. 25. julij, praznik društva, želijo praznovati čimbolj slovesno. V nedeljo, 27. julija bo ob 11. uri gasilska veselica, ob 15. uri pa bo slavnostni mimohod gasilskih enot s kulturnim programom in podelitvijo priznanj najzaslužnejšim članom GD.

A. FELICIJAN

BAVDEK PRI BRIGADIRJIH

Prejšnji četrtek je brigadirje na MDA Bela krajina 80 v Kotu pri Šemiču obiskal predsednik republiške konference ZSMS Boris Bavdek. Pogovarjal se je z vodstvom akcije in predstavniki družbenopolitičnih organizacij črnomalske občine in si ogledal, kako poteka delo pri gradnji vodovoda, ki ga gradijo brigadirji.

Še ena bitka za Suho krajino

Novomeščani so protestirali, takoj ko so zasledili v objavi osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji, kjer nezavite Suhe krajine ni zraven.

Na skupni seji zborov novomeške občinske skupščine, ki je bila 17.

julija, so delegati dali pripombo na osnutek predlaganih sprememb v republiški zakonodaji, češ da Suhe krajine ni možno izvesti iz kroga nezavitev slovenskih območij. Gre namreč za geografsko zaokroženo področje, ki se razprostira čez 4 občine: Grosuplje, Kočevje, Novo mesto in Trebnje in ga tvorijo 13 krajevnih skupnosti. Med blizu 14.000 prebivalci Suhe krajine jih je

vse manj, ker se vedno vsako leto izgube poprečno 0,5 odstotka prebivalcev. Odhajajo drugim za delom in zaslužkom, ki ga doma ni.

Z vrsto podatkov je lahko dokazati, da gre v Suhi krajini za nezavito področje, odmaknjeno od središč. Prometne povezave so slabe, železnice sploh ni, v 23 vaseh so posamezna gospodinjstva še brez elektrike, okrog 1700 gospodinjstev je brez zdrave pitne vode. Pijejo kapnico, v sušnih mesecih pa jo dovažajo od daleč, iz reke Krke. Kanalizacije še nima nobeno naselje itd.

Ze pred leti je bilo nemalo truda in dela vloženega v pripravo družbe

nega dogovora, ki je bil leta 1970 sprejet in tudi podpisan, govori pa o pospeševanju razvoja na manjšem tem suhokrajnskem območju, z namenom v skupnost krajevnih skupnosti. Podpisniki tega dogovora pa so med drugim tudi izvršni svet Slovenije in vrsta drugih republiških institucij od Gospodarske zbornice do bank. Ti so se obvezali, da bodo zagotavljali materiale in druge pomoči za skladnejši regionalni razvoj pokrajine, da bo dolgoročno možno gočal ohranitev prebivalstva na Suhi krajini.

Program razvoja Suhe krajine so prve začele uresničevati lokalne delovne brigade, ki že od leta 1971 gradijo vodovode in ceste. Dosedaj brigadirji zgradili 45,7 km vodovodov in posodobili 15 km lokalnih cest. Na deloviščih v Suhi krajini je doslej okrog 3.000 brigadirjev, v republiških in dveh zveznih in lokalnih delovnih akcijah.

Vse to govori v prid zahtevi za meških delegatov, naj se področje Suhe krajine obravnava kot celostno naj se za novo plansko obdobje 1981-1986 zakonsko opredeli za nezavito območje v Sloveniji.

R. BAČER

Še enkrat: kajenje prepovedano

Mora res enkrat počiti?

Uredništvu DL!

12. junija letos ste v uokvirjenem zapisu na 5. strani pod naslovom „KADITI PREPOVEDANO“ omenili kajenje v prodajalni plina NOVOTÉHNE na Cikavi pri Novem mestu. Kaže, da vaše pisanje ni kaj prida zaleglo, saj se nekateri delavci novomeške „plinske postaje“ malo zmenijo za dobromerema opozorila. Naj bom natančen: v petek, 11. julija, sem okoli 13.30 kupal plin na Cikavi. Blagajničarka je prišla iz sobice poleg blagajniškega kabineta, postregla stranko in se vrnila v to drugo pisarnico: tu je za mizo

se oca stariji možakar v uniforami vamostnika (čuvaja) s kapo na glavi, na mizi pa je bila steklena nica vina in pepelnik s cigaretami. Čeprav je blagajničarka hitela zapirati vrata, mi pogleda v „skrito idilo“ ni mogla odvzeti.

To vam pišem zato, da bo kajenje zabeleženo, kako pozna mezni delavci na takih delovnih mestih „odgovorno“ uresničijo jejo več kot meter velike naprave „KADITI PREPOVEDANO“ ki jih je na vseh zunanjih steni plinske postaje dovolj. Je že res, da zadnjih 30 let še ni eksplozija na Dolenjskem nobena dirala na Dolenjskem nobena plinska polnilnica — pa bi morala zato lahko vrgli med smeti tudi „neresne“ napise o prepovedi kajenja...

M. Ž.

Franci Kolar

Lepo je bilo poznati, še lepše imeti za prijatelja Francija Kolarja, revolucionarja, komunisto, borca, legendarnega partizanskega komisarja, družbenopolitičnega delavca, predvsem pa čutečega človeka odprtega srca, ki je kot le malokdo znal z ljudmi vzpostavljati trdne mostove medsebojnega zaupanja in tovarništva. Bil je čudovit komisar, so govorili partizanski borci, ki so celo zložili pesem zanj in komandanta Mileta, in vsi, ki smo ga poznali, moramo pritegniti z njimi, zakaj Franci ni bil le priljubljen komisar, ampak predvsem čudovit človek.

Tak nam bo ostal v spominu zdaj, ko ga ni več.

Franci Kolar se je rodil 5. julija 1923 na Okiču v sedanji občini Šmarje pri Jelšah. Ze tako trdo življenje na Kozjanskem se je v njegovi družini še poslabšalo, ko mu je umrl oče. Franci je imel takrat komaj 7 mesecev. Otroštvo je preživel pri krušnih starših Vodičarjevih v Zabukovju nad Sevnico. Solal se je v Zagrebu, kjer se je seznanil z napredno humanistično literaturo ter se povezal z mladimi ljudmi, ki so se tako kot on čutili socialno ogrožene in zatirane. Leta 1941 je dobil delo na Trebelnem: postal je pomožni občinski tajnik in tam ga je zatekel narodnoosvobodilni boj.

Od takrat naprej je bil Franci duša oboroženega upora v tem delu Slovenije. Najprej je bil sekretar terena, kasneje sekretar kronoškega podokrožja OF, ko pa je bila jeseni 1942 ustanovljena Gubčeva brigada, je postal politikomisar III. bataljona, kasneje pa tudi namestnik komandanta brigade. Kot zelo zanesljivega, požrtvovalnega borca in aktivista sta ga centralni komite in vojaško poveljstvo pošiljala še na druge pomembne dolžnosti. Bil je načelnik oddelka za zvezo Glavnega štaba NOV in PO Slovenije, komisar IX. brigade in eden najmlajših oficirjev pri glavnem štabu. Kot oficir IV. armade je z osvoboditvijo 1. maja 1945 vkorakal v Trst.

Po vojni je opravljal številne dolžnosti. Bil je sekretar krajnega komiteja ZKS v Krškem, načelnik UJV v Novem mestu, republiški poslanec, sekretar narodne banke Slovnijske, član vodstev borbeških organizacij, predsednik ljubljanske kulturne skupnosti. S svojo voljo in zavestnostjo je opravljal še vrsto drugih zaupanih mu dolžnosti. Ob vsem tem je našel čas za lepo borbeno in narodno slovensko pesem, saj je v partizanskem pevskem zboru, ki mu je bil tudi predsednik, pel celo vrsto let.

Kot pesem je izvenelo njegovo življenje, ki je bilo polno, viharano, toplo, trdo, odmevno, kot je vse to pesem sama, so zapisali v slovo prijatelji pevci, ko so se poslovljali od Francija Kolarja, pokončnega moža, odločnih dejanj in blagega človeškega srca.

M. LEGAN

PLANIRANJE PRED SKUPŠČINO

V ponedeljek, 28. julija, bo krška občinska skupščina pretresala dva osnutka planskih dogovorov za novo srednjeročno obdobje, osnutek dogovora o temeljih družbenega plana občine Krško. Dala bo pripombe k osnutku zakona o izvajanju varstva pred jedrskim sevanjem, na dnevnem redu pa bo tudi predlog za izdajo zakona o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja v Sloveniji. Vse te zadeve zahtevajo temeljito predhodno proučitev, saj se površen odnos do njih lahko maščuje kdaj pozneje. Za delegate in delegacije torej julij ni še prav nič počitniški.

Izsiljevalski...

(Nadaljevanje s 1. strani)

„Za primer navajamo novomeško Novotehno. Cementarna Trbovlje in železarna Smederevo in Sisak zahtevajo s sporazumi 45 milijonov dinarjev. Enostavno jih nimajo, četudi gre seveda samo za kredit.“

— Ali bodo takemu nesamoupravnemu sporazumevanju sledili kakšni ukrepi? Na kak način bo ta pojav zaustavljen?

„Republiška gospodarska zbornica ta čas zbira podatke o razsežnosti teh sporazumov. To bo služilo za pripravo mehl, ki bodo ponudnikom sporazumov in podpisnikom teh dokumentov dajala možnost presoje, ali gre za upravičene zahteve ali izsiljevanje. Na Dolenjskem imamo v vseh štirih občinah samo pojave, ko bi morali take sporazume podpisovati in zagotavljati denar, predvsem zato, ker imamo predelovalno industrijo, odvisno od surovinske baze in drugih krajev.“

— Torej ni mogoče reči, da gre v vseh primerih takih sporazumov za neupravičene zahteve?

„Nekateri proizvajalci upravičeno zahtevajo neke vrste pomoč. Medtem ko čakajo na odobritev višjih cen, bi morali blago za trg delati z izgubo, v to pa se nečejo spuščati. In če njihovega blaga na trgu manjka in je po njem veliko povpraševanje, kot je na primer z železom in cementom, potem je trgovina tako rekoč prisiljena v podpis sporazuma. Če seveda zmore.“

R. BAČER

Iz steljnikov — gozdne plantaže

Vsestransko zastavljena akcija, ki naj bi okrepila gospodarstvo Bele krajine — Interes krške tovarne celuloze — Pričakujejo razumevanje lastnikov steljnikov

Bela krajina je značilna po steljnikih. Pred desetletji, ko je bil stalež živine precej večji, po vaseh pa dovolj delovne sile, so bili steljniki vsako leto pokošeni. Z zaposlovanjem ljudi v industriji, zmanjševanjem števila živine in intenziviranjem gospodarjenja na ostalih kmetijskih površinah pa idilčna podoba steljnikov z belimi brezami izginja. Površine se zamaščajo z grmovjem in raznimi manjvrednimi drevesnimi vrstami.

Občine Črnomelj in Metlika ter Gozdno gospodarstvo Novo mesto s TOZD in TOK v Beli krajini so že pred skoraj 20 leti pričeli akcijo za spremenitev steljniških površin v bolj donosne kulture. Inštitut za gozdarsko in lesno industrijo je s terenskimi gozdarji leta 1969 pripravil študij „Premena belokranjskih steljnikov.“ Elaborat je obdelal 9.979 ha steljniških površin in jih določil za pogozdovanje 4.865 ha.

A pogozdovati so začeli s sredstvi, ki jih ustvarja gozd. Od prodajne cene lesa v zasebnih gozdovih se odvaja 15% in v družbenih gozdovih 20% v sklad biološke amortizacije. Vendar se to upona blja za tako imenovano enostavno biološko reprodukcijo, to je za redno vzdrževanje gozdov, in ne zadostuje za razširjeno reprodukcijo. Z lastnim denarjem, najemanjem kreditov in združevanjem sredstev pri republiški samoupravni interesni skupnosti za gozdarstvo so Gozdno gospodarstvo in njeni predhodniki (Gozdarska poslovna zveza in KZ Črnomelj) osnovali v zadnjih 20 letih na področju občine Črnomelj in Metlika 1.495 ha nasadov iglavcev: 650 ha v zasebnem in 855 ha v družbenem sektorju lastništva. Po

današnji ceni je vrednost teh vlaganj približno 15 milijard starih dinarjev.

Za pospešeno premeno steljniških površin v lesne nasade pa se je pojavil nov sovlagatelj — papirna industrija. Tovarna celuloze „Duro Salaj“ iz Krškega si hoče zagotoviti surovine za desetletja vnaprej. Že v letu 1979 in 1980 je tovarna celuloze sofinancirala v Beli krajini osnovevanje nasadov iglavcev na površini 120 ha, polovico v zasebnem, polovico v družbenem sektorju. V bodoče je pripravljena financirati dela pri osnovanju nasadov v večjem obsegu.

TOZD in TOK Gozdarstvo Črnomelj sta l. 1979 sestavila na podlagi sedanjega stanja popis površin za premeno v lesne nasade. Elaborat predvideva v družbenem sektorju 295 ha in zasebnem sektorju 2926 ha, skupaj 3221 ha. Za 10-letno obdobje pa je sestavljen poseben popis, ki predvideva premeno na površini 1.793 ha.

Velika večina površin je v zasebni lasti. Tovarna celuloze Krško si želi zagotoviti surovine ne glede na lastništvo zemljišča. Površina ostane kot kultura še vedno kmetijska. Proizvodnja lesa oz. lesnih vlaken

T. F.

„Ne prosimo miloščine, terjamo pravico!“

pisma
in
odmevi

Nezdržno in za vinogradnika krivično je, da zvezna administracija tako nerazumno in togo deli „pravice“, ki izvirajo iz dela, s tem, ko zadržujejo cene kakovostnega vina in tako posredno zadaja hude udarce našemu vinogradništvu

Naša širša javnost ni seznanjena z bojem za obstoj, ki ga po krivici in brezuspšno bijejo vinogradniki in vinarji že peti mesec s togo zvezno administracijo. Ta prispevek je tudi poziv delegatom naj po svojih močeh pomagajo zagotoviti vinogradništvu enakopraven položaj v skladu z načelom plačevanja po delu in rezultatih dela.

Zaradi razumevanja razmer, v katerih se je znašlo pridelovanje vina, samo nekaj števil: od 4. julija 1976 pa do danes, torej polna štiri leta, so med slovenski pridelovalci vin zvišali ceno kvalitativnim vinom od 12 do 15 odstotkov, namiznim vinom pa za 18 do 20 odstotkov. Stroški pridelovanja so se samo v letu 1979 povečali za 32 odstotkov, leta 1977 in 78 pa, po oceni vsako leto za 25 odst. V kmetijski zadrugi Metlika ugotavljamo letos pomast stroškov pridelovanja vina za 43 odst.

Poslovna skupnost za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije je pripravila analizo na osnovi knjigovodskih podatkov s stanjem 31. 12. 1979, ki kažejo naslednjo sliko, preračunano na en liter vina:

Podatek	podravskega rajona φ din	posavskega rajona φ din	primorskega rajona φ din
cena vina	24,85	19,03	16,73
stroški negovanja, stekleničenja in prodaje	9,05	10,12	12,93
delež trgovine	8,76	7,73	8,53
lastna cena maloprodajna	42,66	36,88	38,19
cena izguba	35,75	31,70	34,85
	-6,91	-5,18	-3,34

Po stanju zalog 31. 12. 1979 bo znašala izguba v slovenskih družbenih kletih ob koncu leta 1980, če se cena vina ne spremeni 18,8 milijard starih dinarjev.

Do 6. junija letos, ko je ZIS zadržal cene vsem proizvodom, je minilo kar štiri mesece, odkar je tekel postopek v zvezni gospodarski zbornici in zveznem zavodu za cene za popravek cen vstakleničenim vinom. Po resoluciji za 1980. leto naj bi se cene dvignile za 13. odst. Vino, pridelan, ki se prodaja v teku naslednjega leta po trgatvi, bi moralo dobiti pravico do nove cene vsaj v januarju, da bi bil usklajen odnos med proizvodnjo in prodajo ceno v

tekočem letu. Junjska zamrznitev cen je postopek še otežila. Zadnja vest iz Beograda napoveduje bližnjo možnost sprostitve cen in nam vnovič vna upanje. Sicer pa: delavci v vinogradništvu in vinarstvu ne zahtevamo miloščine ampak svoje pravice. Svoboden trg naj odloči, ali je slovensko vino še potrebno ali ne. Ta naj prizna kvaliteto. Sprostitve ne pomeni, da bodo cene vinom močno poskočile, pač pa, da bodo dobila ustrezno denarno priznanje kakovostna in vrhunska vina.

Zakon o združenem delu stremi k temu, da bi čimveč kmetov v družilo svoje delo in sredstva v zadrugi, vendar sedanje razmere tega ne vzpodbujajo, še več: zasebnika oddaljujejo od zadruge, saj ga namnost silijo, da mimo nje išče boljše kupce na nekontroliranem, črnem trgu, kar omogoča dohodek tistim, ki jim ne pripada.

Zvezna administracija nima pravice, da se tako nerazumno obnaša, saj občutek nemoči in zapostavljanja škoduje delovni morali delavcev v vinogradništvu in vinarstvu. Težak ekonomski položaj postavlja panogo pod vprašaj biti ali ne biti. Nazadovanje je že opazno. Skupinske obnove vinogradov nismo v Beli krajini

škov. Odpade samo strošek za trgatve. Predstavljamo si, da bi tovarna delala dve leti in nič proizvedla.

• Društvo vinogradnikov Bele krajine bo v nedeljo 3. avgusta ob 14. uri pod staro lipo v Gorenjih pri Semicu organiziralo četrti srečanje vinogradnikov Bele krajine. Na srečanju se bodo udeleženci najprej pogovorili o družbenih in strokovnih vprašanjih in o ekskurziji na kopersko, sledila pa bo prijetna zabava, na kateri bodo točili nagrajena vina in pekli jančka na ražnju. Igral bo domači ansambel. Vabljeni!

Gotovo bi propadla. Toda vinogradi so vzdržali, ker so vinogradniki pripravljeni zategniti pasove in si poiskati dodatni zaslužek, da se sploh preživijo. Lahko kaj takega pričakujemo od delavcev v združenem delu?

Kako zajezi beg

Iz razprave na nedavnem občnem zboru zadruške zveze

Popolni ali delni beg z zemlje vztrajno narašča. Kmetije ostajajo brez potrebne delovne sile, predvsem mladih ljudi, ki bi imeli voljo posodobiti in intenzivirati kmetijsko proizvodnjo. Posebno močno je odhajanje iz hribovitih predelov, kjer so delovni in življenjski pogoji še veliko slabši kot v ravninskih krajih. Zato bodo v prihodnjem obdobju potrebni posebni napor za ohranitev in napredek hribovskih kmetij. Brez obdelane razpoložljive zemlje in brez kmetov namreč ne bo hrane, ki je potrebujemo vse več.

V hribovitih področjih težki pridelovalni pogoji povečujejo proizvodne stroške, dohodek kmetijstva pa je do 30 odstotkov manjši kot v ravninskih predelih. Vsestranski napredek si v hribovite kraje le počasi utira pot. Brez posodobljenih cest, vodovodov, napeljava telefonov, boljših možnosti šolanja, zdravstvene varstva in zaposlitve presežka

delovne sile pa hitrejšega razvoja ne moremo pričakovati, kot tudi tega ne, da bi mladi ostajali na teh kmetijah. Minili so časi, ko smo pri kmetijski mladini lahko „igrali na struno“ ljubezni in tradicionalne navezanosti na zemljo. O dobrih možnostih za razvoj usmerjene kmetije ki pa jih je veliko premalo, saj sami kmetje brez širše družbene pomoči niso kos zahtevam razvoja. Razvoj hribovitih krajev ni samo stvar zadrugh organizacij, krajevnih skupnosti in občin, ampak naloga cele vrste organizacij in samoupravnih interesnih skupnosti. Pridelovalce in rejce v najtežjih pridelovalnih pogojih bi bilo treba spodbujati na najrazličnejše načine in jim zagotoviti nadomestilo za zmanjšan dohodek. Pomagati bi jim morali tudi pri ustvarjanju pogojev za razvoj kmečkega turizma, ki bi dajal dodatne dohodke in za katerega so velike možnosti v hribovitih krajih.

Le z vsestransko družbeno pomočjo bomo vsaj omejili odhajanje z zemlje, kar je prvi pogoj za napredek našega kmetijstva.

Z. LINDIČ

normalno obdelujejo, da obdržijo pridelovalno sposobnost. Sproščene cene, ki jih bomo verjetno že letos dosegli, nam bodo omogočile, da bomo kvalitetni pridelek ustrezno vnovčili. Vinogradniki in zadrughne kleti smo v enako težkem položaju. Eden s brez drugega ne moremo. Usodno in kmrkovidno bi bilo, če bi se vinogradniki ob teh težavah iz obupa ali jeze oddaljili od svoje organizacije, od zadrughne kleti. Edina prava odločitev je in ostane: oddati grozdje v zadrughno klet in se skupaj prizadevati, da bi se razmere v panogi za vse izboljšale. Vsaka nasprotna akcija s strani posameznikov bi imela težke gospodarske posledice in veliko škodo.

inž. JULIJ NEMANIČ

NOVODOBNA ZANIMIVOST — Ker teletine v mesicah že dlje časa ni, je živi teletiček postal prava zanimivost, posebno za meščane. Če bo šlo tako dalje, bodo mestni otroci teleta poznali le s slik. Teletička na sliki so pejali prodaj v Škocjan. (Foto: Bačer)

KOŠNJA PO STAREM — Skupina sevnjskih fantov se je pred kratkim na star način spoprijela z žrelo travo. Bolj ali manj spretno so vihteli kose, tudi nabrusiti so jih znali, „korajžo“ pa so si ob spremljavi harmonike kosci dajali s petjem in vriskanjem. (Besedilo in foto: Stane Jazbinšek)

Še pomisleki za združitev

Krška pobuda za združitev avto-moto društev in ZSAM — Po svetovnem prvenstvu povečanje društvene dejavnosti

Člani Avto-moto društva Krško so v preteklih mesecih letošnjega leta vse svoje sile usmerili v organizacijo svetovnega speedway prvenstva v Krškem. V bodoče nametavajo največ pozornosti posvetiti reševanju problemov društva.

Ena glavnih nalog vsakega avto-moto društva je čim bolj pripraviti bodoče voznike za uspešno vdključitev v vse gostejši in nevarnejši promet na naših cestah. V letu 1979 je opravilo vozniški izpit v krškem društvu 460, v letošnjem letu pa že 270 kandidatov. Število prijav je v zadnjem času upadlo, kar pripisujejo predvsem višjim cenam, ki so v veljavi od 1. junija. Zdjaj velja učna ura vožnje na avtomobilu Zavista 101 230 dinarjev, na fičku pa 200 dinarjev. Slednjih ima društvo osem ter še dve stoenki. Če bo potrebno, bodo nabavili še dve vozili. Inštruktorji imajo dovolj: trije so zaposleni redno, s šestimi pa so sklenili pogodbo o delu.

Člani društva so izredno veseli povečanega zanimanja za vpis v avto-moto društvo. Organizacija vključuje že 360 članov. Letna članarina znaša 250 din, člani pa uživajo tudi ugodnosti, kot so: brezplačna vlečna služba na razdaljo do 100 km, popust pri uslugah v tehničnih bazah, pri gostinskih uslugah, pri kampiranju, prejemajo Moto revijo. Za jeseni pripravljajo srečanje članov. Običajno so v ta namen organizirali poti v neznanu, tokrat pa razmišljajo o zanimivejši obliki srečanja.

Lani je krško avto-moto društvo izrazilo pobudo za združitev z brestaniškim avto-moto društvom in združenjem šoferjev in avtomehaničkov iz Krškega. S tem bi dosegli združitev sredstev, inštruktorjev, motornih vozil in tako posodobili poučevanje v šoli. Inicijativni odbor te akcije, sestavljen iz predstavnikov vseh treh strani, je že pripravil načrt samoupravnega sporazuma o združitvi. Zaradi pomislekov posameznih članov društev ob prostorskih problemih in ob delitvi sredstev pa prve tovrstne združitve v Sloveniji, žal, niso uresničili.

Člani društva so izredno veseli povečanega zanimanja za vpis v avto-moto društvo. Organizacija

RUDI CIMPERŠEK

MATEJA PLESTENJAK

Jugotanim v luči preteklosti

Zgodovina je običajno poučna — tudi za sevnjskega „bolnika“, ki ne more in ne more iz težav

Sevnjski izvršni svet je sprejel ukrepe začasnega družbenega varstva za Jugotanim, ki se že dalj časa otepa s težavami in brede v izguba. Ta ukrep naj bi po vrsti neuspešnih prizadevanj pripomogel do učinkovite in trajne rešitve, za kar ni zainteresiranih le 160 delavcev in sevnjska občina, marveč mora biti tudi naše celotno gospodarstvo, naj je Jugotanim edina tovarna taninca in eden redkih proizvajalcev furfurala v Jugoslaviji. Ker se tudi iz zgodovine lahko kaj naučimo, objavljamo prispevek Rudija Cimperška, v katerem opisuje, kako je ta tovarna nastala, kako se je razvijala in s kakšnimi problemi se je ukvarjala v svojem dolgoletnem delovanju.

energije. Jugotanim je bil tako rekoč neodvisen od zunanjih vplivov.

Njegov poglavitni izdelek je bil tanin, manjkajoči les so vozili iz okolice Siska in Karlovca. Kmetje iz sevnjskega območja so ga dovažali z delavci, kar je še enkrat več kot Jugotanim, proizvedel pa le malenkost več tanina. Po okupaciji leta 1941 je Jugotanim prenehal delati, iz njega so odpeljali parne kotle. Po osvoboditvi so tovarno obnovili in pričeli z delom leta 1947, v letu 1954 se je proizvodnja že bližala predvojni, saj je znašala 1853 Ft tanina. Primanjkovati je začelo kovanje lesa, ki so ga odjemale tudi druge taninke, vendar so jih sčasoma eno za drugo ukinjali. Po osvoboditvi je bila Sevnica določena za enega izmed stebrov slovenske lesne industrije. Žal je vse usmerjala direkcija v Ljubljani in Beogradu, občina in okraj pa v času takratnega administrativnega vodenja gospodarstva nista imela nobenega vpliva. Investicij ni bilo v zadostni meri. Zainteresirani občani so z udarniškim delom obnovljali tovarno in tudi sam sem udarniško zasteklil tovarniška okna, za kar nisem prejel ne kosa kruha ne besede zahvale.

Po ukinitvi direkcij je kazalo, da se bodo razmere le izboljšale. Po posvetovanju strokovnjakov in družbenopolitičnih delavcev, ki ga je organiziral sevnjski okraj, so obnavljali tudi sevnjsko lesno industrijo in vnovič poudarili njen pomen ter ugotovili, da bo treba v Sevnici razvijati tudi druge gospodarske panoge. Leta 1956 se je sevnjska občina resno lotila rekonstrukcije in integracije lesne industrije. V tem času je bil izdelan idejni načrt za

rekonstrukcijo obstoječih obratov in za predelavo odpadkov. Načrt je obravnaval okrajni ljudski odbor v Trbovljah, ki je nakazal osnovne smernice. V zamisli oziroma v programu je bilo načrtovano, da bi odpadke predelovali v polcelulozo, še bolje v karton, iz katere bi delali kartonsko embalažo. To pot je kasneje ubrala tovarna tanina v Belišču, ki je lepo napredovala in danes v Jugoslaviji nekaj pomeni.

Žal z integracijo in rekonstrukcijo lesne industrije v Sevnici ni bilo nič, saj je to preprečilo zaplotniško, ozko gledanje na razvoj. Največja ovira je bil Jugotanim, zavajanje delavcev in nejasna perspektiva o bodočem razvoju. Izrečeni so bili očitki, kaj občino skrbi Jugotanim, saj je podjetje republiškega in zveznega pomena, ki ima največje plače in največ dobička. Čas je pokazal svoje. Jugotanim se je integriral s Konusom iz Slovenskih Konjic — šele takrat, ko mu je že zelo slaba predla. Kasnejše težave so javnosti več ali manj znane.

Naj na koncu omenimo še nekatere spimerjalne podatke, ki kažejo, kako je z delovno stonilnostjo. Brez upoštevanja, da je v Jugotanimu brez zaposlenih v obratu, ki izdeluje furfural, zaposlenih 165 ljudi, in če računamo količino proizvodnje, ugotovimo, da je stonilnost za zaposlenega v primerjavi s predvojnimi časom nazadovala, namesto da bi bistveno narasla. Zgovorno je tudi dejstvo, da je v režiji Jugotanimina zaposlenih več ljudi, kot je Jugotanim štél vseh zaposlenih pred vojno. To dejstvo pa že samo po sebi dosti pove.

Jugotanim je bil ustanovljen leta 1923 in je imel sprva sedež v Zagrebu. Za gradnjo tovarne je bila izbrana Sevnica, ki ima ugodne prometne in vodne razmere, njena širša okoličina pa je v tako imenovanem evropskem pasu kovanja, ki se vleče prek delov Portugalske, Španije, Francije, Italije in Balkana.

Jugotanim je pričel obratovati leta 1923 in je imel sprva sedež v Zagrebu. Za gradnjo tovarne je bila izbrana Sevnica, ki ima ugodne prometne in vodne razmere, njena širša okoličina pa je v tako imenovanem evropskem pasu kovanja, ki se vleče prek delov Portugalske, Španije, Francije, Italije in Balkana.

Jugotanim je pričel obratovati leta 1923. Naložba v to tovarno je bila takrat ocenjena kot ena najuspešnejših v Sloveniji. Sevnjska taninka je bila med večje tovrstne tovarne v Evropi, bila pa je tudi najmodernejša. Odlikovala se je po dobrem naložkem postopku, manjšem številu zaposlenih, zaključnem energetnem krogu, za lastnim virom

TELEVIZIJSKI SPORED

PETEK, 25. VII.

lu v švicarskem Montreuxu. Sicer je ta glasbenik znan kot dober poznavalec črnske glasbe, lastno petje spremlja z igranjem na orglice in kitaro (zna igrati tudi na bendžo, klavir in blok flavto), njegove skladbe pa zvečinoma koreninijo v indijski glasbeni tradiciji, tu pa mu ni tudi t. i. country blues.

19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
10.00 JADRANSKA SREČANJA
V zadnjem četrtfinalnem srečanju se bosta v biogradske pristanišče pomerili ekipi Vodice in Preka.

22.35 POSNETKI Z OLIMPIJSKIH IGER
Opomba: Če se bodo jugoslovanski košarkarji uvrstili v polfinale, bodo televiziji njihovo tekmo prenašali na prvem programu.

14.40 Test - 15.00 Atletika (prenos finalnih tekmovalj z OI) - 19.05 Gimnastika (prenos finalnih tekmovalj za ženske z OI) - 20.00 Kulturna oddaja - 21.00 Včeraj, danes, jutri - 21.05 Dokumentarna oddaja - 21.50 Solisti (glasbena oddaja) - 22.25 Igrani film

1

13.55 JUGOSLAVIJA: MADRŽARSKA, prenos vaterpolske tekme z IO v Moskvi
14.55 JUGOSLAVIJA: ČSSR, prenos rokometne tekme za ženske z OI
16.25 ATLETIKA, vključitev v prenos finalnih tekmovalj z OI
17.55 POROČILA
18.00 MI SMO SMEŠNA DRUŽINA
18.15 PRILJUBLJENE ZGODBE: ROBIN HOOD
18.35 OBZORNIK
18.45 ROCK KONCERT: TAJ MAHAL
Televiziji bodo zavrteli posnetek nastopa, ki ga je imel ameriški glasbenik Taj Mahal na lanskem festivalu

SOBOTA, 26. VII.

da zakon zanj še ni primeren, saj je na svetu še toliko stvari, ki jih mora spoznati in doživeti. Ena od takih „stvari“ je tudi lepa mladenka, ki kajpak ni njegova zaročenka. V tej ameriški komediji, ki jo je pred dvanajstimi leti Hy Averback posnel po scenariju Paula Mazurskyja, igrajo Peter Sellers, Jo Van Fleet, Leigh Taylor Yuong, David Arkin in drugi.

16.15 Test - 16.35 Plavanje (prenos finalnih tekmovalj z OI) - 17.35 Narodna glasba - 18.00 Plavanje (nadaljevanje prenosa finalnih tekmovalj z OI) - 19.30 Dnevnik - 20.00 Večer jazza - 21.00 Včeraj, danes, jutri - 21.10 Feljton: Muzej revolucije - 21.40 Konj, moj prijatelj (dokumentarni film)

1

15.45 ATLETIKA, prenos finalnih tekmovalj z OI (vmes OBZORNIK)
19.00 NAŠ KRAJ
19.15 ZLATA PTICA, pravljica
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
20.00 S. Aleramo: ZGODBA O LILNI
21.05 MUPPET SHOW (gostuje DON DE LUIS)
21.30 LJUBIM TE, OMAMA, film
Advokat je tik pred poroko, a vseno zapusti zaročenko, ker meni,

NEDELJA, 27. VII.

bnejši pitališče za prašiče v Evropi; o prizadevanjih, da bi v Sloveniji z osuševanjem pridobili še več plodne zemlje, kajti zdaj je pride na posameznika le 17 arov; o kmetovanju na precejšnji nadmorski višini bo pripovedoval Janez Košir, kmet s škofjeloških hribov, ki ima hlev za 40 glav goveje živine; beseda bo tekla tudi o izobraževanju fantov in deklet, ki so se odločili ostati na kmetijah; o združevanju savinskih hmeljarjev in vipavskih vinogradnikov v pridelovalne skupnosti; o turistično usmerjeni kmetiji; o varčevanju in kreditiranju zasebnega kmetijstva. Itd.

13.00 JUGOSLAVIJA, DOBER DAN
13.35 POROČILA
14.05 POTOPLJENA MESTA: EPIDAURUM
14.55 ATLETIKA, prenos tekmovalj z OI
17.30 OBRACUN, film
Junak se po prestani sedemletni zapornici kazni odloči za maščevanje nad družabnikom, ki ga je obstrdil in izginil s plenom. Kmalu spozna, da maščevanje ne bo lahko... Kako se zaplete in razplete dogajanje tega ameriškega filma, ki ga je po istonslovenskem romanu W. Jamesa pred devetimi leti posnel Henry Hathaway, seveda ne bomo razkrili. Gre za zelo napet film, ki premore tudi izvrstne igralske stvaritve Gregorja Pecka, Pata Quinna, Roberta F. Lyonsa, Susan Tyrrells, Jeffa Coreyja, Rite Gan in drugih.

19.00 ATLETIKA, posnetek tekmovalj z OI
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
20.00 R. Bogdanovski: UCITELJ, 2. del skopske televizijske drame
21.10 KARDELJEVO
Dokumentarna oddaja ljubljanskih televizijcev bo prikazala zanimivosti Ploč, drugega največjega jugoslovanskega pristanišča, ki se je poimenovalo po slovenskem revolucionarju in mislecu.

21.55 PORTRETI: ELDA VILER
22.10 POROČILA
22.20 POSNETKI Z OLIMPIJSKIH IGER
Opomba: Če se bodo jugoslovanski košarkarji uvrstili v polfinale, bodo televiziji njihovo tekmo prenašali na prvem programu in tej spremembi prilagodili čase drugih oddaj.

7.55 Veslanje (prenos finalnih voženj za moške z OI) - 10.55 Rezerviran čas - 11.20 Veslanje (prenos finalnih voženj za moške z OI) - 12.00 Boks (prenos kvalifikacijskih dvobojev z OI) - 15.55 Nogomet (prenos četrtfinalne tekme z OI, če se bo uvrstila Jugoslavija) - 17.55 Jugoslavija: SZ (prenos rokometne tekme za ženske z OI) - 19.30 Dnevnik - 20.00 Reportaža s filmskega festivala v Trstu - 20.45 Včeraj, danes, jutri - 20.50 Glasbena oddaja - 21.30 Igrani film

PONEDELJEK, 28. VII.

poljski televizijski dram. Obe sta ubrani na sodobno temo in dokaj komični. Prva govori o mladem zakonskem paru, ki se ločuje zaradi nepomembnih nesporazumov, ob prihodu ženinine matere pa se začne zakonca sprenevedati, igrati slepe miši, vse to zato, da ženica ne bi posumila, da je med njima kaj narobe... Igrajo Gabriela Kownacka, Bojdana Majda, Anna Janczowna in drugi. V drami Prosta sobota pa bo šofer pripovedoval potniku, kaj vse se mu je pripetilo neko prosto soboto. Glavni vlogi igrata Wojciech Siemion in Mieczysław Gorkiewicz.

22.35 POSNETKI Z OLIMPIJSKIH IGER
Opomba: Če se bodo jugoslovanski košarkarji uvrstili v polfinale, bo njihova tekma uvrščena na prvi program, temu primerno pa bodo spremenjeni časi predvajanja ostalih oddaj.

14.35 Test - 14.55 Atletika (prenos finalnih tekmovalj z OI) - 19.00 Rezerviran čas - 19.30 Dnevnik - 20.00 Znanost - 21.00 Včeraj, danes, jutri - 21.10 Serijski film - 22.00 Kronika puljskega filmskega festivala

7.30 Zdravo, tovariši vojaki! 8.07 Veseli tobogan 9.05 Še pomnite, tovariši! 10.05 Panorama lahke glasbe. 11.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 13.20 Za kmetijske proizvajalce. 13.50 Pihalne godbe.

TOREK, 29. VII.

v Kijevu, proti kateremu se približajo enote Rdeče armade, beogardejcem pa nikakor ne prispe obljubljena pomoč Francozov in Angležev. V družini Turbinovih vlada popolna zmeda... Režiserske posle je opravil Vladimir Basov, Igrajo pa Andrej Mjahnkov, Valentina Titova, Vladimir Basov, Vasilij Lanovoj, Sergej Ivanov in drugi.

22.10 V ZNAMENJU
22.30 POSNETKI Z OLIMPIJSKIH IGER
Opomba: Če se bodo jugoslovanski košarkarji uvrstili v polfinale, bo njihova tekma uvrščena v prvi program, tej spremembi pa bodo prilagojeni časi predvajanja drugih oddaj.

17.40 Test - 18.00 Odbojka (prenos finalne tekme z OI) - 19.30 Dnevnik - 20.00 Porota (dokumentarna oddaja) - 20.45 Včeraj, danes, jutri - 20.55 Poezija - 21.40 Abba v Švici (glasbena oddaja)

Opomba: Če se bodo jugoslovanski košarkarji uvrstili v polfinale, bo njihova tekma na sporedu ob 17.55.

SREDA, 30. VII.

19.15 RISANKA
19.30 DNEVNIK
20.00 FILM TEDNA: PLESNI MOJSTER
Kaj sploh počne fant, ki skrbi za dobro počutje gostov na zabavah? Je humorist, plesni učitelj ali kaj podobnega? Ali ni morda zgolj človek, ki se na svoj način približa skozi življenje? O tem bo govoril poljski film, ki ga je po lastnem scenariju posnel Feliks Falk, igrajo pa Jerzy Stuhr, Slava Kwasniewska, Wiktor Sadecki, Michal Tarkovski, Ewa Kolasnik in drugi.

21.45 V ZNAMENJU
22.05 POSNETKI Z OLIMPIJSKIH IGER
Opomba: Če se bodo jugoslovanski košarkarji uvrstili v finale, se bo prenos finalne tekme začel na prvem programu ob 18.15, zato bo spremenjen tudi razpored drugih oddaj.

14.45 Test - 15.05 Atletika (prenos finalnih tekmovalj z OI) - 19.00 Glasbena medija - 19.30 Dnevnik - 20.00 Festival srbskih gledališč - 21.15 Včeraj, danes, jutri - 21.55 Kronika puljskega filmskega festivala

Opomba: Če se bodo jugoslovanski rokometarji uvrstili v finale, se bo prenos finalne tekme začel ob 19. uri.

ČETRTEK, 31. VII.

19.24 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
20.00 TRETJA RAZSEŽNOST
Prvo prispevek bo govoril o turizmu na Cipru, sledil bo razgovor s skupino študentov iz Sri Lanke, zatem bo beseda tekla o tem, zakaj Slovenci na kulturnem področju tako slabo sodelujemo z nevrščenimi in državami v razvoju. Zaključni prispevek bo govoril o suženjstvu, ki so ga pred kratkim odpravili v Mavretaniji.

21.35 ODPRTO ZA USTVARJALNOST: MLADI USTVARJALCI
22.15 V ZNAMENJU
22.35 POSNETKI Z OLIMPIJSKIH IGER
Opomba: Če se bodo jugoslovanski košarkarji uvrstili v finale, se bo prenos finalne tekme začel ob 18.15, zato bo spremenjen tudi razpored drugih oddaj.

PRVI RADIJSKI PROGRAM

PETEK, 25. VII.

8.08 Z glasbo v dober dan. 8.30 Glasbena pravljica (S. Makarovič - P. Mihelič: Zoga luna). 8.29 Naši umetniki mladim poslušalcem. 9.05 Z radiom na poti. 11.35 Znano in priljubljeno. 12.10 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti. 12.30 Kmetijski nasveti (Franc ločniškar: Znanost doprinaša k razvoju živinoreje). 12.40 Pihalne godbe. 13.50 Človek in zdravje. 14.05 Simfonična glasba. 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.30 Napotki za turiste. 15.35 Zabavna glasba. 18.00 Razgledi po slovenski glasbeni literaturi. 18.30 Sknjižnega trga. 20.00 Uganite, pa vam zaigramo. 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.30 Besede in zvoki iz logov domačin. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Petkov glasbeni mozaik 0.05-4.30 Nočni program.

SOBOTA, 26. VII.

8.08 Pionirski tednik. 8.30 Početniško popotovanje od strani do strani. 9.05 Z radiom na poti. 10.05 Sobotna matineja. 11.05 Zapoljmo pesem. 11.20 Po republikah in pokrajinah. 11.40 Zapoljmo z nami. 12.10 Godala v ritmu. 12.30 Kmetijski nasveti (Jože Benigar: Pomen čebelarstva v izjemnih razmerah). 12.40 Veseli domači napevi. 14.05 Glasbena panorama. 15.30 Zabavna glasba. 17.00 Zunanje-politični magazin. 18.00 Skatlica z godbo. 18.30 Mladi mladim. 19.35 Mladi mostovi. 20.00 Sobotni zabavni večer. 21.00 Za prijetno razvedrilo. 21.30 Oddaja za naše izseljence. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Portreti jugoslovanskih ustvarjalcev in posustvarjalcev zabavne glasbe. 0.05-4.30 Nočni program.

NEDELJA, 27. VII.

7.30 Zdravo, tovariši vojaki! 8.07 Veseli tobogan 9.05 Še pomnite, tovariši! 10.05 Panorama lahke glasbe. 11.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 13.20 Za kmetijske proizvajalce. 13.50 Pihalne godbe.

14.05 Humoreska tega tedna (Marjan Kozina: Naše morje). 14.25 S popevkami po Jugoslaviji. 15.10 Pri nas doma. 15.30 Nedeljska reportaža. 15.55 Listi iz notesa. 16.20 Grezo v kino. 17.05 Priljubljene operne melodije. 17.50 Zabavna radijska igra (Marjan Marinc: Inspektor Ris ne miruje, 9. del). 18.38 Na zgornji polici. 19.45 Glasbene razglednice. 20.00 V nedeljo zvečer. 22.20 Skupni program JRT. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Mozaik melodij in plesnih ritmov. 0.05-4.30 Nočni program.

PONEDELJEK, 28. VII.

8.08 Z glasbo v dober dan. 8.25 Početniško popotovanje od strani do strani. 8.40 Početniški pozdravi. 9.05 Z radiom na poti. 11.35 Znano in priljubljeno. 12.10 Veliki revijski orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti (Ivan Zabukovec: Mehanizacija povečuje storilnost pri pridobivanju lesa). 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru. 14.05 Pojo amaterski zbori. 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.30 Zabavna glasba. 18.00 Na ljudsko temo. 18.25 Zvočni signali. 19.45 Minute z Blejskim kvintetom. 20.00 Iz naše diskoteke. 21.05 Poletni diverzimento. 22.30 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Za ljubitelje jazzja.

TOREK, 29. VII.

8.08 Z glasbo v dober dan. 8.30 Mladi koncertant (Glasbena šola Rbnica). 9.05 Z radiom na poti. 11.35 Znano in priljubljeno. 12.10 Danes smo izbrali. 12.30 Kmetijski nasveti (Mitja Kocjančič: Tehnološka vrednost vinskih sort grozdja v posavskem vinorodnem rajonu). 12.40 Po domače. 14.05 V korak z mladimi. 15.30 Zabavna glasba. 18.00 Operne arije in monologi. 18.30 V gosteh pri zborih jugoslovanskih radijskih postaj. 19.45 Minute z ansambлом Slavka Znidaršiča. 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.30 S solisti in ansambli JRT. 21.05 Radijska igra

Opomba: Če se bodo jugoslovanski košarkarji uvrstili v finale, se bo prenos finalne tekme začel na prvem programu ob 18.15, zato bo spremenjen tudi razpored drugih oddaj.

14.45 Test - 15.05 Atletika (prenos finalnih tekmovalj z OI) - 19.00 Glasbena medija - 19.30 Dnevnik - 20.00 Festival srbskih gledališč - 21.15 Včeraj, danes, jutri - 21.55 Kronika puljskega filmskega festivala

Opomba: Če se bodo jugoslovanski rokometarji uvrstili v finale, se bo prenos finalne tekme začel ob 19. uri.

16.06 Test - 16.25 Atletika (prenos finalnih tekmovalj z OI) - 19.20 Boks (prenos polfinalnih dvobojev z OI) - 20.00 Neposredni stiki - 22.30 Včeraj, danes, jutri.

SREDA, 30. VII.

8.08 Z glasbo v dober dan. 8.30 Početniško popotovanje od strani do strani. 8.45 Radijski pevci pred mikrofonom. 9.05 Z radiom na poti. 11.35 Znano in priljubljeno. 12.10 Veliki zabavni orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti (Jože Bergant: Nasveti za skrajšanje poporodnega premora pri kravah). 12.40 Ob izvirih ljudske glasbene umetnosti. 14.05 Razmišljamo, ugotovljamo... 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.30 Zabavna glasba. 18.00 Zborovska glasba v prostoru in času. 18.15 Naš gost. 18.30 Odskočna deska. 19.45 Minute z ansambлом Toneta Zagajca. 20.00 Koncert za besedo (Pogovor). 20.25 Minute s Sostakovičem. 21.05 Odlomki iz G. Verdija opere Othello. 22.30 Rvija slovenskih pevcev zabavne glasbe. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Jazz pred polnočjo. 0.05-4.30 Nočni program.

ČETRTEK, 31. VII.

8.08 Z glasbo v dober dan. 8.30 Mladina poje. 9.05 Z radiom na poti. 11.30 Znano in priljubljeno. 12.10 Znano melodije. 12.30 Kmetijski nasveti (Lojze Kastelic: Kaj delamo pri čebelah v brezpčelnih dobi). 12.40 Od vasi do vasi. 14.05 Koncert za mlade poslušalce. 14.40 Jezikovni pogovori. 15.30 Zabavna glasba. 18.00 Vsa zemlja bo z nami zapela. 18.15 Lokalne radijske postaje se vključujejo. 18.35 Minute z ansambлом Atija Sosca. 20.00 Četrtek večer domačin. 21.05 Pesmi in napevi. 21.05 Literarni večer (Rado Murnik). 21.45 Lipe melodije. 22.30 Plesna glasba iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Paleta popevk jugoslovanskih avtorjev. 0.05-4.30 Nočni program.

POTA IN STRANPOTA

dežurni poročajo

RAZGRAJAL V HOTELU - Novomeški miličniki so 17. julija popoldne pridržali do iztreznitve 28-letnega Zagrebčana Rada Krneta, ki je razgrajal v hotelu Kandija. Pijan je prišel v restavracijo, kjer mu niso hoteli postreči. Silovito se je razburil, zmerjal goste in strežno osebje. Moral bo k sodniku za prekrške.

GROZIL S PRETEPOM - Črnomajski miličniki so 17. julija zvečer pridržali do iztreznitve 28-letnega Rudolfa Cvitkoviča iz Črnomlja. Ko se je po pivljanju vrnil domov, je razgrajal in grozil s pretepom. Delo za sodnika za prekrške.

OB MOPED - V noči na 20. julij je izpred gostilne v Prevolah izginil moped Jožeta Komana s Pleš. Škode je za 10.000 din.

NAŠLI MOPED

V noči na 17. julij je izpred stanovanja na Zburah izgubilo motorno kolo Darka Gorenca. Škode je bilo za 13.000 din. Tri dni kasneje so miličniki postaje milici Krško zalotili 17-letnega Milana J. Peljal se je na mopedu, za katerega so zlahka ugotovili, da je last Darka Gorenca.

IZOBRAZEVALNI CENTER TEHNIČNIH ŠOL NOVO MESTO SKUPNOST ZA ZAPOSLOVANJE NOVO MESTO DO IMV NOVO MESTO

RAZPISUJEJO

VPIS V ENOLETNO ŠOLANJE PO SKRAJŠANEM PROGRAMU ZA PROIZVODNE DELAVCE KOVINSKE STROKE.

Za pokrivanje potreb po proizvodnih strokovno-usposobljenih delavcev v DO IMV Novo mesto in istočasni rešitvi problema zaposlitve in šolanja učencev, ki niso bili sprejeti v šolo po rednem razpisu, ali da se želijo zaposliti, je v regijskem prostoru dosežen sporazum med nosilci razpisa o sodelovanju, finansiranju in izvajanju enoletnega skrajšanega programa v dveh oddelkih. Izobraževanje bo organizirano v skladu z določili zakona o usmerjenem izobraževanju.

MONTER LINIJSKE AVTOMOBILSKE PROIZVODNJE

(profil poklica je primeren za oba spola)

SESTAVLJALEC KAROSERIJE LINIJSKE AVTOMOBILSKE PROIZVODNJE

Šolanje bo organiziral Izobraževalni center tehničnih strok v Novem mestu, ki bo po končanem šolanju udeležencem izdal tudi izkaz o usposobitvi.

Pogoji za vpis:
- končana osnovnošolska obveznost, z najmanj šest uspešno končanih razredov osnovne šole
- da je telesno zdrav in sposoben za fizično delo
Vsi kandidati, ki se želijo strokovno usposobiti za delo, naj se zglasijo v kadrovskem oddelku DO IMV Novo mesto, kjer bodo prejeli podrobnejše informacije v zvezi z organizacijo in vsebino pouka, stimulacijo, perspektivnostjo za nadaljnje šolanje in usposabljanje. Prejeli bodo tudi napotnico za zdravniški pregled. Prijave za sprejem sprejema kadrovski oddelek DO IMV Novo mesto do 15. 8. 1980. Kandidati naj prinesejo na dan obiska v IMV lastnorodno napisano prošnjo ter fotokopijo spričevala o končani osnovni šoli.

OGLAŠUJTE V DL!

ODPEJAL NAPREJ

Novomeščanka Mara Kovačević (19 let) je 16. julija popoldne s kolesom ob sebi nameravala prečkati knjižnico v Gotni vasi, ko je z osebnim avtom pripeljal neznan voznik, ki je v knjižnico zavijal na parkirišče IMV, zadel Kovačevićovo in jo zbil na tla. Voznik je odpejal naprej, huje ranjeno žensko pa so odpeljali v novomeško bolnišnico, kjer so ji dali roko v mavec.

Št. 30 (1015) 24. julija 1980

Muha med kranjskimi klobasami

Sanitarna inspekcija zaprla Kolodvorsko restavracijo v Novem mestu - Začelo se je s smrdljivimi srčki v omaki - Posoda in pribor slabo pomita - Splošna umazanija

Štirinajstega julija dopoldne je neki Pionirjev delavec po telefonu obvestil sanitarno inspekcijo, da v Kolodvorski restavraciji v Novem mestu strežijo za malico srčke v omaki, ki po njegovi in oceni njegovih sodelavcev smrdijo.

Med ogledom sta sanitarna inspektorja uprave inspekcijskih služb Novo mesto našla v kuhinji še 2 litra in pol omenjenih srčkov; vzorec sta poslala na Zavod za socialno medicino in higieno. V analizo je šel tudi vzorec možganov, ki sta jih inspektorja našla v hladilniku in so bili po njihovi oceni neprimerni za prehrano.

Med pregledom prostorov, opreme in pribora Kolodvorske restavracije je bilo ugotovljeno, da sta kuhinja in bife shranjuje neprimerno vzdrževana, posoda in pribor sta bila

slabo pomita, mastna, opaziti je bilo celo ostanke hrane. Nevzdrževana je tudi oprema. Veliko je plastične, dotrajane in neprimerne. Med čmo posodo so bile umazane krpe za čiščenje tal in metle. Slabo vzdrževana sta bila tudi shramba in hladilnik, med kranjskimi klobasami so našli muho. V shrambi za živila na oknu ni bilo mreže zoper mrčes. Pod oblogo na tleh bifeja je bila umazanija, kozarci so bili slabo pomiti, krpe umazane. Bife shranjuje embalažo na hodniku, kar ovira vstopanje.

Glede na ugotovljeno stanje sta inspektorja prepovedala uporabo poslovnih prostorov. Kolodvorska restavracija bo zaprta, dokler bo nevarnost za zdravje potrošnikov. Predstavnica podjetja Tinca Povše in vodja izmene v kuhinji Milena Cvetanovski k ugotovitvam inspektorjev nista imeli pripomb. M. B.

ŠEST RANJENIH

Jordanec Ahmed Lahmouz, ki dela na Nizozemskem, je 15. julija zjutraj peljal s peugeotom po magistrali proti Zagrebu. Pri Skopicah je zapeljal v levo, ko mu je nasproti pripeljal z osebnim avtom 30-letni Avgust Molan iz Pavlove vasi. Za Jordanecem je vozil s fordovim Pakistanec Mohamed Hassain, ki dela v Nemčiji. Med umikanjem se je prevrnil na streho. Huje ranjeni so bili vsi trije vozniki, v Malanovem avtu pa tudi 38-letni Anton Umek z Malega vrha in 6-letna Sabina Molan; lažee pa tudi 25-letna Mira Molan.

V LEVO IN V SMRT

V nedeljo zvečer je 39-letni Janez Karlovšek iz Kranja vozil z osebnim avtom po magistrali proti Ljubljani. Pri Otočcu je zapeljal v levo, ko mu je nasproti s kombijem pripeljal Spanec Antonio Puell Valles. Spanec se je umikal, vendar trčenja ni mogel preprečiti. Karlovšek je bil takoj mrtev, trije sopotniki v osebnem avtu in trije sopotniki v kombiju pa tako ranjeni, da so jih odpeljali v novomeško bolnišnico.

V VOGAL - 40-letni Ivan Štajduhar iz Severina na Kolpi je 17. julija peljal z osebnim avtom skozi Vinico. Avto je zaradi neprimerno hitrosti zaneslo v vogal hiše. Štajduharja so odpeljali v karloško bolnišnico.

PREHITRO - Jože Adlešič iz Zuničev, zdomec na Švedskem, je 16. julija peljal z osebnim avtom od Adlešičev proti Črnomlju. V ovinek pri Purgi je pripeljal z neprimerno hitrostjo, začelo ga je zanašati, zapeljal je na bankinjo, trčil v zaščitno ograjo, od nje ga je odbilo na nasip, kjer se je prevrnil. Huje ranjenega 23-letnega Adlešiča so odpeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico. Škode je za 100.000 din.

KADILKO SE JE

Alojz Matkovič iz Suhorja pri Vinici je 19. julija dopoldne peljal z Viatorjevim tvorjanjakom od Laz proti Uršnim selom. V vzratnem ogledalu je opazil, da se na zadnjem delu tovornjaka kadi, zapeljal je čez bankino, tovornjak se je prevrnil na bok. Škode je bilo za 30.000 din.

V zmoti strup namesto zdravila

Terezija Štangelj umrla zaradi zastrupitve z insekticidom

V soboto je v novomeški bolnišnici umrla 68-letna Terezija Štangelj iz Jame. Smrt je nastopila zaradi zastrupitve z insekticidom „Ekalux 25“.

Štangljeva je bila srčni astmatik in je na okenski polici hranila stekleničko zdravilnega sirupa in steklenico insekticida. Ženica je bolj slabo videla, ko je hotela vzeti zdravilo, se je zmotila in segla po steklenički s strupom.

Takoj ji je postalo slabo, sosedja ji je nudila prvo pomoč, domači so poskrbeli za prevoz v bolnišnico. Bilo je prepozno, zdravniki ji niso mogli več pomagati.

NESREČNA MAGISTRALA

Ivo Levanda (26 let) iz Hrastovca pri Novem Travniku se je 20. julija okoli ene ure peljal z osebnim avtom proti Bregani. Pri Podgračnem je na strnjeni črti prehitel oseben avto, ko je nasproti prav tako z osebnim avtomobilom pripeljala Nemka Rosemarie Reuter. Nemko je odbilo s ceste, Levanda pa se je ustavil na robu. Ivo Levanda je bil huje ranjen, zdraviljo ga v brežiški bolnišnici. Gmotne škode je bilo za 70.000 din.

V HIŠO

Ljubljčan Radigoj Kobal (32 let) je v nedeljo zvečer peljal osebni avto po mejiški CBE proti Jurorskemu brodu. Ob bencinski črpalki je začelo avto zanašati, zdrknil je na pločnik in po dobrih 20 metrih vožnje zadel v hišo. Voznika so odpeljali v novomeško bolnišnico, škode pa je za 70.000 din.

NOV PROMETNI ZNAK? - Nanovomeškem Glavnem trgu vozniki in nevozniki že nakaj časa občudujejo nov prometni znak, na katerem piše „STO“, je pa tudi malo obrženo. Družbo mu delata še dva brata, vsi trije pa so obojeni, na modro-beli drog, ki je zdavnaj pozabil, kaj je stoja navpično. (Foto: M. Bauer)

KRONIKA NESREČ

NEPREVIDNOST - 18. julija dopoldne je 53-letna Rozalija Jaklič iz Gabrja nameravala prečkati cesto v Gabrju, ne da bi se prepričala, če je pot prosta. Tedaj je za njo z osebnim avtom in neprimerno hitrostjo pripeljal 21-letni Slavko Nose iz Gabrja. Umikal se je v levo, vendar Jakličovo zaradi hitrosti zadel in zbil na tla. Odpeljali so jo v novomeško bolnišnico.

ZAVIL V LEVO - Metličan Zahid Durmić se je 16. julija dopoldne peljal na kolesu proti Kolpi. Pred mostom je za njim pripeljal z osebnim avtom in prikolico Nizozemec Herman Brune in ga začel prehitovati, takrat je Durmić zavil v levo, zadel v prikolico in padel. Kolesarja so odpeljal v novomeško bolnišnico.

V TRAKTOR - 5. julija zvečer se je 49-letni Anton Janovič iz Tribuč peljal na kolesu z motorjem po sredini ceste v Tribučah. Ko mu je nasproti s traktorjem pripeljal 44-letni traktorist Pavle Pikonja iz Tribuč, je kolesar zadel v traktorjevo kolo in padel. Odpeljali so ga v novomeško bolnišnico.

V DROG - Martin Penca (19 let) iz Dol. Mokrega polja je 20. julija okoli 1. ure peljal z osebnim avtom od Prekope proti Novemu mestu. V Sentejmerju ga je zaradi neprimerno hitrosti zaneslo v desno čez pločnik, voznik in sopotnik Bojan Čečelič iz Dol. Mokrega polja sta bila huje ranjena, zdravita se v novomeški bolnišnici.

LICITACIJA

KIT KZ „KRKA“ TOZD „HMELJNIK“ NOVO MESTO

KZ „KRKA“ TOZD HMELJNIK NOVO MESTO razpisuje javno licitacijo za prodajo osnovnih sredstev:

2 TRAČNA TRANSPORTERJA

Licitacija bo v petek, 25. 7. 1980 v Bršljanu, Kolodvorska 2a, ob 7. uri za družbeni sektor in ob 8. uri za privatni sektor. 559/29-80

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V času od 10. do 16. julija so v novomeški porodnišnici rodile: Marija Robida iz Smuke - Sabino, Metka Štukelj iz Črnomlja - Majo, Marija Molek iz Slamne vasi - Katio, Draga Miklavčič iz Drnganjih sel - Roberta, Slavica Klobčar iz Boričevega - dva dečka, Dragica Šterk iz Kanižarice - Matjaža, Marta Stopar iz Sevnice - Marka, Ivica Smolič iz Svinjskega - Vinka, Slavka Ivanič iz Jelovca - Gorana, Marta Kralj iz Tržišča - Sašo, Jožica Črtalič iz Ostroga - Mojca, Angela Režen iz Polja - Tomaža, Marija Golob z Rateža - Milana, Jožica Medvešek iz Hrvaškega Broda - Sabino, Milena Okoren iz Drage - Tanjo, Tatjana Bogoin z Velikega Kamna - Urško, Olga Rahne iz Velikega Gabra - Ksenijo, Franciška Lukek iz Sentrupertu - Vesno, Majda Prah iz Krškega - Petro, Marija Železnik iz Krmelja - Janjo, Dragica Činkole iz Kronovega - Majo, Zorica Švinger iz Metlike - Antonijo, Ivanka Sluga iz Vrhpeči - Tanjo, Nevenka Rugelj iz Brestanice - Darjo, Angela Zagorc iz Orehovca - dečka, Mirjana Spasič iz Črnomlja - deklico, Biserka Matjan iz Krškega - dečka in Marija Čolarič iz Kostanjevice - deklico, Cestitamo!

15 let dela radio kluba

Radio klub iz Dolnje Prekope septembra praznuje 15-letnico - Pripravljajo se na gradnjo lastnih prostorov

13. julija so se člani radio kluba iz Dolnje Prekope pri Kostanjevici zbrali na redni letni konferenci. Predsednik kluba Jože Zagorc je spregovoril o delu kluba od zadnje skupščine marca 1979 naprej, razpravljali pa so tudi o programu dela za obdobje 1981-85.

Gornje Prekope. Gradnja naj bi stekla do septembra, ko klub praznuje 15-letnico obstoja. Praznovanje tega jubileja bodo združili s proslavami ob prazniku krajevne skupnosti Kostanjevica. Najzaslužnejšim članom kluba bodo ob tej priložnosti podelili značke, zlate za 15-letno delo v klubu, srebrne za 10 let in bronaste za 5 let.

V tem času je bilo oživljeno delo pri pridobivanju in usposabljanju novih operaterjev. Tečaj sta vodila inženirja Jože Zagorc in Franc Zupanc, izpite za radioamaterje operaterje pa je uspešno opravilo 7 članov. Govora je bilo tudi o težavah, s katerimi se srečuje klub, ker nima svojih prostorov, saj gostuje v gasilskem domu. Predlog o izgradnji lastnega doma radiokluba je bil sprejet že na lanski skupščini, o čemer so obvestili krajevno skupnost Kostanjevica, ki je po svojih močeh pripravljena pomagati pri gradnji. Po predračunu bo dom stal 1,3 milijona. Klub je že zagotovil 49 odstotkov te vsote, ostalo pa bodo skušali pokriti s prispevki in prostovoljnimi delom članov in krajanov Dolnje in

Ves čas delovanja se je klub vključeval v republiška in zvezna tekmovanja radio-amaterjev in dosegal lepe uspehe, saj je bil v republiškem merilu dvakrat prvi, v zveznem merilu pa osmi. Razveseljivo je, da je v klubu, ki šteje 80 članov, mnogo mladih in ambicioznih članov, enakovredno pa je vključenih tudi precej žensk. Radioamaterska dejavnost je velikega pomena, člani so se posebno izkazali pri različnih elementarnih nesrečah pri nas, redno pa sodelujejo tudi s TO in v akcijah NNNP. Zaradi tega bi taki klubi zaslužili več družbenega priznanja.

IVAN DIVJAK KOSTANJEVICA

DOBROTE Z ŽARA - Pri Brunskoletovi gostilni na Hrastu se zlasti sedaj v sezoni na žaru kar naprej vtijajo odojki ali jančki. Marsikateri domačega, zlasti pa tujega gosta premami že pogled s ceste, da ne more mimo. Sicer pa je gostilna na Hrastu prva na oni strani Gorjancev, kjer je moč dobiti te dobrote z žara, zato gostilničarju Matiji ne manjka tudi stalnih gostov z dolenske strani.

SPAL NA TIRIH

Strojvodja Ivan Turk iz Malega Cimika, ki je 15. julija vozil motoriko od Mirne peči proti Trebnjemu, je pred Ponikvami opazil na tihih ležečo gmoto.

Kijub močnemu zaviranju vlaka ni mogel ustaviti. Nevarno počivališče si je izbral 42-letni Mitar Pejičič iz samskega doma pri kamnolomu Vrhpeč.

Možak je popoldne obiskal več trebanjskih gostišč, med potjo pa omagal in obležal na progi. Odnasel jo je z zlomljenim kolkom ter ranami na glavi.

KROJAŠKO PODJETJE „KROJAČ“ NOVO MESTO

vam nudi UNIFORME VSEH VRST. DELOVNE HALJE, DELOVNE OBLEKE IN OSTALA ZAŠČITNA OBLAČILA!

NAGLUŠNA KAMERA

foto slišal:
Milan Markelj

PO SVETU OKOLI

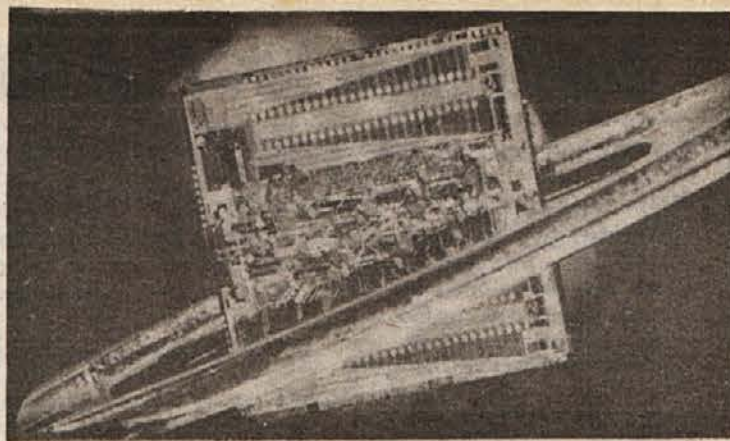
ZASEBNOST ŽEPA – V Italiji se sprašujejo, kako velika je lahko torba, da še zasluži toliko zasebnosti kot žep. Vprašanje je sprožil predelavec M. Pamela iz Fiatove tovarne. Pri odhodu iz dela so kontrolorji redno pregledovali njegovo torbico, kar je Pamela smatral za žaljivo in kot kršenje zakona, ki prepoveduje brskanje po žepih. Ni se več pustil pregledovati, nakar ga je Fiat odpustil. Pamela se je pritožil in sodišče mu je dalo prav. Med dolgoprsteži, ki jih je dobil tudi v tovarnah, se že širijo glasovi, da zasluži varstvo zakona tudi malo večja torba, vsaj kakšna borša.

POLJEDELEC – Strogo zasebno je gojil žito neki grški policaj. Možakar je na eno uho zelo slabo slišal, zato se je odpravil k zdravniku, da bi mu olajšal vse močnejše bolečine in pešajoči sluh. Zdravnik je ob pregledu ugotovil, da je vrlému policaju v ušesu vzkliko žitno seme in šlo veselo v rast. Tako zasebno poljedelstvo ni preveč povezano s čistočo, bi dejali.

NI BILA KAP – Umazana je bila tudi vsa zadeva ob smrti slavnega pevca Elvisa Presleya. Po ameriških sodiščih se prečkajo, ker so nekako ugotovili, naj bi pevec umrl zaradi premočne doze mamil, ne pa zaradi srčne kapi, kakor stoji zapisano v mrlškem listu.

ZA LEČARJE – Vsem tistim, ki namesto naočnikov nosijo kontaktne leče, se obetajo lepši časi. Nič več jim ne bo treba vsak večer snemati optičnih pripomočkov, ker so že izdelali izredno tanke leče, nič debeleje, kot je debel človeški las. Take leče prepuščajo več kisika do očesa in zato občutljivi organ manj trpi ter lažje dlje časa prenaša stik s plastiko. Proizvodnjo super tankih kontaktnih leč nadzoruje in vodi računalnik.

NAVELIČAN – Havajec Jim Will ima najbrž dovolj zračnih razgledov na otok Oahu. 19 ur in 36 minut je nad njim lebdel z zmajem ter tako postavil nov svetovni rekord v poletu z zračnim plavilom.

Na lističu, vtaknjem v šivankino uho, je 11.000 enot. Elektronski šahist igra k ot velemojster.

Elektronska pamet trka na vrata

Nova tehnološka revolucija se je začela – Sto tisoč transistorjev na enem čipu

V prihodnjih nekaj desetletjih se bo naš način življenja precej spremenil; delali, potovali in zabavali se bomo drugače. To nam obljublja strokovnjaki, ki se razumejo na „pametne“ stroje – računalnike, katerih doba se je začela. V življenje navadnega zemljana stopa računalnik tiho in skoraj neopaženo, pa vendar korenito spreminja človeško življenje, kot so ga spremenile vse velike tehnološke revolucije.

Zadnja industrijska revolucija, ki se je začela z izumom pamega stroja, je z najrazličnejšimi napravami v bistvu le izredno povečala moč človeških mišic in povečala njihov doseg, nova revolucija povečuje moč človeških možganov. V nasprotju z industrijsko revolucijo, ki sloni na izkoriščanju omejenih zalog virov energije in surovin, kot sta, denimo, železo in nafta, pa prihajajoča doba informatike sloni na neizčrpni in neuničljivih virih – na znanju. Na vrata domov trka z igračkastimi žepnimi kalkulatorji, z elektronskimi igračkami, skriva se v gospodnjinskih aparatih, v fotografski kameri, na vrata tovarn trka z računalniško vodenimi roboti, z visoko sposobnimi napravami, ki nadzorujejo, usmerjajo in vodijo proizvodnjo. Še vreme in moda, oba muhasta, sta že kaj, se počasi uklanjata novi računalniški moči. Ni je stvari, ki tako ali drugače ne bo prej ali slej zaplesala po melodiji „pametnih“ strojev.

Celo vrhunski strokovnjaki za računalništvo izražajo presenečenje nad skokovitim razvojem. Dogajajo se neslutene reči, o katerih se pred 35 leti ni nikomur niti sanjalo. Če bi siloviti razvoj računalniške tehnologije ponazorili z razvojem letalstva, bi moralo med poletom prvega letala bratov Wright in izstrelitvijo vesoljskega taksija miniti le desetletje, da bi sicer hitri razvoj letalstva časovno ustrežal razvoju sodobnega računalništva.

Leta 1946 je stekel električni tok po elektronkah prvega računalnika na svetu. Imenoval se je ENIAC. Praoče računalnikov je sam zase potreboval veliko sobo. Vanj so vdelali 18.000 vakuumskih elektronk. Pri obelavi podatkov je potreboval 140.000 vatov električne moči, pri tem pa se je močno segreval – očitno je bil posel zanj hudo naporen. Skoraj odveč je še zapisati, da je bil ENIAC izredno drag. Skoraj istočasno, ko je ENIAC pričel delovati, je že zastaral. Leto dni kasneje so namreč izumili transistor, ki je hipu zelo pocenil elektronske naprave, saj je omogočil tehnikom, da so drage in nerodne elektronke zamenjali z neprimerno cenejšimi, manjšimi in sposobnejšimi transistorji. Povrh vsega je novi izum zmanjšal željo po električni energiji prvih računalnikov.

Naslednji veliki korak je bil storjen, ko so leta 1959 proizvedli prva integrirana vezja, nekakšne polprevodniške lističe, ki so nadomestili množico transistorjev. Ponovno so lahko na manj prostora, ob manjši potrošnji energije stimli več računalniške moči. Ščasoma je postal postopek izdelovanja polprevodniških lističev, čipov, tako izpopolnjen, da so nadomestili 100.000 transistorjev z enim samim silikonским čipom, velikim le kvadratni centimeter. Z drugimi besedami povedano, ogromni in nerodni ENIAC bi danes nadometil tanki silikonski listič, na katerem delo elektronke opravlja mikroelement, velik le 3 mikrone. To skoraj nepredstavljivo majhnost si najlažje predstavljamo, če vemo, da je debelina človeškega lasu okoli 100 mikronov.

Bližnja bodočnost je še bolj fantastična. V raziskovalnih laboratorijih vodilnih elektronskih tvrdk so na sledi izdelave najnovejših mehurčkastih čipov, na katerih bo mogoče shraniti 11,5 milijona enot, torej desetkrat več, kot jih je

na najmočnejšem silikonskem čipu. Kaj to pomeni? V prvi vrsti to, da bodo računalniki izjemno majhni in izredno sposobni ter zaradi tega uporabni vsepovsod. V računalniški industriji namreč velja preizkušeno pravilo: čim manjši je cenejši in močnejši je.

Vse cenejši in sposobnejši računalniki naravnost kličejo po vsestranski uporabi. In pričel so jih uporabljati. Na letališčih že urejajo rezervacije, v letaliških skrbeh za vamo vožnjo, v bolnišnicah opravljajo hitre in natančne analize, pomagajo otrokom pri učenju tujega jezika, igrajo družinskim očetom šah, ki služi rang velemojstra, arhitektom pomagajo oblikovati nove stavbe tako, da vidijo, kako bi nov objekt deloval v okolju, v tovarnah skrbe za najbolj racionalno porabo materiala itd. Računalniki so že vsepovsod, samo njihovega vpliva se še ne zavedamo.

Nekateri sociologi so pričeli opozarjati, da nova doba prinaša nove nemire. Skrbi jih, kako bo z delavci, saj jih računalniško vodeni stroji že pričenjajo izrivati iz tovarn. Značilno je, da so odzivi potobni tista izpred stoletij, ko so delavci razbijali nove stroje. Kot pred kratkim poročalo naše tiskilo, so v Ameriki že zabeležili prve „umore“ računalnikov; zadovoljniji so pokvarili pametne stroje.

Računalnik se kaže današnjemu človeku z dveh strani: kot prinašalec nemira in kot prinašalec blagostanja. Lahko sproži jedrsko vojno, lahko pa pomaga človeštvu, da se bo rešilo tisoletnih strahov pred lakoto, boleznijo, revščino. Kaj bo zanesla nova računalniška doba, pa je navsezadnje odvisno od ljudi samih.

DOLENJSKI LIST pred 20 leti

Razvoj ga bo povozil!

V DELAVNICAH, v pisarnah in na poljih smo se srečali z njimi. Pred 19 leti so pod zastavo Partije, čvrsto stisnjeni v vrstah Osvobodilne fronte, povedli goloroko ljudstvo v boj proti zakletim sovražnikom svobode in napredka, fašistom in nacistom, izrodkom teme in domačim nasilnikom. Zdaj živijo kot drugi ljudje, delajo in gradijo. Ko govore o letu 1941 in obujajo spomine, jim zasije v očeh svetel nasmeh.

S CELOTNIM družbenim napredkom okraja očitno rastemo tudi na kulturnem področju, za kar je bilo treba vložiti mnogo truda naših kulturnih in prosvetnih delavcev, amaterjev in ljubiteljev kulture, mnogo truda prav zavoljo tega, ker za to delo niso obstajali vedno najidealnejši pogoji. Od lani do letos se je povečal tudi sklad Trdinovih nagrad. Letos so prejeli Trdinove nagrade: prof. Josip Wester, Jože Karlovšek, Tone Gošnik in Konservatorski oddelek ZVS.

SODOBNO KMETIJSTVO je pri nas postalo živa resnica. To dokazujejo dosežni uspehi, zato je vsako prepričevanje kmeta že odveč. Če ne more – ali noče – razumeti sam, mu bo to dokazal razvoj, ki ga bo povozil.

V NOVOMEŠKIH hotelih je v soboto prespalo 9 inozemcev in 38 domačih gostov.

NA CESTAH je vedno več vozil, ki jih upravljajo vestni, pa tudi brezvestni vozniki. Žal je tudi vedno več prometnih nesreč. Vsi pozdravljamo zamisel prometnih organov, da so za akcijo kolosarjev priredili še akcijo za voznike motornih vozil. Taka vzgoja pa je potrebna tudi pešcem in voznikom z vprežno živino, saj se zlasti ti kaj radi zadržujejo sredi ceste ali pa, kar je še huje, na levi strani cestišča. Ob signalih motornih vozil skačejo taki ljudje na desno stran, begajo kakor kure brezglavo sem ter tja in nesreča je tu!

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 21. julija 1960)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Grozni nalivi škodo delajo

(V e d n o) deževje letos rast pospešuje, toda grozni nalivi silno škodo delajo. Po vinogradih ni nič redkega, posebno na rigolanih, da odnese voda zemljo in trtje s kolmi vred. Za škropljenje in zveplanje je težko časa dobiti, ker redko kedaj je dva dni brez dežja. Ob vodah pa so mnogi travniki preplavljeni in trava onesnažena. Po temeniški dolini bilo je pretečen teden na mnogih krajih tolikov vode, da je pokošeno travo vzelo, pa tudi kopice privzdigovalo; do kolen v vodi so ljudje mrvo z vilami iz vode vlekli ter na voz nakladali.

(K e d a j) se je začel pri nas kaditi tobak? Pred dvesto leti, posebno v majniku leta 1700. Tega časa so bili izdani razni odloki, ki so se tikali kadenja tobaka. Do polovice XVII. stoletja je bilo kadenje tobaka strogo prepovedano. (O b p r i l i k i) procesije sv. Reš. Telesa v fari sv. Jakoba v Trstu se je slovenski bratovščini sv. Cirila in Metoda siloma zabranilo udeležiti se s svoje v cerkvi blagoslovljeno in hranjeno

zastavo te procesije. Vsled tega so se zgodili veliki skandali. Tržaški Slovenci so bili vsled tega silno razburjeni. Tržaški škof je to stvar kolikor moč poravnal ter jim obljubil ukreniti, da se bodo javne procesije prihodnji mesec smeli brezskrbno udeležiti.

(H l a p e c) g. Juvančiča na Zidanem mostu je peljal tri konje v Savo napajat. Ker je pognal konje predač, je hlapec in konj, ktere ga je jezdil, utonil, ostala dva konja sta se s plavanjem rešila.

(O g l a s.) Usojam si slavno občinstvo obvestiti, da sem prevzel od gospoda G. Hamanna brivnico v Novem mestu na Glavnem trgu in da bom moj brivski salon po najnovejšem higijeničnem sistemu uredil ter se potrudil p. n. občinstvu kar najhitreje postreči. Izdeloval bom tudi vsa vlasolarska dela.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 1. julija 1900)

Nevarni kadilci

Kadilci ne ogrožajo samo svojega zdravja – Studija

Med kadilci in nekadilci poteka vojna, ki se bo po zadnjih odkritjih še zaostri-la. Nekadilci zahtevajo čist zrak v javnih prostorih, pisarnah, dvigalih, v prevoznih sredstvih, kadilci pa enako zagrizeno branijo svojo pravico, da se jim ni treba odrekati dolgoletne navade. Studija fiziologov J. R. Whita in H. F. Froeba, objavljena pred mesecem dni, daje nekadilcem v roke močno orožje. Znanstvenika sta neizpodbitno ugotovila, da dihanje zakajenega zraka poškoduje pljuča tistih nekadilcev, ki so prisiljeni živeti del časa v istih prostorih kot kadilci.

Dosedanje studije so že ugotovile škodljiv vpliv, ki ga ima kadilca navada razen na kadilca samega tudi na potomstvo. Dojenčki mater,

ki med nosečnostjo kade, so slabše razviti in se počasneje razvijajo. Otroci tistih staršev, ki že več let strastno vlečejo cigarete, se duševno in telesno ne morejo kosati v povprečju z otroki nekadilcev. Nova studija je povrhu tega ugotovila, da kajenje „iz druge roke“, če uporabimo ta izraz, poškoduje dihalne organe nekadilca. Če nekadilec del časa redno prebije v prostoru, kjer kadijo, se mu dihalni organi poškodujejo prav tako, kot da bi vsak dan pokadil po 11 cigaret. Poškodbe so lahko tako hude, da privedejo do raka na pljučih ali v grlu.

Prižgana cigareta za nekadilca enako nevarna.

POS

Ob tem pogledu so se dvojile moči in ob prvih dohiteh bežeče, da so Indijanec, ki sta dotlej moral izpusiti in seti se ni hotel odreči plena, storiti niti koraka več, pojavil Unkas.

Le malo osnovnih šol pri nas se lahko pohvali s predmetom, ki mu pravimo šola v naravi. Razlogov za to je več, najpogosteje pa se med njimi pojavlja pomanjkanje denarja. Seveda je ta razlog še kako tehten, zlasti v zadnjem času. Ni pa vedno odločilen, kar že osmo leto zapored dokazujejo tudi trebanjski prosvetni delavci. Kljub težavam, tudi denarne narave, so namreč že osmič zapored organizirali letno šolo v naravi v Tašaleri pri Pulju. Pozimi pa nameravajo organizirati še zimsko šolo v naravi v Bohinjski Bistrici.

Kaj žene trebanjske prosvetne delavce, da kljub obilici organizacijskega dela in ne ravno lahkem pridobivanju denarja za to šolo, je povedal Štefan Kamin, ki med letom ravnateljuje na trebanjski osemletki, zraven pa opravlja še dolžnost predsednika komisije za šolo v naravi pri trebanjski občinski izobraževalni skupnosti: „V nobeni drugi obliki vzgojno-izobraževalnega dela med rednim poukom ali v svobodnih aktivnostih se ne dajo tako oblikovati osebne kvalitete kot v šoli v naravi. V njej namreč mladim privzgojamo tovarištvo, požrtvovalnost, skromnost, privajamo jih na življenje v kolektivu, naučimo jih življenja v skromnejših pogojih. Vse te kvalitete so opazne že v vstopu v peti razred, saj prav učenci, ki so se te šole udeležili, pa prihajajo s prodružničnih šol, lažje najdejo stik z novimi tovariši. Veliko večjo moč kolektiva in tovarištva pa je opaziti tudi ob koncu šolanja. Seveda ne gre zanemarjati ostalih pridobitev, kot je ta, da se nauči plavati skoraj 90 odstotkov učencev, int.“

Tudi tajnik trebanjske občinske izobraževalne skupnosti Janez Kranjc pravi, da s šolo v naravi ne bodo prenehali, čeprav jih je letošnje leto malo omejevalo pomanjkanje sredstev, čemur pa so se zlahka prilagodili, ne da bi program bistveno skrčili. Seveda nameravajo s programom šole v naravi še nadaljevati, zamisel

dopolniti in morda najti nove in še boljše oblike.

Letošnje šole v naravi v Tašaleri se je udeležilo okoli 300 učencev četrtilh razredov iz vseh

trebanjskih osnovnih šol. Osnovna naloga, s katero so se deset dni bivanja na morju ubadali, je bilo učenje plavanja. Uspehi, ki so jih v boju za bronastega, srebrnega in zlatega delfinčka dosegli, so zavidanja vredni. Velika večina učencev namreč splava prav na morju in si tako pribori delfinčka. Uspehi seveda ne pridejo sami od sebe, zrastejo iz prizadevanj učencev in strokovnega dela učiteljev, katerih mnogi v tej šoli sodelujejo že leta. Vendar učitelji ne obvladajo samo poučevanja plavanja, ampak morajo imeti prav smisel za delo z učenci v naravi. Tu namreč na „katedrskih“ odnosov. Tu prevladujejo bolj prijateljski odnosi.

Seveda se trebanjski šolarji na morju ne uče samo plavanja. Veliko se nauče o taborništvu, o rastlinstvu in živalstvu v primorskih krajih, tamkajšnjem načinu življenja. Še posebno pomembno je, da se z življenjem pod šotorom prilagajajo življenju v posebnih razmerah, kar je koristno tudi za SLO. Da ne govorimo o režimu taborskega življenja, rednem vstajanju, zborih, umivanju, skratka redu, ki marsikomu ostane kot velika pridobitev za življenje. O vsem tem

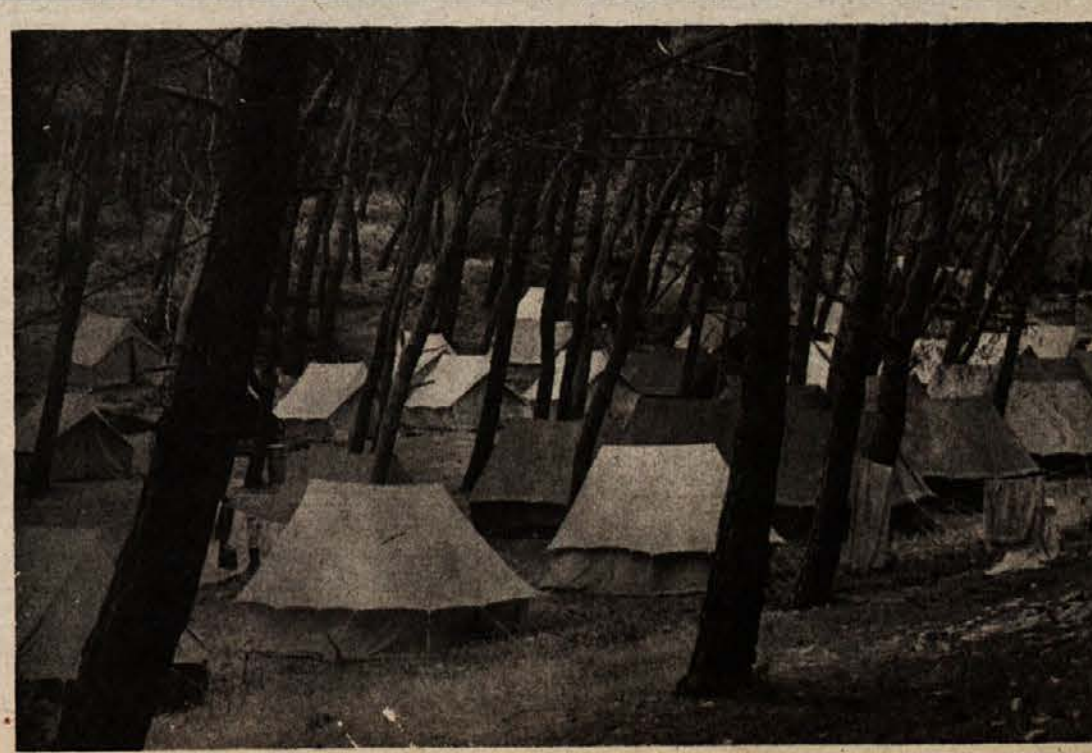
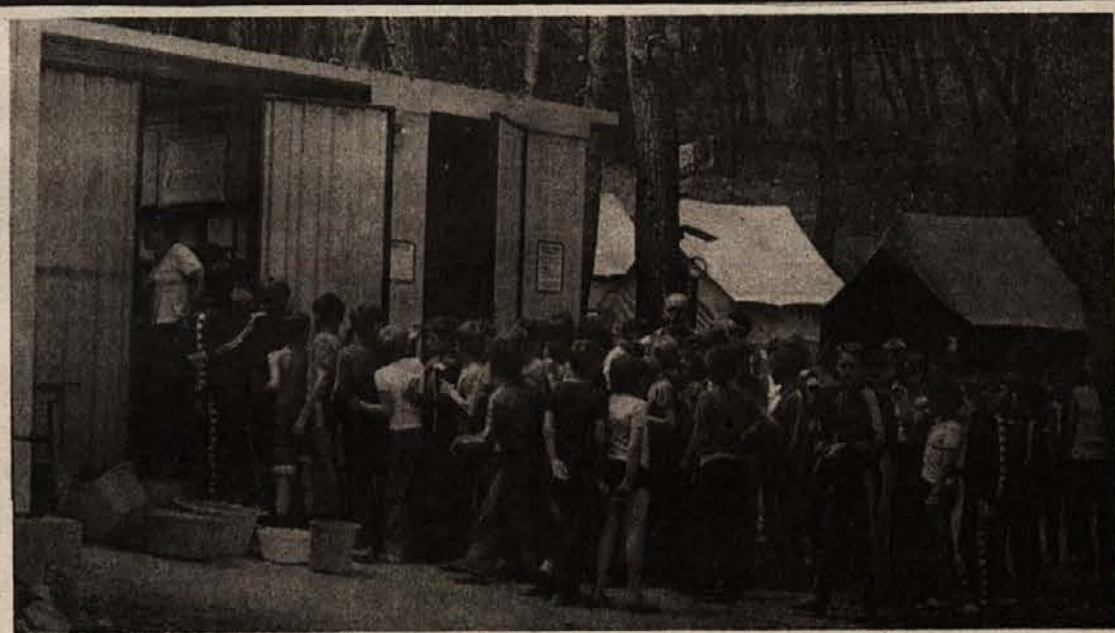
šolarji pišejo doživljajske spise v obliki pisem staršem domov, življenje ob morju pa prikažejo tudi na likovnih izdelkih, ki jih potem razobesijo v jedilnici. In vsega tega, kar tam v Tašaleri ali pozimi v Bohinjski Bistrici nastane, ni mogoče ovreči z očitki, ki na Trebanjce lete v taki obliki: „Kaj bi vi, nerazviti Trebanjci, vodili otroke v šolo v naravo, na morje in v hribe!“ Prav v nerazvitosti mnogih krajev pa tiči tudi eden izmed razlogov za trmo trebanjskih pedagogov. Kako bi sicer šolarji s Trebelnega ali iz Dobrnica, če naštejemo najbolj znane nerazvite kraje, sploh videli morje ali se celo naučili plavanja?

Žal pa je res, da se mnogi starši kljub opaznemu napredku še vedno težko odločajo za tako obliko „šolanja“. Kateri so razlogi, je težko reči. Samo denarni ne morejo biti, saj morajo starši za celotno desetdnevno oskrbo na morju s prevozom vred odšteti borih 800 dinarjev. To pa je za letovanje pod strokovnim vodstvom učiteljev, dobro in izdatno hrano ter zdravniško oskrbo gotovo majhna cena.

Seveda vsega tega ne bi bilo, če ne bi bilo požrtvovalnega dela učiteljev, če ne bi kdaj pa kdaj kapnila kakšna pomoč od združenega dela. Na koncu koncev so pa tudi ostali računi čisti in znašajo za eno izmeno 320.000 dinarjev, vsega denarja pa za letno in zimsko šolo v naravi porabijo, pravzaprav imajo pripravljenih milijon dvesto šestdeset tisoč dinarjev. Žal pa imajo težave z najemanjem prostora, saj Arenaturist iz Pulja hoče iz njih iztisniti toliko, kolikor prinaša komercialni turizem. Zato se največ težav poraja prav ob podaljševanju pogodbe o najemanju prostora, za katerega morajo prav letos spet podpisati pogodbo. Prostora, ki ga je pred leti našel Roman Ogrin, namreč ne bi radi izgubili. Doslej so vanj vložili že preveč sredstev in dela.

J. SIMČIČ

Šola požrtvovalnosti, tovarištva, skromnosti

nosečnost poleti

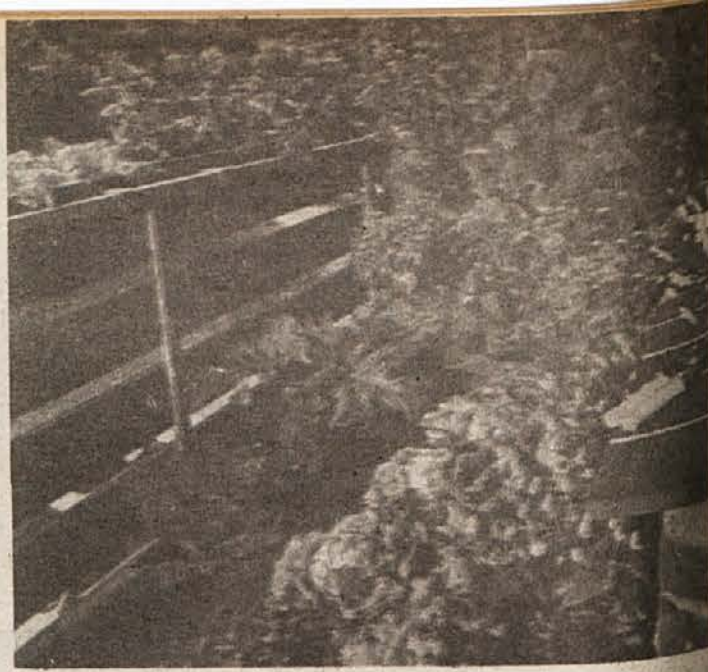
V prvih mesecih nosečnosti vam tudi poletna vročina in obleka ne bo delala težav, pač pa visoka nosečnost. Če se avgusta ali septembra pripravljate na porod, je ta čas naj-

boljša zelo široka obleka iz lahkega bombažnega blaga. Za okras so le beli našitki ob ovratniku, na žepih in na rokavih. Gladka enobarvna obleka pa je bolj za parado.

vrtiček na balkonu

Življenje v bloku bo morda manj togo in bolj bo videti prirodno, če boste na balkonu uredili zelenjavni vrt. Nič nemogočega! Ob vogalih v posodah z zemljo lepo uspevajo paprika in paradižniki, sicer pa škafoče z zemljo razpostavite povsod, kjer je prostor. Tak vrtiček je namreč tudi zaradi visokih cen teh pridelkov še kaj drugega kot okras in veselje.

golobice

V času, ko je v letos res bogati rasti jurčkov nastopilo krajše zatišje, so se v velikih količinah pojavile golobice. Poznavalci gob trde, da niso prav nič manj okusne od, recimo, gobanov. Za golobice je značilno, da rastejo predvsem v listnatem in manj v iglastem gozdu, največ pa pod hrasti in brezami, ponavadi stran od drugih gozdnih rastlin. Golobic je več vrst, ločimo pa jih po barvi klobuka na zelenkaste, modrikaste, sive, rumeneče, zlate (vse te so uporabne) ter na črnkaste,

mandljeve, krhke, smrdljive bljuvne, ki pa so neužitne, še posebno slednja. Medtem ko je ostale z lahkoto razločiti eno od druge, ima bljuvna golobica vijoličasto rdeč, kasneje pa krvavo rdeč klobuk.

Vrnimo se k užitnim. Najbolj znani sta seveda zelenkasta in modrikasta golobica, ki jih lahko pripravimo na vse mogoče načine (vendar le mlade, ko je klobuk še kroglast in ne sploščen). Eden najpogostejših je, da klobuke

golobic spečemo na močno ogreti plošči štedilnika, lahko jih pa tudi dušimo, celo vlagamo, le za sušenje niso.

Možnosti za zamenjavo užitnih golobic je glede na njihove značilne barve in pa močni beli in polni kocen malo. Nekateri se boje zamenjave med zelenkasto golobico in zeleno mušnico, vendar ima slednja na kocenu obroček, ki ga golobica nima, poleg tega pa je kocen mušnice pri dnu močno odebeljen in obdan z ostanki ovojnice.

VOJAŠKI KOTIČEK

OROŽJE ALI UMETNINA

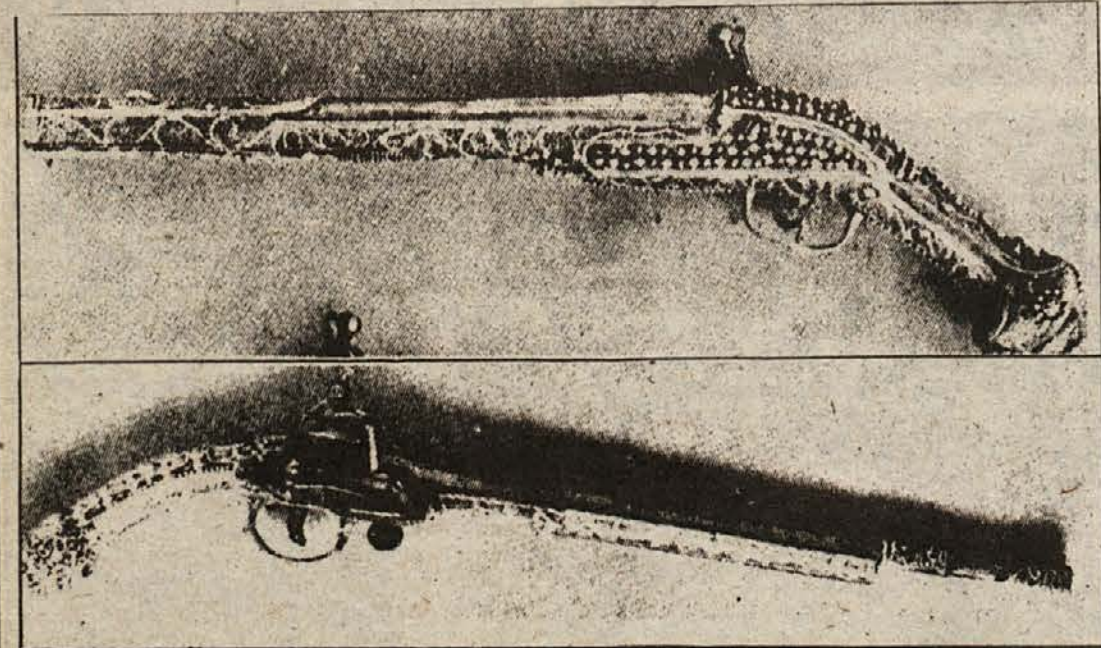
Balkansko orožje je znano po svoji bogati in svojevrstni okrašenosti. Pištole pri tem niso nikakršna izjema; ogledimo si med lepoticami tri, ki so morda najlepše.

Skadarke, ki jih omenjajo zgoraj navedeni verzji iz Fra Grga Martića „Osvetnikov“, so tako bogato okrašene s filigransko mrežo, da se je težko odločiti, ali gre za uporabno orožje ali umetnino. „Skadarke“ se seveda imenujejo zato, ker so jih izdelovali v Skadru poleg tega so jih izdelovali še v Kotoru in Dubrovniku. Kljub temu veljajo te kremenjače za „albanske“ pištole.

Pri skadarkah so v filigransko mrežo vdlane korale, ki pa so pri pištolah merdžankinjah (merdžan — korala) poglavitni okras in sploh značilnost. Nekatere merdžankinje so povsem prekrivane z velikimi koralami. To so tipične sredozemske pištole tistega časa; razširjene so vse do Afrike, saj so jih našli tudi v Maroku.

Še besedo, dve o slivanki, lepotici iz Slivna. Ta izredna pištola je dolga, vitka in tanka. Vsa je ovita v fino filigransko mrežo. Že omenjeni pesnik Fra Grga Martić si ni mogel kaj, da ne bi v verzijah ovekavečil tudi te „oborožene“ krasotice:

*A rekli su i vjeru zadali,
Kad su puške punili slivanke,
Triljetnikom, suhim
tučenikom.*

POLITIČNI TERORIZEM

Politični terorizem je sistematična, politično doktrinarna uporaba različnih oblik nasilja kot poglavitnega ali pa celo edinega sredstva političnega boja. Njegov namen je zlasti ustrahovati nasprotnika, tako na primer s podtikanjem bomb, genocidi nad ljudstvi, nasiljem pri zasliševanju političnih osumljencev, ugrabitvami in izsiljevanjem ter z drugimi oblikami psihološkega pritiska. Politični terorizem se pojavlja kot levi in desni, gre lahko za nasilje posameznikov, skupin, političnih gibanj, države.

Menijo da politični terorizem ni bil niti v preteklosti niti ni danes perspektivna osnova boja za družbeni napredek. Politični terorizem je bil in bo ostal na obrobju stvarnih družbenih premikov ne glede na njegova taka ali drugačna

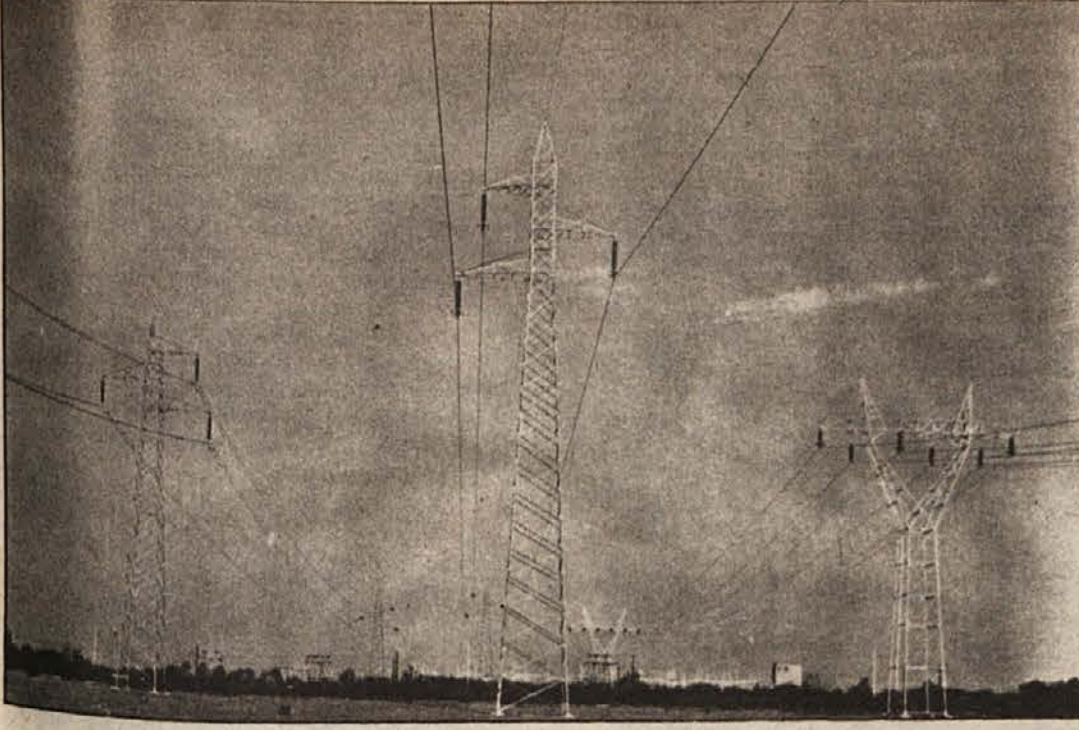
dejanja. Značilno zanj je, da so njegova dejanja pogosto povod za okrepitev reakcije za uvajanje izrednih ukrepov.

V sodobnih deželah se politični terorizem praviloma pojavlja v deželah, ki so politično nestabilne. Značilne so nekatere latinskoameriške države, več afriških dežel, sosednja Italija. Tudi našo državo je v času evforije nacionalizma obiskalo več terorističnih skupin sovražne emigracije. Njihovi poskusi so bili v kali zatrti.

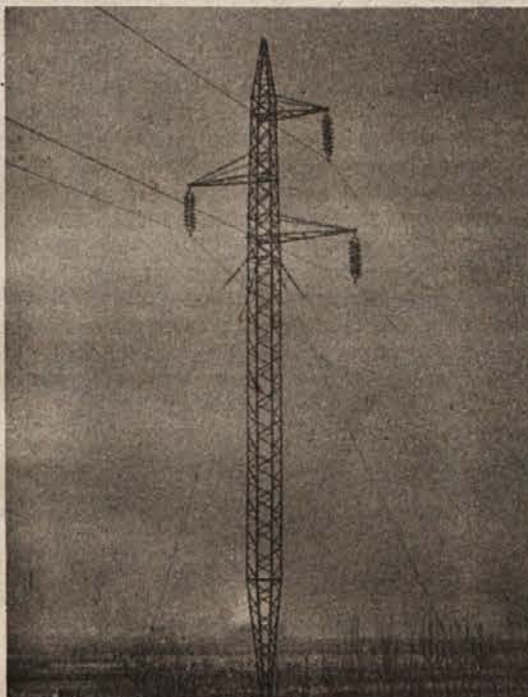
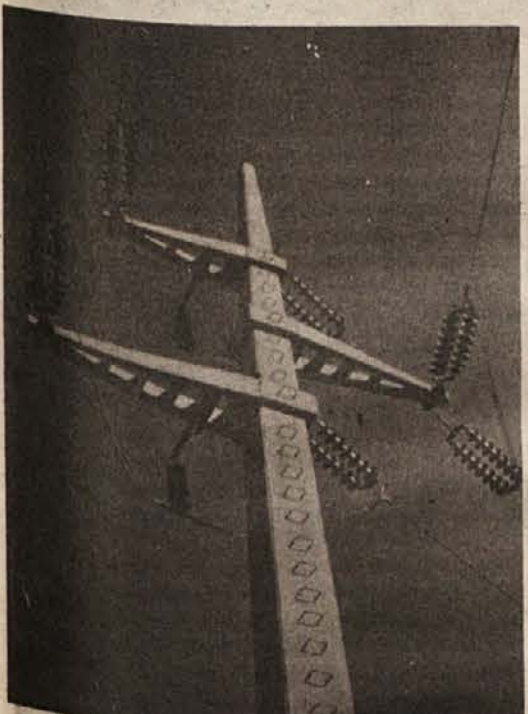
Skajno desne ali skrajno leve teroristične skupine in gibanja včasih podpirajo tudi močne tuje agencije z namenom, da bi tak ali drugačen svetovni imperializem obdržal svoje pozicije.

V sodobnem političnem terorizmu so med drugimi bile ali so še znane skupine, kot so Rdeče brigade, Baader-Meinhoff, Gibanje 2. julij, Črni september in vrsta fašističnih in neofašističnih skupin.

Politični terorizem se je pojavil tudi v okviru socializma. Primer je stanilizem, ki je v kriznih trenutkih iskal rešitve v birokratsko-totalitarnih zatiranjih in tlačenju.

ELEKTRIKA S PAMETJO

Energetska kriza nas resno opozarja, da moramo čim bolj gospodarno uporabljati razpoložljivo energijo. To velja zlasti za električno energijo, ki je zaradi vsestranske uporabe najbolj razširjena in

za potrošnika najbolj ugodna oblika energije. Racionalizirati porabo električne ali kakršnekoli druge energije seveda ne pomeni zmanjšati potrošnje za vsako ceno, torej na račun primerne

življenjske ravni in zaviranja splošnega razvoja. Gre samo za uporabo energije s pametjo, da z manj energije dosežemo enak ali celo večji učinek.

Najpametneje je seveda varčevati pri velikih porabnikih. Pri elektriki so to električno ogrevanje, topla voda, razsvetljava, priprava in shranjevanje živil in nega perila.

Za električno ogrevanje velja, da bomo največ prihranili, če bo v dnevni sobi temperatura 18–20 stopinj Celzija, v otroški 20, v kuhinji 18, spalnici 16–18 najtoplejša pa naj bo kopalnica — od 22 do 24 stopinj Celzija. Električne peči so pravilno nameščene, če so postavljene ob hladno zunanjo steno ali pa pod okno. Če pogledamo, kje gre iz hiše največ toplote, so na prvem mestu okna (46 odstotkov), sledijo zidovi (43), skozi streho gre 5 odstotkov toplote, v tla pa 5. To jasno govori, da mora imeti hiša čim bolj izolirane zidove in čim bolj izolacijsko dognana okna. Mimogrede rečeno: ogrevanje atrijske hiše je precej dražje od vrstne in klasične. Za eno uro električnega ogrevanja porabi vrstna hiša s 100 kvadrati koristne površine za 10 kilovatov elektrike, dvojček 13, prosto stoječa hiša 20, atrijska hiša pa 23 kilovatov.

Z elektriko lahko varčujemo tudi z izolacijo toplovodnih cevi, z izbiro bojlerjev s čim boljše izolacijo ohišja, z rednim vzdrževanjem električnega grelna in drugih toplovodnih instalacij, s primerno nastavitvijo termostata bojlerja. Najbolj gospodarna nastavitve temperature v bojlerjih je (glede na izgube) 45 do 60 stopinj.

Veliko privarčuje tudi mešalna baterija, čeprav je draga, najbolj radikalni varčevalci priporočajo tuš namesto udobnega ležanja v kadi. Denar jemljejo iz žepa tudi pokvarjene pipe. Če pušča pipa 10 kapljic na minuto, je to 170 litrov vode na mesec. Precej drago, če je voda topla.

Pri pripravi in uporabi tople vode varčujemo tudi z izbiro ustrezne velikosti bojlerja. Za družine, ki potrebujejo manj vode, so primerni pretočni bojlerji, veliki akumulacijski bojlerji so za družine z velikimi potrebami po topli vodi. Veliko prihranimo tudi, če se izogibamo dolgim toplovodnim napeljavam.

Drugo poglavje varčevanja z elektriko je razsvetljava. Čeprav danes v gospodinjstvu v glavnem uporabljajo žarnice z nitko, so fluorescenčne cevi za dve tretjini bolj gospodarne. Prednost fluorescenčne cevi pred žarnico je v večjem svetlobnem izkoristku, daljši življenjski dobi in manjši občutljivosti za nihanje omrežne napetosti. Če pa prostore osvetljujemo z žarnicami na nitko — to je tudi praksa — je varčneje uporabljati žarnice z dvojno ali trojno volframovo nitko. Žarnice z večjo močjo imajo boljši svetlobni izkoristek in so zato bolj gospodarne. Tako na primer žarnica moči 100 vatov sveti enako svetlo kot 6 žarnic

po 25 vatov. Prihranek je velik, saj je 6 krat 25 vatov 150 vatov. Pri varčevanju z razsvetljavo ni odveč povedati ali ponoviti geslo naših babic in dedkov: Če luč ni potrebna, jo ugasni!

Ker je treba jesti, je treba tudi kuhati. Tu lahko prihranimo precej elektrike, če uporabljamo hitrogrelno ploščo, če kuhalne plošče izključimo 3 do 5 minut pred koncem kuhanja, če kuhamo jedi v čim manjši količini vode. Pečico s slastnim puranom ali domačo kokošjo pa je primerno izključiti tudi 10 minut pred koncem pečenja. Veliko varčuje tudi posoda. Dobra posoda ima ravno dno, na kuhalno ploščo damo lonček, ki ima približen premer plošče. Nekateri se zavzemajo tudi za kuhanje v posodah z zvišanim pritiskom — tako imenovanih ekonom lončih. Zadeva je stvar okusa, dokazane prednosti teh posod pa je prihranek energije, ki sega do 60 odstotkov, prihranek časa je 20 do 80-odstoten, biološka in hranljiva vrednost beljakovin, maščob in oblikovih hidratov se menda ne spremeni, kuhanje ne uničuje vitaminov, predvsem ne vitaminov A in D.

Stvar zase pri varčevanju z elektriko so tudi hladilniki. Prazen hladilnik „molze“ elektriko. Velja, da ima član družine v hladilniku na voljo 40 do 50 litrov prostornine, v zamrzovalniku pa 60 do 80. Potem pa računatelj Hladilnik varčuje, če stoji v čim bolj hladnem prostoru, manj dinarjev bo šlo iz žepa tudi, če hladilnik ne stoji ob štedilniku ali radiatorju, če nanj ne sije sonce itd. Nespametno je v hladilnik dajati vroče jedi, porabo električne energije povečujejo ledene obloge na izparilniku. Pravilo je, da je treba led v hladilniku odtajati na vsakih 10 do 14 dni.

Zadnje poglavje tega kratkega tečaja o varčevanju z električno energijo je perilo in vse, kar je v zvezi z njim. Najbolj idealen je seveda pralni stroj, ki ima že vgrajene varčevalne programe. Navadni smrtniki pa varčujejo tudi s primerno polnitvijo pralnega stroja. Za pralni stroj zmogljivosti 5 kg je najprimernejše, če damo vanj 4,5 kilograma manj umazanega belega perila ali 3 kilograme zelo umazanega belega perila ali 2 kg sintetike ali 1 kg volnenih stvari.

Drobna varčevalna zvijača je tudi v pravilni nastavitvi termostata oziroma izbiri programa. Če perilo ni preveč umazano, ga lahko dobro operemo tudi pri do 20 stopinj nižji temperaturi, kot je sicer ukazano. Pri pranju perila, ki ni zelo umazano, lahko opustimo predpranje in eno izpiranje. Privarčevali bomo elektriko, čas in pralni prašek.

„Cunje“ je treba tudi posušiti. Najbolje in najceneje se perilo suši na prostem. Če ni možnosti naravnega sušenja, je varčneje sušiti perilo v centrifugi kakor v električnem sušilniku. Veliko elektrike gre tudi v likalnike. Tu ni večje pomoči ali nasveta. Nekoliko pa varčujemo, če uporabljamo kvalitetne likalnike in če dobro organiziramo delo pri likanju.

NAKUPOVALNE MRZLICE

Republiški tržni inšpektorat je izdal na temelju zakona obvezno navodilo o kontroli odredbe o proizvodih, ki se štejejo za blago osnovne preskrbe občanov. Odredba je v (ne)posredni zvezi z založenostjo, oziroma nakupovalno mrzlico, ki že nekaj časa vlada na našem trgu osnovne preskrbe. O skrbi z blagom osnovne preskrbe smo se pogovarjali s tržno inšpektorico uprave inšpekcije in Trebnje, Vero Splichal.

„O založenosti vsak dan poročamo v Ljubljano, kot se temu reče,“ je rekla Splichalova. Pred tremi tedni, ko je bila stiska na višku, je bilo to tudi glavna naloga tržne inšpekcije. Za nazaj lahko povem, da se trgovci niso vedno obnašali primerno, njihova poročila niso bila najbolj točna, večinoma pa je bilo vse v redu. O tem priča tudi dejstvo, da med kontrolami nismo

ugotovili, da bi katerikoli trgovec zadrževal blago, čakaje na višjo ceno in boljši zaslužek.

Druga zgodba je s knjigami povpraševanj. Slednje morajo trgovci obvezno voditi. Februarja, ko smo ob pomanjkanjih gledali predvsem te knjige, so bile domala nepopisane. Ko je šlo nekaj trgovcev k sodniku za prekrške, so se knjige izpolnile, učinka pa ni, saj tega ali onega še vedno ni dovolj na tržišču. Čakamo na tako imenovano oblikovanje cen in druge ukrepe. Druga zgodba. Pozitivno je tudi, da zdaj trgovci sami presoajo, kdaj je primerno omejiti prodajo tega ali onega proizvoda. To trgovcem dovoljuje tudi določilo zakona o blagovnem prometu.

Dejstvo je, da zadnje čase ni bilo ali še ni mogoče kupiti kave in pralnega praška. Tudi olja nekaj časa ni bilo, za sladkor je izbruhnila umetna panika. Ob dejstvu, da nekatere stvari so, nekaterih pa ni, je treba upoštevati nekaj dejstev. Morebiti vzporednih.

Potrošnik bi moral kupovati pametno, bolje rečeno, razumno. Če kdo kupi 100 litrov olja, njegov soobčan ne bo deležen niti kapljice. Ob nakupovalni mrzlici so prišla „na dan“ tudi naša skladišča. Trgovci jih imajo kvečjemu za 14 dni. Ali zaradi teh in drugih razlogov ne bi bilo pametno ustanoviti, postaviti skladišča, ki bi vsebovala blago osnovne preskrbe občanov za eno občino, regijo?

Tako Vera Splichal. Inšpektorji seveda ne morejo iz čarovniškega cilindra potegniti kilograma kave ali tone kurilnega olja, lahko pa pomagajo potrošniško mrzlico omejiti v mejah razuma.

Zanimivo je, da je mrzlica na podeželju veliko manjša kot v mestih. Zadeva je preprosta. Podeželski trgovec v, recimo, Stranski vasi natančno ve, da popije ta in ta Micka približnih 20 dekagramov kave na mesec, umazanih cunj pa je ravno za 5 kilogramov praška. Toliko Micka tudi dobi, če stvari so na zalogi. V mestih je drugače: kolikor je trgovin, toliko je tudi možnosti. Manj morale, več poguma? Če to je pogum, če to je preskrba, če to je trgovina.

M. B.

Proizvodi, ki se štejejo za oceno preskrbljenosti: črni kruh — osnovni tip, mleko, jogurt, sir gavda, sir trapist, sir ementalec, surovo maslo, sveže meso, govedina, junetina, perutnina, jajca, pšenična moka, testenine, riž, jedilno olje, mast, sladkor, sol, kava, fižol, zelena solata, radič, krompir, čebula, jabolka, limone, pomaranče, banane, milo, pralna sredstva, vžigalice, bencin, kurilno olje, premog, drva.

utrinki iznad zelene krke

Danes objavljamo zadnji spomin Eda Zorka na novomeško žitje in bitje pred prvo svetovno vojno. Njegovo dosedanje pisanje, ki smo ga v Prilogi objavili v dveh nadaljevanjih, je zlasti med starejšimi Novomeščani vzbudilo veliko zanimanje in sveženj odmevov, ob „coca coli“ pa se je nad „poškrobljenim“ življenjem (pra)dedkov in (pra)babic morda zamislil tudi kakšen najstnik. Takole pripoveduje Zorko:

„Tudi brivcev ni manjkalo v Novem mestu: Svetec, Karas, Buk in Ferlič. Svetovalec je bil odlični masker in ni bilo igre, da se ni izkazal kot pravi mojster v šminkanju. Bavili so se ata Svetec celo z zdravljenjem kurjih oces. Vsestranskih ljudi j bilo še nekaj, med njimi kovaški mojster Peter Gorupič, ki ni bil samo odlični kovač, ampak tudi mojster novomeških lepotic: vedno eleganten, dober poznavalec taroka, pa tudi pri plesnih vajah in maskenbalu se je vedno izkazal med prvimi kavalirji. Čevljarjev je bilo precej; kdor se v šoli ni učil, so ga doma po stari ljudski navadi strašili, da bo za šuštarja. To se je zgodilo Poldeču Ciglerju; njegov oče je bil čevljarški mojster. Čeprav je bil Polde odlični učenec, ga oče ni dal naprej v šole. Doma pa ga je podil s kneftro, ker Poldeča čevljarstvo ni veselilo. Bila pa sta oba Ciglarja dobra igralca, največkrat sta igrala na obrtniškem odru v Rokodelskem domu. Obrtniki so uprizorjali domače igre, tako Rokovnjače, Tihotapce, Našo kri, in dvorana je bila vedno polna.

Novomeške lepotic

Ko smo že pri obrtnikih: mesto je imelo tudi kolarje in kovače, šivilj je bilo dovolj, obrtniških strok je bilo na pretek. Vodni instalater Prezelj s Florjanovega trga je imel veliko delavnico tudi ob Krki. Njegova hčerka Rozi je bila posebne vrste lepotic. Omeniti pa moramo tudi druge novomeške lepotic tistega časa. Tu so bile Valči, Vera Barboričeva, Bukova, Svetčeva Pavla, Švajgerjeva Cirila, Vidičeva Vida, Osvaldova, Vasičeva Nada, Kronigerjeva Sonja in še nekatere. Vse so se odlikovale po lepoti in marsikdo je zaradi njih izgubil glavo. Študentje so bezljali za njimi, bile pa so nedostopne in so delale čast novomeškimi dekletom. Imelo pa je mesto tudi nekaj takih, da so se sčasoma znašle v Bosni in slabih lokalih. Pa saj tako je povsod po svetu.

Zaročenka v škripcih

Moda v Novem mestu je bila na vrhuncu. Nekateri ženske so grozno rade konkurirale Ljubljankam. Ob tem je bilo tudi malo nasmihanja, kot je navada v majhnih mestih. To se je pokazalo pri procesijah in tudi po cerkvah, saj večina ženstva ni hodila ne v cerkvi in ne na

koru, kamor je prav rado hodilo gledat in nekoliko tudi poslušat organista Ignaca Hladnika. Spominjam se, ko je k nam prišel k Štukljevim na obisk pevec Betteto. Ko je pel na koru kapiteljske cerkve, so vse tercialke jokale. Ko pa so prišli iz cerkve, so se pa smejale. Dame so se tako smukale okoli tistega Betteta, da celo njegovi zaročenki ni bilo prav.

Pod Kapitljem je stanovala neka Nela, starejša ženska, zelo osamljena. Dekletom je posojala romane, kot: Živa zakopana, Strah na Sokolskem gradu itd. Življenje si je na strahoten način končala na starem pokopališču: polila se je z bencinom na grobu svoje matere in umrla v strahovitih mukah. Neko dekle pa je skočilo pod vlak zaradi ljubezni. Tako je mesto takrat živelo in marsikaj se je dogajalo čeprav je kraj štel samo 2.000 prebivalcev.

Policaji na frakeljček

Mestni policaji niso imeli dosti dela. Zvečer so hodili malo po gostilnah opozarjat zaradi policijske ure. Vedelo pa se je, da gostilničar prav rad stisne policaju kakšen frakeljček, da je tiho. Tako so lahko gostje nadaljevali še kakšne pol ure. Kriminala je bilo zelo malo. Sodniki niso bili preveč obremenjeni. Pretepev pa je bilo ob raznih slovesnostih in v gostilnah zaradi fantovske objestnosti, največ pa zaradi deklet. Nekaj obračunavanja je bilo tudi zaradi ciganske kraje kokoši in ciganskih lepotic.

Cigani so imeli svoje šotore postavljene v Kačjih ridah blizu „šintarja“, ki je imel vedno kakšno mrhovino in ta je njim šla prav v slast. Zbolel pa ni nobeden, imeli so dobre želodce. Cigani so imeli svoja bivaljšča tudi za Pogancami in v vaseh proti Srebrničam.

Za Drsko je bila vas Brod, tu je bil pred prvo vojno velik požar in precej posestnikov je izgubilo svoj dom. Smrad po ožganih prašičih se dolgo ni poglel. Cigani so se zelo pogosto tepotali tam okrog, ljudje so jih podili in zmerjali, vsake človeške nesreče je bil kriv le cigan.

Veličastne procesije

Novomeške procesije so bile veličastne, posebno šmihelska, ki se je vila iz Šmihela mimo pokopališča in skozi Kandijo nazaj v farno cerkev. Poleg novomeške godbe in gasilcev so bile z zastavo zastopane vse farnske cerkve. Še posebno so bile „nobel“ tretjerednice z modrim škapulirjem okoli vratu, verjetno same device. Ljudje so jih imenovali tercijalke. Rade so dajale vbogajme za zveličanje v nebesih, posebno če so se plazile za glavnim oltarjem in dajale v ta namen krome in groše. Zelo jih je imel pod komando pater Pavel iz frančiškanske cerkve; o njem se je marsikaj šušljalo, preden je bil prestavljen v Maribor.

Novomeški trgovci so imeli svoj gremij ali združenje. Trgovac Šmalc nam je bil otročajem najbolj všeč, ker je znal tako lepo govoriti.

Mimogrede je prodal tudi za dve številki prevelik klobuk. Ata Šmalc so bili dobri po duši, niso „šparali“ z drobižem. Otročaji smo bili deležni krajcarjev, ki jih je metal po naših glavah. Trgovac Košir je prodajal blago, Murna pa pecivo in lect.

Velika srca z majhnim ogledalom in prijetnim napisom so fantje kupovali in dajali svojim dekletom. Čim je dekle dobilo srce, je zardelo kot purman in se stiskalo k fantu. Verjelo je, kot vse ženske, da je res, od srca, kar piše na lectu.

Največji sejmi so bili na Glavnem trgu in ob porciunkulji, ko je prišlo v mesto na tisoče Belokranjcev v značilni beli noši. Tedaj so bila vsa gostišča polna. Tu se je jedlo in pilo, kregalo in barantalo, največ na Košakovem dvorišču. Slišal si vsa dolenska narečja, ni manjkalo tudi Kočvarjev, ki so „hinder-hondrali“ otročajem v veselje. Včasih smo jih vprašali: „Vo gešta hin, du, kaubla?“ (Kam pa greš, tele?) Otroci res vse poberejo, najprej pa tisto, kar ni lepo.

Ignac Hladnik in frnikole

Otročajem v zabavo je bilo tudi frnikolanje. Imeli smo navadne frnikole dobil si jih pet za krajcar in 30 za groš) in steklene, velike in male. Steklena so bile dražje. Odmeril si korak ali dva, postavil frnikole v vrsto kot vojake in začel zadevati. Kar si zadel, je bilo tvoje. Omenil sem že, kako rad je z nami igral organist in profesor Ignac Hladnik. Nametal je frnikol, da se je bliskalo, in jih še dokupil, da smo imeli za nove ali pa za malico pri trgovcu Kobetu. Ta je imel imenitno delikateso, otroci smo ji rekli „abšni-celjnj“ zaradi odpadkov pri rezanju slastno dišeče šunke. Malo tistega špeha, zraven pa kos domačega kruha, in to vse za 10 vinarjev ali 5 krajcarjev!

Krona je imela 100 vinarjev ali 50 krajcarjev, groš 10 vinarjev in zeksar 20 vinarjev ali 10 krajcarjev. Dobil si za groš 5 žemelj, za zeksar pa celo 7. Preste smo kupovali po dva vinarja. Vprašali boste, koliko je dnevno zaslužil navaden delavec. Krono. Če je dve, je bilo že veliko. Učitelj je imel 60 ali nekaj več kron na mesec.

Poleg frnikol smo otroci poznali tudi druge igre: domine in tombolo zelo dobro, šah pa bolj malo. Latemo magiko je prvi imel Miran Jarc, svetila je na petrolej. Kolesa pa so bila bolj redka, imeli so jih samo premožni.

Naredbe po bobnu

Na Bregu in na Krki je bilo vedno dosti življenja. Vode po hišah ni bilo, vodnjak je stal pred Vidičevo hišo in tu se je obiralo do kosti. Precej veselja je vedno naredil s svojim malim bobnom tudi Petriček Jopi, ko ga je občina poslala oznanjat razglase in naredbe. Hodil je po mestu od trga do trga, zbobnal skupaj ljudi, (ponajveč so skupaj drli otroci), se ozrl, če je poslušalcev primerno število, za začetek še enkrat udaril s palčkama na boben in zdrdral svoje sporočilo.

Starejši ljudje so zmajevali z glavo, kadar se je napovedal kakšen davek. Sicer pa je Jopi navadno govoril o mestnem redu, prijavi psov, nočnem miru od osme zvečer do šeste zjutraj. Na koncu je spet na kratko zabobnal in šel svojo postavo Meščani so bili o vsem obveščeni. Rečem vam brez starih navad ni nič.

Vse hišice na Bregu so imele ob Krki svoje vrtičke. Podobno je bilo tudi v drugih mestnih predelih. Koliko se je to poznalo pri gospodinjstvih izdatkih, saj se je varčevalo pri vsakega krajcarju! Olja takrat niso veliko rabili, bil pa je „kunerol“, podoben današnji margarin.

Gostilna na Bregu je bila vedno dobro obiskana. Gasilske veselice so se vrstile in divji kostumi so bili okrašeni z lamioni. Tudi kegljišče je bilo priključeno h gostilni. Med seboj so tekmovali godbeniki in obrtniki. Ni šlo vedno brez prepirov. Otročaji smo postavljali keglje. Pri tem si morali dobro paziti, da nisi dobil kroglo v glavo. Kegljači so največ pili cviček, jedli pa golaš. Pečenka ni bila za vsakega, redki so bili tako petični, da so si jo lahko privoščili.

Kelnarice na ušcip

Tudi druge gostilne so bile dobro obiskane. Posebno so vlekale „kelnarice“ s svojim nastopom in prijaznostjo, zaradi take, ki so se dale od dedcev malo ušcipniti. To zadnje je bilo zelo v modi, čeprav otroci nismo vedeli, kakšen užitek je v tem ščipanju, ko vendar boli. Pozneje smo prišli tudi do tega.

Takrat so zidali tudi nekaj stavb (gimnazijo, novo šolo, žensko bolnišnico), nadzidavali so bolnišnico v Kandiji. Mesto se je širilo in precej vil je zraslo proti Grmu, zrasle so stavbe pri predoru. Začeli so širiti cesto proti kolodvoru. Bilo pa je mesto zelo čisto, po stranskih ulicah so mestni delavci vedno očistili travico po kanalih. Glavni trg pa so poleti zaradi prahu polivali z vodo od mostu do gornjega konca.

Na živilskem trgu si dobil vse: gobe, maline, češnje, borovnice. Če ženska ni prodala na trgu, je šla od hiše do hiše. Vse se je prodajalo na mero, za kilogram je bilo redko slišati. Po hišah so ponujali tudi mleko. Kdor je bil stalni odjemalec, je jemal „na konto“, plačeval je ob mesecu.

Tudi šport

O športu je bilo pred prvo vojno malo slišati. Bilo je nekaj orlov in sokolov, slednji so prednjačili. Med dijaki je bil najbolj priljubljen Leon Štukelj. Poleti 1908 so pri Sv. Ani prvič nastopili naraščajniki. Do prve svetovne vojne sem obiskal še precej sokolskih veselic, najbolj v spominu mi je ostal nastop srbskih sokolov na Loki, kjer sta igrali novomeška godba in ljubljanske fanfare. Navzoči so bili tudi češki in hrvaški sokoli. Tedaj smo prvič videli nastopati tudi sokolice.

Se bi se našlo doživetij v letih pred vojno. Pri sebi imam fotografijo iz leta 1911: na sliki nas je okoli 80. Danes nas je morda živih še deset.

EDI ZORKO

BOSONOZI ZDRAVNIKI IN DUŠA V PETELINU

Nenavaden in zanimiv je kitajski način zdravljenja. Vsak član brigade plača na leto 1 juan za zdravje članov brigade. Če išče brigadir pomoč pri bosonogem zdravniku, plača pol juana, in če mu ta ne more sam pomagati, ga pošlje v bolnišnico. V vsej Kitajski je 1,8 milijona bosonogih zdravnikov. Imajo srednjo šolo, leto dni pouka v bolnici in tečaj s področja higijene. Poznajo zlasti vse domače bolezni. Sami določijo diagnozo, izvajajo tudi akupunkturo. Kot doktorji delajo samo v prostem času, sicer pa ima vsak od njih svoj redni poklic. Svoje delovno mesto lahko zapustijo, če morajo nujno pomagati bolniku. Med bosonogimi zdravniki pa je kar tretjina šžensk. Zaslužijo 50 juanov na mesec, učenci in sestre pa skoraj 30 juanov.

Tovariš Mao Guang—Pei, tradicionalni zdravnik, mi je pripovedoval: „Izučil sem se za zdravnik v mestu Guang—Han, pri nekem zelo slavnem zdravniku. Nisem se učil iz knjig, pač pa iz zdravnikovega pripovedovanja. Kitajska medicina je označena takole: VIDETI: Zdravnik gleda najprej bolnika: oči, nos, usta, jezik, ušesa, lase. SLISATI: Poslušaj bolnikov glas. Ali je svež ali brez moči, razločen, hripav. Zdravnik vpraša bolnika, če ga trese mrzlica, če ima temperaturo, če se poti, če ga boli glava in kje ima bolečine in če je urin normalen, pa poižve kako je z apetitom. Doktor ugotavlja vzroke bolezni, nove ali tistih, ki jih je pacient že prebolel. Pri ženskah vpraša še za menstruacijo, pri otrokih za prebolele otroške bolezni.“

Če je za kakega človeka delo pretežko, ga začne boleti glava, smatrajo, da gre za duševni pritisk. Spet navajam doktorja: „Vprašam bolnika, kakšni so njegovi občutki. Če je vesel, če se rad jezi, če ima hude skrbi, je boječ, žalosten itd.“

Ko merijo kitajski zdravniki puls, nimajo ure v roki kot pri nas. „To je vprašanje izkušenosti, občutka,“ mi je pojasnil zdravnik. „Imamo tri vrste zdravil: rastlinska, živalska (kosti tigra, opice, kače, rogovi srnjaka itd.) in mineralne. Različni kamni delajo proti strupom v človeškem telesu, proti vročini in zmleti v prah pomagajo bolniku tudi bolje pljuvati. Mi ne vprašamo bolnika tako kmalu glede njegovega seksualnega življenja. Ljudje o tem ne govorijo, ker jih je sram. Včasih pa moram kot zdravnik le vprašati, če je seksualno življenje v redu ali ne. Neki bolnik, ki je pred kratkim prišel k meni, je imel po vsem telesu bolečine. Ugotovil sem, da zato, ker je prepogosto ljubil svojo ženo. Potenca je odvisna od duševnega stanja in tipa človeka: če je kdo veseljak in živi sproščeno, je močno potent. Če kdo trdo dela in je pogosto bolan, je potencia bistveno manjša. Pred poroko mlade pare informiramo o seksualnem življenju.“ Pozneje sem izvedela, da je tak seksualni pouk zelo površen.

Iz Guang—Hana se odpeljemo z avtobusom skozi Hsindu nazaj v Cheng—Du. Cesta je slaba, na mnogih mestih jo popravljajo. Kuliji vlečejo težke vozičke in v neki vasi vidim, da se skozi

gnečo preriva mrliška krsta. „Né fotografirajte!“ vzklikne Lu, moj prevajalec, z nervoznim glasom. Vidim pa čudno skupino ljudi, ki se naglo pomika skozi množico ljudi. Spredej hodí otrok,

pobček s pleteno košarico, polno ponarejenega denarja za ritualno prižiganje. Za njim gredo štiri deklice v gosjem redu, po dve in dve nosita na dolgih bambusovih palicah kose popisanega, potiskanega blaga. Sledi čisto suh možki, ki nosi iz belega papirja narejen venec (bela barva pomeni žalost in taki veneci so prišli v modo šele po osvoboditvi) s stoljalo, tako da venec lahko pred grobom postavi na tla. Težka lesena krsta leži v mreži iz vrvi, ki je pritrjena na štiri bambusove palice, nosi pa jo osem mož. Z manjhnimi ritimičnimi koraki se rinejo naprej. Za mrliško krsto gre nekaj Kitajcev, oblečenih v boljše obleke, vendar brez reda, kot da nimajo nič skupnega. Na krsti je pritrjen rdeč kos blaga in živ petelin, bo žrtvovan na grobu. Pokojnikova duša se bo preselila v petelina. To mi pove, da šo preprosti Kitajci kljub vsemu še zelo lahkoverni.

Prišli smo do samostana Baoguang iz leta 1951. Nasproti vhoda, kakih 50 metrov daleč, stoji stena iz opeke, sredi te stene v višini človeka pa je vzdignjena tabla s kitajskim znamenjem. Pred vodom je spet gneča, zlasti okrog moža, ki ima z rdečim robcem zavezane oči. Ta se mora dotipati do kitajskih znamenj. Če mu uspe, ga čaka dolgo in srečno življenje, hrane v obilju in oblek, kolikor hoče. Nesrečnež je končal v grmičju. Slutim, da bodo tudi meni zavezali oči, in pregledam v hipu nekaj deževnih mlak, v upanju, da bi pod robcem le malce videla na tla in se znala orientirati. Potem me nekajkrat zavrtijo, jaz pa s pomočjo deževnih mlak po predvidevanju grem naravnost k zidu in zagrabim z obema rokama kitajska znamenja. „Aaaah!“ vzklikne množica začudeno. Sram me je, da sem jih tako potegnila za nos.

Samostan restavrira. Fasada je pokrita s plastiko. Neki možki ki je bil budist, pa zdaj ni več, nas spremlja v vrt, ki ima v sredi krasno tanko pagodo s 13 strehicami, na katerih visijo zvončki in v vetru pozvnanajo. V pagodi v mraku sedi pozlačeni zlati Budha, pred njim pa je skodelica s peskom. V pesek so zatakane palice z dišavami. Te gorijo in omotično dišijo.

V glavnem templju (v vrtu stoji še mnogo zgradb) stoji majhen oltar, zadaj pa je ogromna figura Budhe. Na stenah so zelo stare, kot človek visoke črno-bele podobe, ki predstavljajo človeške karikature. Tudi tu se širi omotična dišava. Majhna klopca, kjer poklekneš, kadar moliš, je prevlečena s čudovito lepim svilenim prtjem s poslikanimi rožami. „Kdo je to izvezel?“ vprašam duhovnika. „Verniki,“ mi odgovori. Duhovnik odpre nato nizka vrata, skozi katera pridemo v krasen vrt, poln zelenih pritlikavih dreves. Prekrasne rože čudovito dišijo, umetno postavljeno kamenje v skupinah pa je lep okras. Okrog vrta je odprta lesena galerija. Streha je podprta z rdečimi stebri. Tu je mesto popolnega miru, tišine in harmonije.

THEREZA DE GROOT

DR. PAVEL LUNAČEK, OČE PARTIZANSKEGA ZDRAVSTVA

krogih, saj je bil sodelavec nekaj revij. Kako močno je s svojim načinom učiteljevanja ostal v spominu Šentruperčanov, s čimer je današnjim učiteljem še vedno vzor, priča tudi anekdota, da je vsakemu učencu, ki je končal šolo, podaril sadiko sadnega drevesca.

Da je njegovo delovanje padlo na plodna tla, ne govore samo anekdote, marveč tudi dejavnost njegovih otrok. V družini so bili štiri preživeli otroci. Anica, ki je bila tudi učiteljica, je umrla že leta 1918, potem pa so bili še Aleksander, Pavel in Franci Lunaček. Aleksander Lunaček je bil zaradi sodelovanja z OF kmalu odpeljan v Dachau, odkoder se je vrnil po vojni. Franci Lunaček, najmlajši izmed otrok, je padel pod streli domačih izdajalcev in je zdaj pokopan v Šentrupertu. Pavel Lunaček pa je iz zgodovine narodnoosvobodilne borbe znan kot ustanovitelj partizanskih bolnišnic. Ob dnevu vstaje in 25-letnici njegove smrti zato nekaj več o njegovem plodnem življenju.

Akademik prof. dr. Pavel Lunaček se je rodil leta 1900 v Šentrupertu. Potem je v Ljubljani končal realno gimnazijo, odšel študirat gozdarstvo v Zagreb, se premislil in začel študirati medicino. Najprej je služboval v Brežicah, potem pa je deloval v Ljubljani v bolnišnici za ženske bolezni, kjer je postal primarij. Takoj ko se je nad

Jugoslavijo zgrnila okupatorska vojska, je našel pot k Osvobodilni fronti slovenskega naroda, kjer je bil član matičnega odbora za Ljubljano. Tedaj je organiziral sistematično zbiranje sanitetnega materiala, ki je po različnih poteh potoval k partizanom. Tega materiala se je v izredno težkih okoliščinah zbralo okoli dve toni, pri transportu pa so pomagali železničarji. Hkrati je dr. Lunaček s kolesom potoval po Sloveniji in navduševal zdravnike za odhod v partizane, kjer so bile z razplamtevanjem bojov po njih vedno večje potrebe. Leta 1942 je tudi sam odšel v partizane, kjer je bil upravnik centralne vojne partizanske bolnišnice. Leta 1934 je dobil čin polkovnika in postal šef sekcije za saniteto pri Glavnem štabu NOV in PO Slovenije. Postal je član komunistične partije in oktobra leta 1943 je bil v Kočevju izvoljen za člana SNOS in delegata Avnoj, kjer je bil v Jajcu izvoljen tudi za člana tega najvišjega organa.

Seveda za dr. Lunačka tudi po osvoboditvi ni bilo počitka. Čakale so ga dolžnosti na medicinski fakulteti, hkrati pa je veliko naredil za razvoj ginekološko-porodniške službe v Sloveniji. O tem je izdajal tudi strokovna dela. Nekaj časa je bil dekan medicinske fakultete, postal je član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Vendar njegovo delovanje ni bilo omejeno le na stroko.

Veliko svojega časa in moči je posvetil tudi političnemu delovanju, saj je bil član glavnega odbora OF za Slovenijo, izvoljen je bil tudi za zveznega poslanca. Za svoje delovanje je dobil številna odlikovanja, bil je nosilec partizanske spomenice 1941 in dvakrat je dobil Prešernovo nagrado. Ko je leta 1955 umrl, so se njegovega pogreba udeležili najvišji politični predstavniki Slovenije.

Z izrednim prispevkom dr. Pavla Lunačka pri razvoju partizanskega zdravstva — ustanovil je preko šestdeset partizanskih skritih bolnišnic in s tem razvil koncept partizanskega zdravstva, v partizanski bolnišnici Jelendol na Rogu pa je zapisan tudi kot človek, ki je za tisto bolnišnico našel prostor — njegovo delovanje še ni zaokroženo. Izredno važno je namreč tudi njegovo prosvetiteljsko delo na zdravstvenem področju, kjer je v skladu z očetovo dediščino šel v širino, kar šele zaokroža in oplemenjuje prispevek družine Lunaček, nikakor pa ga ne in ga ne bi smelo zaključevati. Pomeniti bi moral temelj in začetek slehernega delovanja v naši družbi. In kot pravijo mladi ter njihovi učitelji s šentruperške osnovnice, ki so precej prostora v svojem glasilu Preproste besede namenili tudi Lunačkom, ostaja njegovo delo prej kot slaj vzor tudi zanje.

J. SIMČIČ

V Šentrupertu in okolici še danes pomnijo znano učiteljsko družino Lunaček. Oče Aleksander je bil upravitelj šentruperške osnovne šole, ki še danes slovi med poznavalci kot izredno dobra izobraževalna ustanova. Aleksander Lunaček je bil kot resnični ljudski učitelj prava duša kraju, saj ni manjkal pri nobeni javni dejavnosti. Še posebno pomemben pa je njegov delež pri prosvetljevanju kmečkega ljudstva, kateremu je v teh krajih nesebično ponujal strokovno znanje in pomoč v različnih vejah kmetijstva, še posebej pa v sadjarstvu in čebelarstvu. Tedaj ni bil znan samo med kmeti, ki ga pomnijo še danes, čeprav je umrl že leta 1934, marveč tudi v strokovnih

NEKAJ MORAMO REČI

Ze sem mislil, da sem mu srečno ušel. Pa ni bilo nič iz tega. Dasi je bil v kavarni v pozni nočni uri že polmrak, gostje so že odšli, polovica luči je bila pogašena, vseeno me je iz svojega mračnega kota usekal s svojim pogledom. Tovarš, ki je stopal za mano, da greva v spalnico, se je napravil naravnost proti njemu, proti Zarji to je bil naš znameniti dramatik in našel z njim pri priči pravi stik, zaklepetala sta. Jaz sem ostal pri strani, na to sem pazil, vseeno sem opazil, da Zarji ne da miru in da ta „nekaj“ sili ven. To pa ni bil nihče drug kot jaz, ki ga je mislil in hotel narahlo potipati.

In res. Ko je razgovor med mojim spremljevalcem in Zarjo začel usihati, je ta še bolj določeno uprl vame svoj pogled.

— Kaj le hoče? ! Komaj od daleč se poznavava, prav daleč.

— Koliko ste pa stari? je s presunljivim glasom naravnost vprašal, koliko?

Zdelo se mi je nesramno, najraje bi mu bil pripeljal krepko klofuto in že sem z olajšanjem užival, kako se je zvrnil vzrok čez stolice, ko sem se samo nasmehnil in od zadrege bog zna kaj.

Ali pa je bilo narobe in je bila prvotna zadrega pravzaprav njegova? In je iz tiste zadrege priložnostil na dan z gromozanskim vprašanjem.

— Koliko ste pa stari? !

Nikdar nisem še govoril z njim, ali po znancih je zame vedel.

— Nikomur ne smete povedati, pa vam bom zaupal, kar nisem še nikomur. Sto in tri leta.

— Kaj? je poskočil, kaj? ! Tega pa res ne bom nikomur zaupal.

Razjarila ga je moja drznost. Tako sva, kakor bi rekli, skakala s konja na konja in oba konja sta drvela po maneži v krogu naokoli.

Vedel sem, to so tiste posranosti v človeku, ko mora blebetati, da skrrije svojo nagoto. Ali zakaj le bi se svoje nagote sramoval, se je bal? Da ni zadosti čedna? Ali z blebetanjem jo ponečediš še bolj. Še bolj se zatuliš sam vase, ko misliš, da ležeš na dan. Kam te zapelje odpiranje ust. Ali to je strah pred tistim, ki je skrit za odpiranjem ust, ki noče biti komaj poznan, ki noče, da bi vedel zanj. Dasi je velikanski in krit.

Tudi drugače se zna prikazati z laskavo, prilinjeno, prihuljeno besedo.

Šla sva s sorodnikom po udobnem stopnišču novo zgrajene mestne hiše in opazoval sem držalo, ograjo pri stopnicah. Bila je za pest debela, votla, živo rdeče preplekana cev, ki je tekla vse do vrha, vse do tal v treh vzporednih črtah. Pokončne opore so bile redke.

— Gledaš, kaj, ugaja ti, kaj, vseč ti je, me je sorodnik spodbudil in oba sva sredi stopnišča obstala. On je gledal navzdol, jaz sem uprl pogled proti vrhu.

— Res mi je ta rdeča ograja vseč, sem zinil, bolj da bi se branil, kakor da bi hotel kaj odkriti. Ali on je posegel:

— Zapustil ti jo bom, hišo in ograjo, je rekel in nemirno sem se zdrznil.

Zakaj pa ne, mi je šlo skozi glavo, ali komaj mi je stopilo bolj določeno v zavest, sem se zgrozil. Tepec, budalo!

V trenutku nato so bile sorodnikove besede že na tehtnici: Koliko je lizunstva, koliko lahko miselnosti? Obe skodeli sta plesali. Gor, dol, dol, gor in narobe. Skodeli sta plesali zato, ker sta bili toliko začuden. Ali začuden nad čem? Nad drznostjo, nad nesramnostjo, nad močjo, ki se ni dala potlačiti? Seveda, bila je zajetna moč in ni se dala povoziti.

V tistem tehtanju, plezanju in skakanju skodelice se mi je iznenada odprlo spoznanje, odkod tako zapeljivo in ničvredno vabilo. Iz samopoveličevanja, iz samohvale, iz samočeščenja, ki prihaja iz samogoltnosti.

— Sam si poje hvalo, sam se povzdiguje, sam poveličuje. Zato je tako na široko zamahnil z roko. Ker je hotel, moral sam sebe ovekovečiti. Spomenik si je hotel postaviti in si ga je.

Obenem sem opazil, kaj gre vse skozi človekovo besedo. Gore in morja, Alpe in Kordiljere, Atlantski pa tudi Tihi ocean. Saj je strašno pomisliti, da gre skozi človeško besedo vse. Pa je tudi v tem spoznanu orožje, ki ti dobro služi v bran.

Veš, da je beseda dvoobrazna, na eni strani je resnica, na drugi laž. In tako si zavarovan in se tudi sproti zavaruješ, ko prebiraš, odbiraš, katero stran pa bi? ! Orožje je v tvojih rokah, odločaš se in nič več te ne plašijo velikanske mere, ki gredo skozi ozko, tiho, lahko in kratko besedo, nič ni neizmernosti, v komaj zašepetani besedici je tudi odločitev: ali — ali. Kaj hočeš? In že veš: izbral sem resnico, ki je ne maram, ali napol sem izbral tudi lizunsko laž, ki je prav tako ne maram, me pa boža, me pa greje, mi je malone sladka.

Tedaj, tedaj? Beseda, ki te varuje, beseda, ki te zapeljuje, beseda, ki te laska, beseda, ki te odbija.

In razgovorjal sem se s kustosom v knjižnici, da si pojdeva ogledat taborišče, kjer so med veliko vojsko taborili.

Pa ni bilo nič s tem, dasi je kustos leto dni pozneje ponovil, da bi želel videti taborišče. Določil je mesec in dneve tedna, ko bi kazalo iti na pot, prizadeval si je tudi, da bi pri znancih poizvedel za najugodnejšo pot, pri znancih, ki so pot dobro poznali.

Pa ni bilo nikoli nič s tem, ker so te besede in namere skrivale v sebi čisto druge stvari.

— Maja ali junija, ko so dnevi dolgi, večeri kasni, takole v petek, še raje v soboto do ponedeljka, je menil in predel.

Zapomnil sem si, zapomnil mesece in dneve tako, da sem čakal, kdaj pride z avtomobilom, pa ni bilo nič.

Kaj je prestirala in zakrivala dana beseda, napol obljuba? Ali prezir, sovraštvo do tistih vojnih pohodov in bojev? Nezaupanje do določnih stvari, ki so se zgodile in bi se po kustosovem mnenju ne bi smele nikoli zgoditi? Ali treba je bilo prekriti. Bolj pregreš, da je nevidno, bolj tvoja, in samo tvoja resnica živi.

Že sem se v mislih in željah sprehajal po tistih strmih policah, po stezi, ki je peljala po ostrem grebenu, in se bližal nekdanjemu bivališču. Tam sem preživel več kot leto dni.

Ali kustos me je samo povlekel. Kaj bi njega moglo vabiti, mikati pri takšni stvari? Toliko kot nič. Zato je bilo treba zatajiti, ker stoje ljudje na drugem bregu. Saj se ne vidimo z brega na breg, vseeno vemo, da smo tu. Mi tu, vi tam. In zato si dajemo znamenja. In učimo se ta znamenja brati. Ali prav brati, prav razumeti. To se pravi presukati za stoosemdeset stopinj.

Kustos ni bil nikdar mojih misli, zato pa sem najprej poslušal, razumel in podobno zasukal. Potem, ko sem jo preskusil, je stala prav.

Kako čisto drugače si stopil predme ti, Batišta? Danes te imenujem velikega, ker si vsak hip pričujoč in povsod. Povsod in vsak hip, kakor da si naselil zemljo. To ni malo. Pijanec, berač, starec, onemoglež, kaj še?

Takrat si samo še beračil. Menda je bilo dovoljeno samo ob petkih dopoldne. Tropi siromakov so se vlekli po cestah in si podajali kljuge. Podajali so si kljuge, se sproti ohlajali in obračali skope desetine v dlaneh. Takrat je odmevala skozi mestece „Giovinezza“ in ti si bil samo še opomin. Ali spomin na nekaj svetlega, upanja polnega.

Prikolovratil si iz krčme z drugim beračem, ki se te je oprijemal, in v dlani si — kakor tat — tiščal svojo deseticu. Ko si me zagledal pred sabo, ti je od osuplosti vzelo sapo in se ti je udrl od glave do pete spomin na nekaj davno minulega, ali svetlega in prijetnega.

Z mojim očetom sta se peljala s parom konj na vozičku s semnja. Pomagal si očetu pri obrti in tudi na to semanj pot si šel kot njegov pomočnik.

Ker je oče na semnju dobro opravil, prodal je vse bale kož, ki jih je bil peljal na prodaj in po dogovoru, zato se je iz zadovoljstva večkrat po krčmah ustavljal, malo da se odpočije od dolge vožnje na Hrvaško, malo pa tudi, da užije. Pot s Hrvaškega je bila dolga.

To si užival, Batišta! Pa ne samo vino in slasten prigrizek, o ne, mlad si bil, užival si tudi zelenilo gozdov naokoli, senco in igrajoče se, plesoče sončne žarke med hojami, bujne trate, naselja, belo apnenčevo cesto, cesto in daljavo, ki je bila za tabo in pred tabo. Vse, vse si užival. In nikdar nisi mogel tega, da si tako užival, pozabiti in napajalo te je in osrečevalo.

In otok tiste sreče v spominu na sončni dan se je ta hip v tebi utrgal in razlil, ko si me uzrl pred sabo na vratih iz krčme. Moj obraz se ti je zazdel kakor izrezan obraz mojega očeta in ušlo ti je:

— Kako smo pili, kako smo takrat obračali kozarce z rajnkim vašim očetom!

Ali takoj te je tudi prišlo za uho in ti jih dobro navilo.

— Kaj pa govoriš, Batišta, človek božji! Spametuj se pa glavo v roke! Kaj ne veš? !

In si hitel jecljaje popravljati, v dobri veri si si dajal nato duška, ko si se utiral na pravo pot.

— Kaj čete, nekaj moramo reči, pa brez zamere.

Vem, Batišta, dobro vem, bila je modrost celega življenja, ki se je stisnila, skrila v teh besedah. Ali ne samo skrila, tudi odkrila se je in bila modrost življenja.

Ali ne? Dobro si razločeval, kdaj je prišel vzklik iz srca, in ni vedel ne za desno ne za levo, temveč šel kakor sončni žarek samo naravnost. Vedel si pa tudi, kdaj si samo bevskal, godrnjal in brbotal.

Tudi zdaj na vratih krčme, berač z izberačeno deseticu v dlani, dlani, ki stiska deseticu, si vedel, da je v tebi vrisk in brbranje mračnega kanala. Oboje je bilo, ali strašnejša je bila resnica v brbranju kanala.

Kadar si čivknil, ni bila luč, ki bi bila prevzemala oko, vidna, ni bil vrisk, ki bi bil polnil uho, slišen. Kanal je pomenil človekovo umrljivost, ali tudi misel, da se vzdigne, izjoče v vrisku, oslepi v luči.

Nekaj moramo reči. Ali si hotel očeta obrekovati? Nisi. Ali si hotel povedati, da se rad spominjaš na mladost? Seveda, to si hotel. In potem je padla k luči še senca.

Kajnega, Pavel, natančno si vedel, da se me boš izogibal in da boš pazil, da ne prideva v stik, pa si vseeno zapisal:

— Upam, da se bova v tem letu prav pogosto videla.

Vedel si, da se ne bova, pa si vseeno moral zapisati prav narobe od tega, kar si mislil. Politik si, v mladosti si sanjal o politiki, in to se ti je izpolnilo.

Postal si, kar si sanjal. Dobro plavaš in dosegaš cilj vsakokrat, ko ga ubereš v oko.

Ah, na svojem mestu si in to je vendar tako redko. Ni se ti treba ozirati bolj, kakor je le nujno potrebno.

Ali ni najbolj zanesljiva pot — nekaj moramo reči — da rečeš narobe? Ta pot je, kakor po tistem sporazumu, dogovorjena.

Skriti je treba. Skriješ se za deblo v gozdu, skriješ se za zid v trdnjavi, zakloniš se za vrati stanovanja ali celo v omari, ko so drugi navzoči. Samo tako si zavarovan.

Deblo v gozdu, zid v trdnjavi, vrata v stanovanju ali omari — to pa je tudi beseda: deblo, zid in vrata. Ko se v krvi skriva, je popolnoma na varnem.

Človeka poganja strah. Človek se človeka boji, in zato nenehno misli, kako se zavaruje. Obramba so besede, obramba njihov nasprotni smisel.

Samo za hip, Pavel, sem pomislil, da se bova kolikor mogoče pogosto videla. Pa me je že takoj zapelo in zaklicalo, kakšno je pravilo? ! Kdo se ne bi hotel po tem pravilu ravnati? ! Saj je popolnoma varen — tih vesoljni sporazum.

Seveda sem se, Pavel, z vztrajnostjo dokopal do pravega spoznanja. Ženo imaš z razrahljanimi živci in tudi moja strnička doma je razrahljana.

— Kaj se bom selil od enega norca k drugemu, si si mislil, ali nimam beभावosti že dovolj? !

Seveda je imaš dovolj, zato si pa izbral prikladno krinko in si jo nadel. Človek si je krinko izmislil zato, da je prenesel nanjo svojo ljubezen.

Ti pa, Eva, Venera, Heloiza in Izolda, nepozabna Dulcineja, si zavarovana po svoje.

Bila si najprej otroška igra, igra brez namena in pomena. Vsa sladkost in nepozabnost je bila v igri sami.

Potem se je zavleklo in se dolgo vračalo. Komaj je hotelo biti pozabljeno, pa je spet vzdignilo glavo.

Ni bilo lahko razumeti, ali bi bilo bolje pozabiti ali nasilno zatreti ali pustiti, da živi, dokler hoče. Zakaj pa ne? Lepa stvar sme.

Ali ko se je pot odpirala pred tabo, si odkrila nekaj nasprotnega. Odkrila si, da bi se dalo igrivo otroštvo uporabiti — za kaj?

I no, za nekaj praktičnega, vsakdanjega. Ostrmel sem, ko sem videl, kaj si odkrila.

Tudi sam sem odkopal nekaj nasprotnega. Prvič mi je v zavesti vstalo, da si ženska in da znaš otroške igre praktično uporabiti.

Veliko odkritje mi je dolgo šumelo po glavi.

Zbal sem se pred tabo. V tej zastrašenosti sem odskočil od tebe.

predstavljamo vam

Sledeč naši začetni zamisli, to pot spet predstavljamo izvirno slovensko prozo, drobno knjižno novel „Rodovi“ Danila Lokarja. Pisatelj, ki je že dopolnil osemindeset let, je svoj knjižni prvenec izdal pred štiriindvajsetimi leti, ko je bil star že preko šestdeset let. Res je objavljaj že pred vojno: prva tiskana novela datira v leto 1933, ko je v takratni Sodobnosti objavil novelo „Ples“. Kasneje je s slovenskega literarnega obzorja skoraj izginil. Vsi ti podatki, ki so zanimivi že sami po sebi, odkrivajo naše majhne možnosti za poklicno ukvarjanje z literaturo. Danilo Lokar je namreč dolga leta služboval kot zdravnik. Hkrati pa nam ti podatki razkrivajo, da za pogojljivo umetniško izpoved ni nikoli prepoznal.

Za pisanje Danila Lokarja je značilna izredna fabulativna skupnost, pa tudi lapidarnost izraza. V središču vseh njegovih del je človek s svojimi moralnimi dilemami, človek, ki ga često vodijo skrite nagonske sile, kar pa je pri Lokarju že nasledek študija psihoanalize in psihopatologije.

Tudi v zbirki novel „Rodovi“, ki je izšla pri Državni založbi Slovenije, je osrednja tema človeška stiska, so zmage in porazi, v skladu z naslovom pa se Lokar še posebej ukvarja z odnosi med starejšimi in mlajšimi generacijami. Tu prihaja na dan njegova izredna pisateljska in človeška zrelost ali modrost, skozi katero se svet kaže kot večno vračanje enakega, a je kljub temu spoznanju življenja za vsakega človeka izjemna in enkratna izkušnja, bogata bolečina in radosti. Tako je treba pritrdati piscu Založbine recenzije, ki pravi, da se „v bralčevem zavesti zares pisateljeva intenzivna in na vse plati objektivna presoja življenja, pogosto prapletena z nostalgijo po mladosti, vendar nikoli malodušno ali sentimentalno, marveč vselej ponotranjeno in preudarno, odprto za mehke in ostre rodove nekdanjega in današnjega sveta.“ Ponatiskujemo novelo „Nekaj moramo reči“.

Zakaj? Uzrl sem svojo nepraktičnost v vsem svojem obsegu.

Šla so leta, obrnila se desetletja, ko si še zmeraj računsko preudarjala. Dasi si imela že bogato zgodovino za sabo: ne z dušo, ne, ne, s telesom.

Na eno stran si se zibala v voljni pernici s svojim izbranim, na drugo pa z roko namigovala v daljavo — komu? meni? — da si še tu in tista kot nekdanj. Dasi si vedela, da to ne more biti res.

Takrat te je tvoj ljubi javno in odkrito zapustil, ker se je poročil z drugo, kakor se je bil že veliko prej odločil. Zdej je to storil vsem na oči.

In ker je to storil, da je prišel v tujja usta, si se do korena spozabila in tudi ti odprla svojo doslej zaklenjeno spalnico in začela tuliti.

Tulila si zelo glasno in tvoje tuljenje je ostro paralo mlačno južno noč in ljudje so vzdignili glave in vprašali:

— Kdo pa tako tuli?

Ali si bila ranjena? Ranjena do smrti? Kdor je ranjen do smrti, ne more tako tuliti.

Morda ti je ugajalo, da si nastopila javno. Morda si se hotela razgaliti, ker si se morala spovedati. In spovedala si se.

To, to si hotela. Ozdraviti v javni spovedi, se oprati v odprti kopeli. Čeprav si opazila, da so se ti ljudje smejali. Ali ni te motilo. Hotela si stati enkrat spredaj in ostala si.

Sporočala si mi po ovinkih:

— Vsa leta sem mislila nate.

Preštevala je, pa vse drugo? Obrobno misliti je eno, plavati v glavnem toku drugo. Brez stranskih vratec na obrobju človek težko živi. Ko prav vse propade, so stranska vratca že tu, sam Bog čuva nad njimi. In ker jih Odrašenik varuje, so tako pomembna, so zadnji utrip življenja, ko vse drugo odmre. Svet je odmril, izginil, ostala pa so drugim neznana vratca in ta te rešujejo. Skrta vratca pa ne rešujejo samo tebe, vesoljni svet rešujejo. Smisel sveta je smisel skritih vratec.

Tako si se me odkrivala, ko si me v mislih objemala. Objemala si v resnici drugega, ali skrivnost tvojega življenja je bila skrivnost neznanih vratec. In tudi ko so te tuji vlačili po zobeh, nisi trepetala, ker si vedela, da se zmerom lahko vrneš v naročje velike resnice, ki je dvojnost, luč in senca.

Tega si se pa veselila.

Sredi razburkanega oceana se nisi premisljala, kako bi s tuljenjem zavijala, kakor zausčena garjava psica na gmajni. Potožiti je človeku pravica in slast. Nisi zavrgla svojih pravic. Dala si jim živeti. Veselila si se jih.

In tako si opazovala sama svoj pogin in namigovala v daljavo, nekaj moramo reči:

— Vsa ta leta sem mislila nate.

Nisi pristavila: samo nate, ker si živela bogato življenje na več strani.

Tako je treba. Nazadnje sem te razumel. Ali živiš v slavi ali poginu, vseeno je, samo da živiš. In zato ti nisem ne samo nič očital, tudi razumeti sem skušal tvojo pot: živela si! Ali je bilo to življenje pisano ali manj pisano, niti ni glavno.

Privoščil sem ti vse to, kakor da je bila samo najboljši izbrana sreča. Tudi sam sebe nisem upošteval. Po naključju sem prišel samo mimo. Tudi tvoja burnejša zgodba je bila samo naključje. In celo prostaška rečenica — nekaj moramo reči — vsa leta sem mislila — — —

obzorja

iz izložbe

prebrali smo prevajalski sindrom

Medzaložniška zbirka Žepna knjiga po mnogih svojih značilnostih postaja zbirka pravih žepnih knjig, torej del, po katerih človek zaradi aktualnosti, dostopnosti in trenutnega zanimanja rad poseže. 39 knjiga „Kitajski sindrom“ je že taka. Nastala je kot romansirana pri-

poved na osnovi filmskega scenarija za istoimenski film. Pisec Burton Wohl je svoj posel dobro opravil. Ohranil je napetost pripovedi, hkrati pa jasneje kot film predložil, kaj se dogaja v drobovju jedrske elektrarne in kakšne nevarnosti so skrite za nekajmetrskim betonskim zidom nuklearke.

Za naše razmere — tudi mi gradimo jedrsko elektrarno — sporočilo filma in knjige niti ni tako ostro, saj naša nuklearna ni v rokah privatnega kapitala ter zato ni možno, da bi korist in profit izsilila obratovanje pokvarjene elektrarne ter s tem nevarno ogrozila širšo okolico. Tudi vloga sredstev obveščanja je v naših razmerah drugačna. Kljub vsemu pa je knjiga po nekaterih svojih sporočilih zanimiva za našega človeka, če drugače ne vsaj kot napeto branje. Že res, da smo knjigo „Kitajski sindrom“ dobili leto dni po izvorni izdaji, založniki so se potrudili za aktualnost knjige,

ne moremo pa reči, da so se potrudili tudi za dober prevod. Prevajalec Zoran Krivokapič je bil mrda žrtev naglice ali pa svojemu poslu ni kos. Knjiga je namreč zelo slabo poslovenjena, polna je stavkov, ki našemu ušesu zvenijo nedomače, včasih pa so zelo nerazumljivi. Prevajalec je morda poskušal ujeti ton novinarskega poročanja — žal, tako tudi novinarji ne pišejo. Pri branju „Kitajskega sindroma“ bo bralec presenečen ugotavljal, da ne gre ne za literarni eksperiment ne za sodobno božičevko ugonabljanje slovenskega stavka, ampak zgolj in samo za slab posluh za slovensko besedo.

Kdo razume to? „Imela sta bežen valček, ko je prvič prišla v mesto.“ — „Nič ga ni bolj frustriralo, kako če je izgubil srečanje zaradi tega, ker njegov nasprotnik ni vzel rok iz žepov.“ — „... posadil je oko na iskalnik.“ — „... se je začela zavedati prisotnosti, ki se je pojavila na desni.“ — „je začutila napad omotice, ki je povzročil, da je pobledele in se za oporo zgrabila za varnostno ograjo.“ itd., itd.

Slovničnih napak ni, večje stojijo, kjer naj bi stale, besede so slovenske, pa vendar vse skupaj ne zasluži, da je ugledalo dan v knjigi, ki naj bi šla med široke množice slovensko beročega občinstva.

M. MARKELJ

o črni luči

Dokaj knjig nemškega književnika Arnolda Kriegerja (na Slovenskem je tako rekoč neznan, četudi ga kot pesnika uvrščajo ob bok celo znamenitemu G. Bennu) je bilo kmalu po izidu prepovedanih, kar gre na račun piščevih človekoljubnih hotenj, ki so bila kajpak v nasprotju z medvojno nemško družbeno stvarnostjo. Prepričanje o nesmiselnosti pregrad, ki nasilno ločujejo ljudi in narode drugega od drugega, tudi dandanes še ni našlo zagovornikov na vseh koncih sveta, prepolnega krivic. Kako se slednje kažejo na afriških tleh, je Krieger popisal v romanu „Jukunde ljubljena in preganjana“ (za izdajo pri založbi Lipa

je dve knjigi poslovenila Mimi Malenšek).

Namenoma spisana v izjemno preprostem jeziku, a široko epsko zastavljena pripoved govori o življenjskih zagatah črke Lize, ki upodablja pehanje in nehanje afriškega življa. Junakinja nenehno beži pred nečim, kar grozi, da jobo uniči; vzpenja se in pada, doživlja srečne trenutke in razočaranja, vsakršni zasuki v njenem življenju pa so posledica obupnih poskusov, da bi našla sama sebe. Bivanjske stiske je ne reši družjenje z belci, nasilno izgubi otroka in razrvana se vrne v domači kraj, prežet s starostjo. Tudi tamkaj ne najde miru zato se odloči za obredni samomor, da bi se tako prerodila in kot plamenica presijala temo.

Kot dodatek k romanu je Krieger sestavil obsežno besedilo o švicarskem misijonarskem zdravniku Albertu Schweitzerju, nobelovcu za mir, katerega dejanja za ošvobajanje afriške celine so precej pripomogla, da je nastala pripoved o Lizi, črni luči.

NLP: so ali niso?

Vsa leta po zadnji svetovni vojni do danes se ljudem po vsem svetu prikazujejo nerazložljivi letéči predmeti, nenavdno se gibajoče luči, svetlobni odsevi, skratka NLP, kakor s kratko imenujemo skrivnostni pojav. Rešitev uganke, ki ga pojav zastavlja, ni tako preprosta, saj je skoraj nemogoče reči, da nekaj sto tisoč ljudi laže, še obupnejši pa so poskusi, da bi

Slovenske založbe, o katerih smo že dokajkrat slišali, da jih je preveč (uradno jih je dvajset), se ne morejo hvaliti z zglednim medsebojnim sodelovanjem, pa naj gre za načrto vanje, izdajanje ali razpečevanje knjig. Ena mimo druge hlastajo po dobičkonosnih delih, kakovost ni važna; dogaja se da ista ali podobna knjiga v kratkem času izide pri več založnikih; v znani knjižni klub Svet knjige še zmeraj niso vključene niti vse vidnejše založbe, zato ponudba usiha, komaj na pol leta (ali še tedaj ne) je moč zaslediti kak nov na slov

Podobnih pomanjkljivosti bi zlahka našeli še več, a nočemo, da bi se ta zapis sprevrgel v črno kroniko slovenskega založništva, ki pre more tudi pohvalna dejanja (tako je, denimo medzaložniška zbirka Žepna knjiga). Zasledili smo celo novost, ki z ozirom na sodelovanje med dvema založbama zasluži pozornost.

Cankarjeva založba in Državna založba Slovenije sta na začetku tega leta napovedali nekaj naslovov knjig, ki naj bi izšle v njuni skupni zbirki Modra ptica. Kdor količkaj pozna zgodovino slovenske literature, temu najbrž ni treba pojasnjevati, kako veliko vlogo za tukajšnje prevodno in siceršnje književnost je Modra ptica odigrala med obema vojnama. Istimenska založba je v zbirki Modra ptica poslala na knjižni trg številne romane sodobne svetovne književnosti (omenimo le pisce Hamsuna, Manna, Gida, Rollanda, Siloneja, Lewisa) pa tudi domača dela, kot revija pa je Modra ptica sprva seznanjala bralstvo s knjižnimi izdajami ter kasneje prinašala tudi prevode in izvorna dela slovenskih ustvarjalcev.

Omenjeni založbi sta torej sklenili oteti pozabi Modro ptico kot knjižno zbirko. Dela, ki bodo izšla v njej, bodo razširjala obzorje prevodne književnosti po vsebinski idejni, slogovni ali jezikovni plati, podoba sodobnega romanopisja bo ubrana na iskalske poti, še zlasti razveseljivo pa je, da bodo v zbirki za stopani tudi pisci iz manj znanih književnosti t. i. tretjega sveta.

Letos bodo v zbirki izšli romani Chun-Chan Yeha, V. Jerofejeva, G. Garcie Marqueza, G. Grassa, pred nami pa je že troje romanov italijanskega pisatelja Leonarda Sciascie, ki so združeni v knjigi z naslovom „Nasilje“.

V slovenščini je bilo doslej dostopno eno samo Sciasciov delo, po pričujočih kratkih romanah („Vsakemu svoje“, „Kontekst“, „Na tak način“ — poslovenil jih je Jaša L. Zlobec, ki je prispeval tudi tehten sestavek o pisatelje vem ustvarjanju) pa je moč sklepati da ta pisec s Sicilije lani ni bil zaman v najožjem izboru za dodelitev Nobelove nagrade. Vsi trije romani (kot sploh večina Sciasciovih del) se ukvarjajo z vprašanjem mafije, s slednjo kot najširšim modelom nasilja pa so povezane še druge oblike nasilja. Stvar posameznih junakov je da se odločijo, kako se bodo nasilju uprli. Upor je vselej mogoč a že od vsega začetka obsojen na neuspeh, junaki so na koncu pripovedi ubiti, kar pomeni, da je njihovo početje donkihotsko. Zoper nasilje kot eno osnovnih gibal dandanašnjosti so dejanja posameznikov zanemarljiva.

D. R.

številna pričevanja in zapažanja NLP spremenili v videnje naravnih pojavov, balonov ali letal. Zanimiv dokument o tovrstnih težavah je knjiga profesorja dr. V. Allena Hyneka, dolgoletnega vodje raziskav NLP pri ameri-

škem vojnem letalstvu in sedanjega direktorja Centra za preučevanje NLP. „Poročilo o neznanih letéčih predmetih“ smo pred kratkim dobili v slovenskem prevodu. Knjiga je izšla v medzaložniški zbirki Žepna knjiga.

Allen Hynek je opravil dolgoletno in zamudno delo. Prebil se je skozi goro nekaj deset tisočev poročil, pregledal dva kilometra mikrofilmov in natanko proučil slovit Modro knjigo, ki sicer ni nikakršna knjiga, ampak arhiv ameriškega vojnega letalstva, v katerem je 13.134 poročil o zapažanju NLP. Avtor je za svojo knjigo „Poročilo o NLP“ izbral najbolj značilne primere opažanj, jih razdelil po uveljavljeni lestvici opazovanj, radarskih opazovanj in bližnjih srečanj prve, druge in tretje stopnje, nato pa na osnovi statističnih podatkov in bogatih las-

tnih izkušenj podčrtal ugotovitve, ki bralcu po prebiranju te zanimive knjige niti ne bo presenetljiva. Avtor namreč meni, da dosedanje zbrano gradivo dokazuje vsaj to, da pojav NLP obstoja, ne poskuša pa ga razložiti, četudi je v knjigi nekajkrat namignil na možne razlage. Bralec se bo moral odločiti sam. Prav v tem pa je namen „Poročila o NLP“, saj avtor želi, da bi ljudje izgubili strah pred osmešenjem in svoja morebitna zapažanja sporočili zbiralcem teh podatkov. Take imamo tudi pri nas v Jugoslaviji in Sloveniji.

MIM

tebi, moja dolores

Saša Božovič, ženo črnogorskega prvoborca, so fašisti zaprli še pred vstajo malega naroda. Prestati je morala veliko gorju in na mrzlem jetniškem betonu je rodila hčerko, ki ji je dala ime Dolores. Obe sta se sčasoma pridružili partizanom, mati, po poklicu zdravnica, je delovala v partizanskih bolnišnicah in hkrati skrbelo za hčer. Z drugimi borci sta prestajali sovražnikove ofenzive. Znamenita bitka na Neretvi pa tudi Božovičevi ni prizanesla: ko je pomagala ranjenemu borcu, ji je Dolores umrla, a ta izguba je ni pahnila v obup, še bolj zagrizeno se je do konca vojne bila v partizanskih vrstah.

O osebni tragediji in partizanstvu je Božovičeva spisala obsežno spominsko knjigo z naslovom „Tebi, moja Dolores“ (za založbo Borec je po poslovenil France Šušteršič). Besedilo, razdeljeno na pet dokaj zaokroženih poglavij, govori o posameznih letih bojevanja, zdravničino materinstvo je zgolj izhodišče za podroben prikaz humanih vrednot narodnoosvobodilnega boja. Knjigo je Božovičeva zaključila z nizom krajših zapisov o likih in usodah bojnih tovarišev, ki so ji ostali najgloblje v spominu; v glavnem so to preprosti ljudje, borci, ranjenci, bolničarke in drugi, s katerimi se je srečevala na partizanski poti.

JOŽICA TEPPEY

razveseljujejo s pesmijo

Brestanica je kraj z bogato pevsko tradicijo, zato se tudi ponaša z najstarejšim zborom v krški občini. Pevci so bili od doma že pred vojno. Po osvoboditvi so se takoj združili v pevsko sekcijo Ljudske prosvete, kjer sta delovali še telesnokulturna in dramska sekcija. Vsi skupaj so se najprej zagnali v obnovo kulturnega doma in hkrati prizadevno vadili akademijo, na kateri so jeseni 1945 družno nastopili. Pevci so se shajali zdaj v eni, zdaj v drugi gostilni, nekaj časa pa so vadili celo v kleparski delavnici. Bili so zado-

voljni, da so lahko peli pod streho. Leta 1948 so imeli v Brestanici celo tri zборе. Tri leta pozneje, ko je bilo ustanovljeno DP Svoboda, so se je združili v enega.

Ustanovitelj prvega zboru je bil Vinko Avsenak, ki je vodil pevce od 1945 do 1948. Od 1952 do 1976 je bil njihov pevovodja Adolf Moškon, od 1976 pa mu dirigira Janko Avsenak, sin prvega pevovodje. Njegov brat Mirko stresa te podatke kot iz rokava. Za brestaniški zbornik, ki bo izšel to jesen, je pred

kratim spisal podrobno kroniko zboru, ki je 35 let zvesto obeleževal vse pomembne dogodke v krajevni skupnosti. Tudi to ve povedati, da so brestaniški pevci na lanski in letošnji posavski reviji potrdili sloves enega najboljših zborov v Posavju in da se nameravajo prihodnje leto udeležiti republiškega zborovskega tekmovanja v Mariboru.

V zboru se srečujejo vse generacije. Kdor se mu zapiše s srcem, mu ostane zvest do konca. V njem še vedno pojejo trije veterani: Ivan Zupančič, Tone Javorič in Drago Peternej. Kako čas hiti! Kar verjeti ne morejo, da je res minilo že 35 let, odkar so se prvič sešli. „Zelo smo navezani drug na drugega,“ je dejal Ivan Zupančič. „Kako tudi ne? Vajeni smo, da se srečujemo dvakrat na teden. Pot na vaje ni nikomur predolga, čeprav naši pevci niso samo iz Brestanice, ampak prihajajo celo z Blance, Brezovega, s Šedma, iz Krškega in s Senovega. Veliko smo že nastopali, največkrat seveda doma. Peli smo tudi v Ljubljani, Karlovcu, Metliki, Črnomlju, Zagorju, Brežicah, Krškem in Sevnici. Trikrat smo bili na šentviškem taboru, redno pa sodelujemo na vseh posavskih pevskih revijah. Povsod nas lepo sprejmejo. Najlepše plačilo za ubrano petje je, da nas poslušalci iskreno povabijo, naj še kdaj pridemo mednje in jih razveselimo s pesmijo. Škoda, da se tako malo mladih odloča za zborovsko petje, da vedno težje pomlajujemo naše vrste. Sicer pa moram reči, da smo bili v

Brestanici deležni razumevanja za naše delo, odkar obstoji zbor. Še zlasti nam je naklonjena Elektrarna, saj nam je že pred desetletji odstopila sindikalno dvorano, da smo lahko peli v mirnem in toplem prostoru.“

„Da, elektrarna je imela za nas vedno posluš,“ je potrdil Jože Butkovič. „Peti sem začel pri mladinskem zboru v sezoni 1951–52. Od mladincev sem nato prestopil k moškemu zboru kot drugi tenor, v sili pa sem prevzel tudi mesto prvega tenorja. Do glasbe sem imel od nekdaj veliko veselja. V zboru sem dve leti pel z Rajkom Koritnikom, danes znanim slovenskim opernim tenoristom. Bila sva vrstnika. On je šel nato študirat glasbo, jaz pa sem se izpolnjeval sam, čeprav sem si močno želel, da bi končal vsaj srednjo glasbeno šolo. Ni se mi posrečilo. Tri leta pa sem le hodil k profesorju Josipu Klepcu v krško glasbeno šolo, da me je poučeval tehnike petja. On me je tudi spodbujal za študij glasbe. Ljubezen do petja mi je ostala. Zame je to užitek, zato bom pel, dokler bo mogel. Nisem sam. Zaradi tega naš zbor tako dolgo živi in toliko nastopa. Vsak nastop je doživetje zase. Zame in za druge pevce je bil nepozaben dogodek pobratenje s pevskim zborom iz Zagorja, s katerim gojimo zares pristrčne stike. Jeseni bo pel z nami na počastitvi 35-letnice našega zboru in DPD Svoboda Brestanica. To bo praznik za vse ljubitelje petja.“

LENARTOVA Z BREGA

Opevani novomeški Breg ima v večini hiš že nove stanovalce, toda med vse redkejšimi najzvestejšimi naseljenci te najstarejše mestne četrti sta na številki osemnajst Franc in Ana Lenart. Javnost je bila nedavno pozorna nanju zavoljo zlate poroke, ampak to še daleč ni vse, kar skromna človeka zanimivega predstavlja.

Starejši meščani ju poznajo še precej iz predvojnih časov. Njega kot delavca nekdanje Krajčeve tiskarne, njo kot vrtničarico, ki je imela navadno nježnejšo solato in vrtnice. Takrat, ko še ni bilo zelenjavnih trgovin, so meščani hodili kar na domove po Bregu nakupovat. In Lenartova sta izposojala čoln v časih, ko je bila Krka obredeljah tako gosto polna plovil.

Ana Lenartova je kot mlado dekle služila pri starših s karja Božidarja Jakca, ki so imeli gostilno v Rokodelskem domu. „Bila sem za vse pri hiši: pomagala v kuhinji, v gostilni, delala vse v gospodinjstvu,“ se spominja. „Mož je bil izučan za čevljarja, pa je hodil v Rokodelski dom in večkrat tudi v gostilno na dva decil. Tako sva se poznala in se leta 1930 poročila. Ostala sva na Bregu, v hiši, kjer je bil Franc tudi rojen. Takrat pa je bila hiša še vsa lesena in tudi „ganka“ še ni bilo. Ker je bila trda za zaslužek, midva pa bi rada kaj prihranila, je šel kmalu za delavca v Krajčevo tiskarno. Najboljše plače so takrat imeli črkostavci in pa novomeški prost.“

V znani Krajčevi tiskarni, nastanjeni na Cesti komandanta Staneta v prostorih današnjega Novogradovega tozda Vodovod, je Franc Lenart začel kot pomožni delavec.

„Imel sem 200 din na teden. Ni bilo ravno malo za tiste čase, toda črkostavci so zaslužili štirikrat več. Priučil sem se dela pri strojih in potem kar dobro zaslužil kot strojnik.“

Ko so med vojno partizani tiskarno in stroje preselili na Rog, sem šel z njimi. V Gotenici smo tiskali partizansko literaturo in časopise, toda imeli smo kočevsko „mašino“. Tiskali smo Ljudsko Pravico, Poročevalca, letake in brošure. Še denar smo tiskali, ampak

zelo tajno. Kadar smo tiskali denar, so nas peljali daleč naokrog do poslopja, čez hribe in doline, pa smo kasneje ugotovili, da je bilo komaj pet minut daleč od naše tiskarne. Ko so se četniki zadnje leto vojne umikali, smo se umaknili tudi mi v Semič, nato v Črnomelj in vse do Zadra. Tam smo ostali do konca vojne. V Novo mesto sem spet prišel 17. maja 1945, toda le na krajši dopust. Sem moral še nazaj.“

Drugi del zanimive zgodovine Franca Lenarta se je odvijal v prvih povojnih letih, ko je bila v največjem zagonu obnova. „Od pokojnega Petrača sem dobil nalogo, naj grem v Vinico, kjer je bilo shranjenih večina strojev Krajčeve tiskarne. Tja so odpeljali vse z Roga, ko je bil določen umik. Na novomeški občini so mi dali nekaj ljudi: Erna Knolla, Franca Adama, Franca Gutmana in Lojzeta Helmiha, vozili so znani novomeški prevozniki Dolmoviči, pa smo šli v Vinico. Tiskarske stroje smo spravili na avtomobile in jih lepo pripeljali nazaj v Novo mesto. Na njih smo delali in tiskali še leto dni, potem so se nekateri ljubljanski „gospodje tovariši“ domislili, da bo v tiskarnah neka delitev dela in našo Krajčevo tiskarno so odpeljali na Primorsko. Jaz sem bil kot strokovnjak pri tiskarskih strojih — naredil sem tudi vse izpite — dodeljen Železničarski tiskarni v Ljubljani. Tam sem ostal dvajset let, vse do upokojitve. Samo ob koncu tedna sem prihajal domov, pa še takrat so me Novomeščani, ki so že začeli znova spet tiskati pod Laknerjevim vodstvom v zdajšnjem Knjižgotisku, vedno našli za popravilo te ali one aparature.“

Ne glede na to, da je bil Franc Lenart tudi resno bolan, je vselej trdo delal. Kajpak njegova žena tudi. Obe sinove imata dober poklic, od štirih vnukov pa je eden že pri vojakih, sicer pa je inženir.

Oba Lenartova pravzaprav šele nekaj zadnjih mesecev počivata in imata čas posedati na izredno lepem razglednem lesenem ganku nad Krko. Po moževi upokojitvi sta bila oba tudi čistilca. Družno sta vsak dan prihajala v prostore Dolenjskega lista, kjer je vselej nastlano s papirji in cigaretimi ogorki, pa se je drugi dan vse bleščalo od poda do pisalnih miz. Osemnajst let honorarne čistilske službe imata. Oba čez 70 let stara, sta šele zdaj zaživela kot upokojujencem gre.

„Ko sva se prejšnja leta tu in tam z balkona ozrla na Krko, se je videlo do dna, na nasprotnem bregu pa je valovila pšenica in ajda. Zdej vidimo na drugi strani Krke samo stanovanjske bloke, Krka pa dna že najmanj petnajst let več ne pokaže.“

Ampak čoln je še ostal pri hiši. Sicer je na suhem, vendar čaka vnuka, da ga bo popravil, prepleskal pa spet porinil v Krko. Kri ni voda!

RIA BAČER

POZABLJENI MAVZOLEJ

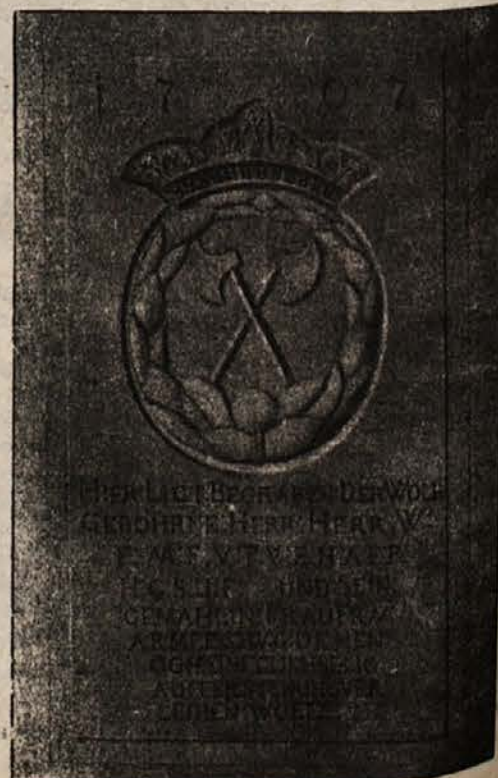
Na vzpetini vzhodno od grškega gradu stoji mavzolej, imenovan Božji grob, ki že od 17. stoletja dopolnjuje podobo Novega mesta in okolice. Zato je povsem nerazumljivo, da ta spomenik, edinstven v širši novomeški okolici, prepuščamo propadanju. Mavzolej, že tako hudo načet od zoba časa, je ob razstreljevanju IMV pri novih gradnjah dobil nove poškodbe. Nastale so nove razpoke, odpada omet, v čedalje slabšem stanju pa so tudi ohranjeni reliefi na zunanjih stenah. Ob tem je območje grške graščine in mavzoleja opredeljeno kot prvovrstna spomeniška celota, ki mora bo zadržati v glavem neokrnjeno podobo kulturnega spomenika. Tudi če bo to uresničeno, ne bo še nič narejenega za spremenitev stanja, v kakršnem je mavzolej, ki nezadržno propada, sedaj.

Ideja zidanja božjih grobov s pripadajočimi postajami križevega pota je povezana z oživiljenim delom katoliške duhovščine v obdobju protireformacije, ko so ob novem verskem zanosu oživila božja pota in so se zidale mnoge nove cerkve v baročnem stilu, ki je prodrli k nam iz Italije. Božji grob na Grmu, ki spada v sklop podobnih stavb, zgrajenih v istem času v Štepanji vasi pri Ljubljani, v Kamniku, Kočevju in Jurjevici, je primer centralno zasnovane, za jugovzhodni del Dolenjske značilne stavbe, ki se pojavlja kot romarska cerkev, grajska kapela in kot mavzolej. Kapelo Božjega groba na Grmu, ki je bila tudi rodbinski mavzolej, je dal leta 1675 postaviti takratni lastnik grškega gradu Wolfgang Ferdinand Mordax. Mordaxi so bili staro štajersko-koroško-kranjsko plemstvo, katerega veja je imela sredi 16. stoletja v posesti grad Graben. Grmsko graščino, ki jo je proti koncu 16. stoletja zezidal Kristof Mordax Portendorfski, je leta 1636 podedoval njegov sin Hans Andreas, nato pa njegov sin Wolfgang Ferdinand, ki je bil poročen z Ano Rozino grofico Gallenberško z gradu Soteske. Ta je dal grmski graščini zunanjo podobo, ki jo ima še danes, z ureditvijo notranjih prostorov pa je ustvaril takrat najlepše urejeno bivališče med vsemi dvorci v novomeški okolici. H graditvi mavzoleja je barona W. F. Mordaxa verjetno nagovoril Ivan Andrej Stemberg, ki je bil od 1653 do 1666 prost v Novem mestu, na gradnjo pa je najbrž vplival tudi njegov naslednik prost Germanicus.

Božji grob je bil zgrajen v obliki, kakršno ima še danes. Obsega veliko kapelo, božji grob in zakristijo. Glavna stavba ima obliko pravilnega osmerokotnika, 6 metrov visoke stene pa nosijo močno kupolo. Prostor razsvetljujejo preprosta štirioglasta okna. Oltar nasproti vhoda, narejen v baročnem slogu, je bil prvotno posvečen sveti družini. Med južnima oknoma je vhod v precej prostorno zakristijo, iz nje pa vodijo stopnice na kor, ki sega precej daleč v kapelo. Za oltarjem je vhod v prostor pred pravim božjim grobom, ki sta mu dve majhni okni dajali le toliko svetlobe, da se je videlo v kapelico božjega groba, ki je brez oken. Grob je bil pokrit s kamnito ploščo in spredaj zavarovan z železno mrežo. Nad njim je bil kip matere božje. Kapela se proti vzhodu

končuje poligonalno; bila je zgrajena iz kamna, brez ometa. Posebna zanimivost je 5 reliefov, ki predstavljajo prizore petih zadnjih postaj križevega pota, v enem izmed kotov pa sta na vsakem reliefu izklesana grba Mordaxov in Gallenbergov, kasnejših grmskih lastnikov. Reliefe je oblikoval neugotovljen kipar iz domačega apnenca, ki za tako delo ni najbolj primeren, zato reliefi, ki so bili verjetno šele ob obnovi nameščeni na zunanje stene, še hitreje propadajo. Rodbinska grobnica ob božjem grobu je bila že davno tega izpraznjena, v njej pa je še ohranjena nagrobna plošča W. F. Mordaxa in njegove žene. Njegov naslednik Siegfried Gallenberg je leta 1731 postavil križev pot v Novem mestu s 14 postajami, ki se je začel pri frančiškanski cerkvi, zadnja postaja pa je bil božji grob. Vendar je bil ta križev pot kmalu opuščen.

V oporoki je W. F. Mordax naložil kasnejšim lastnikom, da morajo božji grob stalno vzdrževati in za pokoj ustanovitelja redno brati maše v njem. Tega se kasnejši lastniki, ki so se hitro menjavali, niso dolgo in v celoti držali. Božji grob je bil zanemarjen in je začel naglo propadati. Nad božjim grobom in zakristijo udrti streho je popravil ob koncu prejšnjega stoletja Ivan Krajec, ki je odkupil kapelo in nekaj zemlje, prenovil pa je tudi notranjost. Vsa kasnejša popravila ne samo da niso ustavila propadanja, ampak so v marsičem mavzoleju vzela podobo poznorenesančnega ali zgodnjebaročnega kulturnega spomenika. Še vedno pa je pomemben kulturni spomenik in bi ga kot takega morali ohraniti. Dana je že bila pobuda, da bi mavzolej preuredili v muzej sakralne umetnosti, vendar iz tega ni bilo nič. Zob časa in mine pa glodajo naprej.

O	K	A	P	I	U	R	H				
T	O	P	A	Z	D	S	T	O			
O	R	O	D	O	T	A					
H	A	K	A	V	A	N	T				
T	A	B	O	R	J	E	N	J			
D	R	V	P	I	A	N	O				
S	H	O	D	G	A	D	V	I	K		
K	O	P	I	T	O	A	R	N	I	K	A
I	M	V	O	S	T	M	O	T	O	R	
L	E	S	A	R	K	A	A	T	E	N	E
A	R	T	Z	A	S	N	A	V	A	L	

Ženska se ujame v svojo radost kakor v zanko.
H. BALZAC

Nikomur dana ni ne sama sreča ne samo nesreča.
KALIDASA

Nikdar ne boš uspel, če boš krivičen.
BHARTRIHARI

dl	afr. poto- vanje v karavani	vrsta jadrnice	del stajce	celj. firma	vrsta ribe	trska	klor vrta	igralka gardner
posledica duš. preobremenitve								
vonj						vrba		
oddelek vseučil. študij						oze		
tur. dom. sukno				težke sanje				rim. boginja jeze
travnik				največji pric				
							litij	
							klična celica	
glashilo			panj	az. polosej igralca ladice		šapa		
raženj			kočevsko podjetje			himalaj. koza		
sorodnik po obetstc				maribor. avtomobil del obrata			tvor	cimosov avto
romun. denar				bos. reka vrh			gr. črka einsteini	
pritok volge			študijski nasad					
			poslava			ind. ž. obleka		

Krvavi floridski propelerji

Dobrodušne morske krave izginjajo z obliča Zemlje po zaslugi lovcev in turistov – Motorni čolni pokončajo dobri dve tretjini teh živali ob Floridi

Na žalostnem spisku živali, ki jim grozi izginotje, se je znašla tudi morska krava, debelušasto, prijazno bitje, ki živi ob obalah Floride, ob zahodni Afriki, ob izlivu reke Amazonke in v obalnih vodah Karibskega otočja. Še pred nekaj desetletji je bilo teh živali dovolj in nič ni kazalo, da bi jih lahko domačini iztrebili. A prav to se danes dogaja.

V Afriki in Južni Ameriki domačini love morske krave zaradi njihovega okusnega mesa, podobnega teletini, prav tako pa jih pokončujejo zaradi kože, uporabne v usnjarski industriji, sala in olja ter kosti, ki so po zunanjem videzu podobne slo-novi kosti. Dokler so z lovom na morske krave domačini zadovoljevali le svoje potrebe, je bilo vse v redu, ko pa so začeli z lovom služiti denar, se je živalim pričelo slabo pisati. Ker samica skoti mladiča, običajno le enega, vsako tretje ali peto leto, je jasno, da z

naravnim prirastkom ni mogoče pokriti izgube.

Ob obalah Floride je za deva drugačna. Američani že dolgo več ne lovijo morskih krav, ker so živali v tem pogledu že zaščitene, pa vendar se že tako majhno število – samo še tisoč jih je – iz leta v leto zmanjšuje. Poglavitni krivci so motorni čolni. Morske krave imajo navado, da počivajo tik pod morsko površino, samo nosne odprtine imajo nad vodo; tako so za voznike motornih

čolnov neopazne. Okoli pol milijona motornih čolnov in gliserjev z vso brzino reže vode okoli Floride, skoraj redno pa z ostrimi elisami režejo tudi morske krave. Četudi ima žival kožo debelo nekaj centimetrov, je to običajno ne reši; zaradi poškodb pogine. Marinologi ocenjujejo, da kar 80 odst. morskih krav pogine zaradi „rčenj“ z motornimi čolni in da ostalih 20 odst. odpade na krivolovce, brezvestneže in na naravno smrt. Le-te je vse manj.

Samica morske krave z mladičem v akvariju. Ali bodo v bližnji bodočnosti živele samo še v njih?

Otrok kot martinček

Odrezani prst zraste znova, vendar le otrokom

Vsak otrok ve, da martinčku zraste nov rep, če mu ga odtrgaš. Prav tako vsakdo ve, da kaj takega ni mogoče, ko gre za človekove okončine. Čudovito sposobnost regeneracije udov imajo samo nižje razvita bitja, medtem ko so visoko razviti sesalci to sposobnost izgubili. No, povsem pa le ne. Zdravniki so odkrili, da je preostanek sposobnosti nadomeščanja izgubljenega dela telesa ostal pri otrocih.

Angleška zdravnica Cynthia Illingworth, specialistka za poškodbe udov, je prva odkrila, da je najboljše zdravljenje izgube prstnih vršičkov pri otrocih, če rano samo razkuži in povije. Otrokom namreč zraste nov vrh prsta. Po 11 tednih je poškodovani prst tak kot prej, in celo noht zraste nov.

Njena zapažanja so potrdili tudi drugi zdravniki. Otrokom do 12. leta starosti zraste nov del prsta, vendar le, če pri poškodbi niso izgubili več prsta kot do prvega člena.

Odkritje je presenetljivo in komaj verjetno, pa vendar drži.

**»Dolenjski list«
v vsako družino**

VAŠA ZGODBA

SILVESTROVANJE

Silvestrove večere običajno prebijemo kar doma. Naša vas je od mesta precej oddaljena, pa tudi navada je bila, da sme novo leto pričakali v domačem krogu. Posebno živo mi je ostalo v spominu praznovanje novega leta, ko sva si z oče tom privoščila nenavadno specialiteto

Na stara leta večer smo prej kot običajno postorili pri živini in pujskih. Kmalu po večerji so prišli k nam strici iz vasi. Posedli so za mizo, igrali šah in se pogovarjali, ženske, ki so se zbrale pri mami, pa so veselo regljale v kuhinji, iz kate-re je prijetno dišalo po kavi. Otroci smo gledali televizijo.

Možakarji so postajali čedalje glasnejši, steklenica z vinom pa čedalje lažja.

„No, Miha, povej kakšno z ruske fronte,“ so možje pričeli siliti v vaškega posebneža.

„Saj boš, kajne,“ mu je pomežiknil oče in stopil k omari-ci. Iz nje je potegnil stekleničko in natočil kozarček. „Na, da ti bo grehe požgalo!“

Miha je, misleč da je dobil kozarček žganja, spil na dušek. Nakremžil je obraz in dejal: „Ni hud. Bolj malo bo požgal grehov.“

„Miha, zdaj si lahko brez skrbi; poleti ne bo treščilo vate,“ je med smehom dejala mama, ki je prav tedaj prišla iz kuhinje in takoj opazila, kaj imajo možakarji. „Zegnano vodo si pil!“ je nato resneje dodala.

Tako je minil večer. Spat smo odšli še le proti jutru. Nisem in nisem mogel zaspati. Tudi oče se je premetaval po postelji, a ne od slabe vesti, ker jo je zagodel Mihi.

„Prinesi mi malo čaja,“ mi je rekel. Kar v temi sem odta-val do štedilnika, pograbil lonec in ga nesel očetu. Popil ga je kot bi trenil.

„Ta čaj ni od včeraj. Nekam čuden je,“ je zamrmral.

Zjutraj je mama prva vstala. Odšla je k maši, ko pa se je vrnila, nas je spravila pokonci.

„Ste vsaj pogreli vodo in pomije za prašiče?“ se je hudo-vala.

„Kakšne pomije?“

„Kakšne pomije? Tiste, ki so bile v loncu na štedilniku!“

Oče je zinil in se spogledal z menoj: „Saj zaradi tistih pomij prašiči ne bodo nič slabši. Zilil sem jih Muriju.“

Oba sva takoj vedela, kaj se je pripetilo. In tudi zakaj je bil čaj „nekam čuden“.

FRANCI NAHTIGAL

TONETOVA ČEŠNJA

Naš sosed Tone je živel samotarsko življenje; ni imel ne že-ne ne otrok, ne bratov in ne sestra. Imel je le kožo in dve kokoši, od nepremičnin pa skromno bajtico in mogočno češnjo. Njeni rdeči sadovi so zapeljivo vabili vaško otročad, a Tone je drevo ovil s trnjem in bodečo žico. Ko je češnja zorela, se ni ganil od doma. Da n za dnevom jo je čuval, da ne bi kakšen smrkolin odtrgal katerega od njenih zlahtnih sade-žev. Če je nad drevesom zač vižgal škorec, ga je Tone prepo-dil s kamenjem. Ponoči je pod češnjo zavlekel koš za pre-važanje gnoja, vrgel nekaj starih sukničev in legel kar vanj. Noč za nočjo je v košu čuval svoj zakladek.

Moj stari oče se je s Tonetom dobro razumel. Poprosil sem ga, naj nekega dne, ko so češnje že krepko rdele med li-stjem, ponudi sosedu malo žganja. Res sta se stari oče in so-sed Tone zapletla v daljši pogovor, med katerim se je Tone pošteno nalezal kačje sline. To je bil prvi del načrta, ki sva ga napletla z bratom.

Ko je Tone imel pijače zadosti, je odšel domov, vrgel kozi šop mrve, zvelkel gnojni koš pod češnjo in se zleknil vanj. Zaspal je kot ubit.

Komaj se je dobro stemnilo, smo vaški otročaji splezali na skrbno varovano češnjo in se do dobra nazobali sočnih sade-žev. Potem smo preko večje luže poleg bajte položili dva tramička. Zgrabili smo koš s spečim Tonetom in ga previdno položili nanje. Nato smo na češnjo privezali daljšo vrvi in pričeli močno vleči zanjo, da se je drevo majalo in šumelo.

„Aaa... kaj pa je?“ se je čez čas zaslišalo iz koša.

Še močnejše smo vlekli vrvi.

„Ti, golazen ti!“ je zakričal Tone, kateremu je v pijanski spanec kanilo, da mu krajejo češnje. Skočil je pokonci iz koša in naravnost v lužo.

„Kje pa sem? ...Hudiča! ... Kje pa sem?“ je robantil ves blaten sosed Tone in nemočno čofotal sredi makuže.

Od tistega dne sosed Tone ni več spal pod češnjo.

FRANCI NAHTIGAL

Rdeči sadovi so zapeljivo vabili... (Foto: MIM)

EDNJI MOHIKANEC

Brez obotavljanja se je pognal v globino. Toda bilo je prepozno. Neki Mingo, ki je spredel, da je vse izgubljeno, je potegnil bodalo in zabodel Čoro v hrbet. Pobesneli Lisjak je hotel planiti nadenj, tedaj pa je zagledal Unkasa, ki je po nesrečnem skoku obležal brez moči. In preden je mogel kdo pomagati, mu je Lisjak z zmago-slavnim krikom trikrat prebodel prsi.

Stezosledec je prvi zagledal obe trupli in srce mu je za trenutek otrpnilo v nemi grozi. Takoj nato pa je njegovo oko poiskalo Lisjaka, ki je skušal uiti med skale. Pognal se je preko široke razpoke, toda skočil je prekrajko, tako da je komaj obvisel na nasprotnem robu. In tu ga je dohitela Stezosledčeva kroglja. Zvil se je v poslednjem krču in zgrmel v prepad.

O težavah POŠ, edine sevniške srednje šole — Zaradi pomanjkanja prostorov dvoizmenski pouk — Do večje enotnosti z mladimi kadri — Nizka oskrbovalnina

Ko je izvršni svet sevniške občinske skupščine pripravil sklep o uvedbi ukrepa družbenega varstva v Jugotanimu (prejšnji teden so sklep sprejeli vsi zbori občinske skupščine) je bilo o slišati marsikatero kritično besedo tudi na račun razmer v obrtni nabavno-prodajni zadrugi Bohor in poklicni oblačilni šoli v Sevnici. Čeprav gre v obeh primerih za precej drugačne „bolezni“, kot je Jugotanimova velika izguba, so se nekateri nagibali celo k uvedbi ukrepov družbenega varstva v teh dveh kolektivih.

Edina srednja šola v sevniški občini (ki že od nekdaj slovi po razmeroma močni lesni industriji, po zaslugi Jutrjanke in Lisce pa še po konfekcijski) je 1973 zavoljo potreb industrije pričela izobraževati mladino, predvsem dekleta, za tako široki profil konfekarja. „Lisca vsako leto razpiše štipendije za 35 konfekarjev, ker pa želi t. i. ozki profil, praviloma ne pošlje v šolo nobenega štipendista,“ pravi ravnateljica POŠ Zoja Bedrač. „Zaenkrat kažejo še največ zanimanja za sevniško šolo Jutrjanke, Kora iz Radeč in Metka iz Kozjega. Od 165 učenk (76 je novih, 87 pa učenk 2. letnika) prevladujejo štipendistke Jutrjanke in Kore. Kar okoli 90 odst. jih ima kadrovske štipendije. Podatek zgovorno priča, kako močno potrebuje združeno delo tovrstne kvalificirane delavce. Čeprav je dostikrat slišati, ko da znanje absolutov ni najboljši, je le treba priznati dekletom dobro znanje, saj obvladajo, kar

zadeva lahko konfekcijo, vse faze.“ V desetih urah praktičnega pouka na teden je težko pridobiti ustrezno hitrost; predmetnik usmerjenega izobraževanja obsega le 3 ure praktičnega pouka, zato so se na posebni izobraževalni skupnosti za tekstilno stroko ravnatelj šol, podobnih sevniški, dogovorili za pol leta podaljšano šolanje po načelu: Z delom za delo.

Sicer pa je sevniška šola pred vprašanjem, kako zadostiti vsaj minimalnim prostorskim in kadrovskim pogojem za prehod na usmerjeno izobraževanje. Zaenkrat ima POŠ 2 učilnice in delavnico, od 1. septembra 1981 pa bi potrebovali 3 učilnice in 6 kabinetov, a še vedno pri nesodobnem dvoizmenskem pouku. Po projektni dokumentaciji bi obnovili šolo in dozidali 3 učilnice in prav toliko kabinetov za kar bi po močno zastarelih cenah potrebovali dobri dve stari milijardi. Predvidevajo tudi razširitev domskih zmogljivosti od sedanjih 18 na 50 postelj. To je nujno, saj so učence iz oddaljenih krajev, tudi z Bizeljskega.

40 odst. sredstev za šolo se nadejajo iz natečaja za izgradnjo srednjih šol pri republiški izobraževalni skupnosti, ostalo bo zagotovila občina. Mesečna oskrbovalnina (dobra 2 tisočaka) v domu je med najnižjimi v Sloveniji, zato se bodo dogovorili z občinskimi izobraževalnimi skupnostmi za ekonomsko ceno (3.200 din). Doslej so krili letno 300.000 din iz lastnih sredstev. Sicer je sevniška POŠ znana po tem, da je v šestih letih vložila poldrugi milijon v razne preureditve iz sredstev za redno dejavnost. V zadnjem času so pridobili še sposobnejše, mlade kadre, tako da se lahko 16-članski kolektiv ob večji enotnosti in boljših medsebojnih odnosih nadeja uspešnega prehoda na usmerjeno izobraževanje.

PAVEL PERC

SEVNIŠKI PABERKI

SEVNIŠKI KLUB SAMOUPRAVLJALCEV je prejel, kot smo že poročali, v Ljubljani visoko zvezno priznanje: plaketo Josip Broz Tito — 30 let samoupravljanja. To priznanje so podelili le šestim klubom v Sloveniji, v Jugoslaviji pa ga je dobilo 40 klubov samoupravljalcev. Gotovo bo to za Sevničane dobra spodbuda, da se bodo še pogumneje lotili izmenjave samoupravljalških izkušenj in družbenopolitičnega izobraževanja. Klubu samoupravljalcev pa bo za uspešno nadaljnje delo nujno treba odpremi-ti neugodni gmotni položaj.

POCENI LETOVANJE — Taboriški odred Treh smrek iz Sevnice v letošnjih poletnih dnevih že drugo leto zapored prireja počitnice v Ankaranu. V nedeljo je na prijetno taborjenje ob morju odpotovalo 40 sonca in morja željnih mladih tabornikov. Ker pa je bivanje v šotorih za marsikoga bolj privlačno kot v razkošnih hotelih, so se jim pridružili še nekateri občani. V 22 šotorih bo za vse dovolj prostora, verjetno pa je marsikatero pritegnil tudi poceni „paket“. Desetdnevno letovanje (vključena je tudi prehrana) velja šolobveznega mladince 800 dinarjev, druge pa komaj tisočaka.

SEVNIŠKI VESTNIK

A. FELICIJAN

TELČE: CESTA — OKNO V SVET

Telče in okoliški kraji so sicer povezani s Sevnico in Trzinom, vendar je bila dosedanja cesta — predvsem proti Trzinu in tudi proti Sevnici — preozka in v slabem stanju. Morda prav zaradi tega doslej še ni bil organiziran avtobusni prevoz za delavce. Občani so del sredstev samoprispevka v KS Trzinčice namenili za rekonstrukcijo občinske ceste Malkovec-Telče, s čimer bodo nekateri odseke razširili in utrdili, del ceste pa bodo speljali po novi trasi. Groba dela, predvsem z buldozjem, zaključujejo, vendar bodo morali zaradi težkega terena še veliko narediti.

A. FELICIJAN

Hm, dokaj čudno so najavili letošnjo turistično sezono...

Ne vem, kam meriš. Morda na zadnje ukrepe?

Nak! Kaj nisi slišal, da je na delavski univerzi pri sevniškem zavodu za kulturo in prosveto nekdo zaspal kar na tleh v pisarni.

Morda je „treniral“, če bi ga naši vrli gostinci, ki ob morju hlajstajo za devizami gosti, celo „prebukirali“!

Novo v Brežicah

CENEJE DO POHIŠTVA — Trgovsko podjetje Posavje ponuja kupcem popust pri nakupu kosovnega pohištva in dekorativnega blaga. Cene znižuje do 40 odstotkov.

VSAKE URE JE ŠKODA — Med vzroke za izostanke z dela ni vedno bolezen, ampak še vrsta zadržkov, od čiščenja sej do urejanja uradnih in drugih opravkov. Marsikatero od njih bi zaposleni lahko odložili, to pa spet pomeni, da bi se morale po njihovih potrebah dosledneje ravnati vse ustanove, organizacije, obrtne delavnice, skideletski sestanki ipd., da zaposleni ne bi po nepotrebnem zapravljali dragocinskih delovnih ur. V nekaterih kolektivih so se zaradi tega načrtno lotili problemov odsotnosti, da bi nato s skupnimi prizadevanji kar najbolj omejili izostanke.

POMOČ PRI STANARINI — Delno nadomestitev stanarine je lani prejelo 84 gospodinjstev v brežiški občini. Med njimi je bilo precej takih, ki so dobivali tudi do 80 odst. subvencije zaradi nizkih družinskih prejemkov in bodo zaradi tega tudi vnaprej deležni solidarnostne pomoči.

BREŽIŠKE VESTI

J. TEPPEY

KRŠKE NOVICE

VELIKO NOVEGA so videle in izvedle kmečke žene, ki sodelujejo s krškimi Agrokombinatom. Na leto strokovno ekskurzijo jih popeljal kar osem avtobusov. Njihov cilj so bile tokrat ljubljanske Mlekarnice, ogledale so si eno izmed naprednih poljedelsko-živilorejskih kmetij in več zanimivosti Kamnika in njegove okolice. Aktiv kmečkih žena, organizator izleta, naj bi na splošno željo kaj takega pripravil kaj kmalu!

DOPOLNILI GRADIVO — Publikacija, ki jo pripravljajo v naši republiki domaćinih enotah že dalj časa, mora biti skrbno pripravljena in podatki najbolj natančno preverjeni. O gradivu, ki naj bi ga objavili o domaćinih Kozjanskemu bataljonu in Okrožnemu odboru aktivistov OF za Kozjansko, so pred dnevi razpravljali na seji v Krškem. Vsaka izmed šestih domaćinih občin je imela dokaj popravkov in dopolnil, ki jih bodo v končnem besedilu vsekakor upoštevali.

TAKO KOT LANI — Prva letošnja udeležba mladih iz krške občine je bila na republiški delovni akciji „Kras 80“ izredno uspešna. Kot najboljša brigada so prejeli „Trak akcije“ in vrsto drugih kolektivnih in posamičnih priznanj. Brigada je na Krasu nosila ime Matije Gubca.

KRŠKI TEDNIK

UREJANJE VODOTOKA SROMLJICE — V spodnjem toku Sromljice so pri Cundrovcu že zabrnili težki stroji, ki urejajo 3 km njenega vodotoka, to pa obenem posredno pomeni začetek melioracijskih del na površini 400 ha. Ko bodo zagotovljena vsa sredstva — zlasti se zatika s 40-odstotnim deležem posavske banke — bodo ustanovili melioracijsko skupnost. (Foto: Vlado Podgoršek)

Kako vnovič napolniti hleve?

Zaradi izgub v živinoreji zmanjkalo govedine — Rejemcem ponuja roke občina

Plime in oseke niso na nobenem področju tako izrazite kot v živinoreji. Ukrepi pridejo vedno prepozno, ko se posledicam ni več mogoče izogniti. Tudi tokrat se v brežiški občini soočamo z enakim pojavom, z napad praznimi hlevi in praznimi mesnicami.

Še pred meseci je bila besedna klima zelo naklonjena ustanovitvi skupnosti za pospeševanje kmetijstva in dobila je tudi vso politično podporo, potem pa kot da je vse zaspalo. Skupnost še do danes ni ustanovljena.

Zivljenje pa teče dalje. Živinorejci se ubadajo z izgubami in opuščajo hleve, a ne le zasebni kmetje, ampak tudi družbeni sektor. Pozivi inšpekcijam ne zadostujejo, saj te ne morejo obvladovati celotnega območja, če nimajo prijav. Kmetje ne obelajajo na zvon imen prekupčevalcev iz sosednje republike, če jim plačujejo za živino več kot jim pomnjajo v domači občini. Množijo se tudi črni zakoli telet.

Teletnega mesa v orežiskih mesnicah že leta nimajo naprodaj, medtem ko je teletine na Hrvaškem

vedno na voljo, po višji ceni, seveda. Zadnje tedne je zmanjkalo celo govedine v veliko presenečenje vseh, ki so verjeli, da se brežiška občina z govedino lahko sama prehrani. To je res, vendar le v primeru, ko je živinoreja donosna.

Trenutno imajo rejci izgubo. Agrariji tozdar Kmetijstvo opozarja, da je razlika med prodajno ceno in stroški za prirajo 1 kilograma govejega mesa 40 dinarjev. Tudi odkupne cene telet za pitanje ne ustrezajo. Živinorejci so se zaradi tega spet znašli v škripcih, zlasti tisti, ki so se načrtno usmerili v to dejavnost.

Razmere v živinoreji naj bi začasno popravila pomoč občinske skupščine. Ta bo namreč na seji 30. julija sklepala o delnem pokritju razlike med proizvodnimi stroški in odkupno ceno govejega mesa. Za prirajo 82.000 kilogramov govejega mesa je predvidenih 164 tisoč dinarjev pomoči Agrariji — TOZD Kmetijstvo in 250 tisoč dinarjev temeljni organizaciji kooperantov za kritje razlike pri odkupu telet za rejce. Za vsak kilogram prirasta bo dodala skupščina po 1 dinar oziroma 200 tisočakov za 22.000 kilogramov govedine. Končno besedo imajo seveda delegati.

JOŽICA TEPPEY

PARTIZANSKE GRAFIKE V DOMU JLA

V počastitev dneva vstaje slovenskega naroda so 17. julija v Domu JLA v Brežicah odprli razstavo slovenske partizanske grafike. Na njej so razstavljena dela Božidarja Jakca, Alenke Gerlovičeve, Nikolaja Pirnata, Iveta Šubica in drugih slikarjev, ki so s svojimi deli obeležili boj za svobodo in trpljenje ljudi v prelomnih trenutkih naše zgodovine.

„Igre brez meja“ z zdravjem

Cistoča je najbolj pomanjkljiva v nekaterih obratih družbene prehrane

Z zadovoljivo higieno se niti mesnice niti živilske trgovine, menze in gostinski lokali ne morejo pohvaliti. Delovne organizacije se ne menijo kaj prida za urejanje in prilagajanje lokalov novim predpisom in tudi osebe pri prodaji in razdeljevanju hrane ne upoštevajo navodil, čeprav delavci obiskujejo tečajje iz higijene živil in osebne higijene. Vsi po vrsti torej zanemarjajo vpliv morebitnih posledic takega ravnanja.

Inšpekcija je poostila svoje zahteve in je z rezultati pregledov poznala občinsko skupščino, pri tem pa opozorila, da proizvodnja in promet neoporečnih živil nista odvisna le od tehničnih pogojev, ampak tudi od vestnega dela in higijene zaposlenih.

V krški občini je 13 mesnic, zahvalenim pogojem pa še najbolj

ustrezata prodajalna v Kostanjevici in obe prodajalni Mercatorja v Krškem. Na najslabšem sta mesnici v Podbočju in Koprivnici, ki sploh nimata prostorov za razsekovanje mesa. Vrsto pomanjkljivosti bodo morali odpraviti tudi v drugih prodajalnah.

Porazne so nadalje ugotovitve inšpektorjev o poslovalnicah za prodajo živil in predmetov za splošno rabo pri Preskrbi in Agrokombinatu. Poslovalnice so večinoma neprimerne in ne ustrezajo sanitarno-tehničnim predpisom. Delovne organizacije čakajo na ukrepe inšpektorjev, čeprav bi lahko marsikaj izboljšale brez njihovih opozoril.

Gostinski lokali v družbenem sektorju so glede tega na višji ravni, vendar je zaradi neurejenih in zanemarjenih poslovnih prostorov nevarnost za zastupitev s hrano kljub temu velika.

Še bolj problematični so obrati družbene prehrane, zato se jim je letos sanitarna inšpekcija posvetila s posebno pozornostjo. Vzela je 60 bršnov in polovico jih je bilo nesnaž-

nih. Nekateri so vsebovali celo sledove fekalij. Ugotovili so, da je dnevna dezinfekcija pribora, opreme, in delovnih površin neustrezna v NE Krško, pri Elektru, v krški in leskovski osnovni šoli, pri Pionirju, na občini, v Labodu in Kovinarski. Zaradi tega je inšpekcija mandatno kaznovala 17 delavcev.

J. TEPPEY

KRŠKE NOVICE

VELIKO NOVEGA so videle in izvedle kmečke žene, ki sodelujejo s krškimi Agrokombinatom. Na leto strokovno ekskurzijo jih popeljal kar osem avtobusov. Njihov cilj so bile tokrat ljubljanske Mlekarnice, ogledale so si eno izmed naprednih poljedelsko-živilorejskih kmetij in več zanimivosti Kamnika in njegove okolice. Aktiv kmečkih žena, organizator izleta, naj bi na splošno željo kaj takega pripravil kaj kmalu!

DOPOLNILI GRADIVO — Publikacija, ki jo pripravljajo v naši republiki domaćinih enotah že dalj časa, mora biti skrbno pripravljena in podatki najbolj natančno preverjeni. O gradivu, ki naj bi ga objavili o domaćinih Kozjanskemu bataljonu in Okrožnemu odboru aktivistov OF za Kozjansko, so pred dnevi razpravljali na seji v Krškem. Vsaka izmed šestih domaćinih občin je imela dokaj popravkov in dopolnil, ki jih bodo v končnem besedilu vsekakor upoštevali.

TAKO KOT LANI — Prva letošnja udeležba mladih iz krške občine je bila na republiški delovni akciji „Kras 80“ izredno uspešna. Kot najboljša brigada so prejeli „Trak akcije“ in vrsto drugih kolektivnih in posamičnih priznanj. Brigada je na Krasu nosila ime Matije Gubca.

KRŠKI TEDNIK

Agrotehničnih sredstev dovolj

Manjka pa drugega kar kmetje potrebujejo — Ni cementa, gradbenega železa

Čeprav je do konca poslovnega leta še kar daleč in bi bile ocene o njegovi uspešnosti še prezgodaj, pa je vendarle že mogoče oceniti, na katero stran se bo nagnila tehtnica. In kot kaže sedaj, bo v kmetijstvu zaradi sedanjih vremenskih razmer nekoliko manjši pridelek.

Silvo Prpar, vodja komercialne Kmetijske zadruge Trebnje, je povedal, da je plan za letos v koopera-

Vse to seveda zastavlja vprašanje dobave agrotehničnih sredstev. In Prpar je povedal, da jim je uspelo

dobiti vse predvidene količine gnojil in škropiv, vendar ne zlahka. Še posebno pa jim ni uspelo dobiti tistih sredstev, ki so jih naročili, kar je pri kmetih tu in tam zbudilo nezaupanje. Pomanjkanje je opaziti le pri nekaterih rezervnih delih za kmetijske stroje; ne dobe se traktorji, čuťiti pa je tudi pomanjkanje gradbenega materiala, kar povzroča zastajanje gradnje pri kmetijah. Predvsem manjka cementa in železa.

Ker je vsako leto največ negotovosti zaradi cen vseh kmetijskih pridelkov, se to vprašanje zastavlja tudi letos. V zadruzi ugotavljajo, da so cene govedi na stroške vedno prenižke, boje pa se tudi, da cene krompirja ne bodo hudo visoke, kar se kaže že pri sedanjih cenah zgodnjega krompirja. Vse to pa kljub obetom, da bo pridelek v okviru predvidevanj, kmetom vendarle povzročal skrb. Sedanje težave namreč neposredno ogrožajo akumulativno sposobnost kmetijstva, kar pa seveda ni dobro za njegovo prihodnost.

J. S.

TREBANJSKE IVERI

TELEFONSKA ZMEDA — Čeprav se Mirna lahko pohvali z novo pošto, predvsem poslojem, pa se ne more s kvaliteto telefonskih uslug. Te dni namreč lahko vsi, ki kličejo Mirno, uživajo v vzpostavljenju novih telefonskih znanstev. Pokličejo na primer „Dano“, pa se oglasi IMV, ali Kolinsko, pa se oglasi „Dana“ itd. Žal pa se te zamenjave dogajajo brez pravega reda in smisla, tako da ne dobijo vedno „Dane“, ko kličeš Kolinsko.

AH, TA MARLES! — Bajc postaja vse bolj očitno, da mariborskega Marlesa stabilizacija ne bo prizadela, vsaj v trebanjski občini ne. In temu primerno se Marles tudi obnaša, brez bojazen za svojo prihodnost, kajti delo bo, kot kaže, imel zagotovljeno, še posebej, če bo delal tako počasi, kot dela zdaj. Med njegove vrline namreč šteje stalno zamujanje rokov. Doklej?

TREBANJSKE NOVICE

ŽENE POTUJEJO PO SLOVENIJI

Aktivni kmečkih žena pri trebanjski kmetijski zadrugi te dni kot po tekočem traku prirejajo izlete po Sloveniji. Nazadnje sta aktivna kmečkih žena iz Knežje vasi in Dobriča obiskali ljubljanske mlekarne, Postojnsko jamo in Lipico, izleta tega aktivna se je udeležilo 46 žena, izlet pa jih je veljal 400 dinarjev. Tudi v ostalih aktivih je za te izlete veliko zanimanja, saj so avtobusi vedno polni.

Prostora v vrtcih ni!

Tako kot lani je tudi letos v trebanjski občini, zlasti pa v Trebnjem samem, veliko večje povpraševanje po mestih v vrtcih, kot je možno. Prijav za jasli je kar preko sto, prostora pa je le za 16 malčkov; ostalih prijav je tudi štindeset, sprejetih pa bi lahko bilo 9 malčkov.

Ker denarja za nov vrtec še ne bo tako kmalu, v Trebnjem iščejo druge možnosti, da bi na primeren način preskrbeli prostor za malčke. Zdaj so našli možnost v nekdanji šoli, kjer so že adaptirali prostore za trebanjske SIS. V teh prostorih bodo odprli na novo dva oddelka.

Kljub temu da bo zdaj možno v dveh novih oddelkih vsaj za nekaj časa rešiti tu vprašanje, pa ostaja prednostna naloga za prihodnost zgraditev novih vrtcev. Nujnost takega reševanja tega vprašanja, ki je posledica hitrega razvoja trebanjske občine, so sprejeli tudi na nedavni seji konference SZDL.

KO ZAPOJEJO ORGLE — V obnovljeni samostanski cerkvi v Kostanjevici se vsak petek od 28. junija dalje vrstijo orgelski koncerti priznanih evropskih glasbenikov. Bogato sezono večerov ob orglah bo zaključil slovenski virtuoz Hubert Bergant. (Foto: Jožica Teppey)

POD MILIM NEBOM - Da bi ljudem knjigo čim bolj približali, si mladi prodajalci postavijo stojnico tam, kjer hodi mimo največ ljudi. V Črnomlju je to ob avtobusnem postajališču. Gotovo bi šle knjige še bolj v prodajo, če bi bile - cenejše.

V ISTRIN BOHINJU

Iz črnomaljske občine se bo 12 mladincev udeležilo MDA Bohinj 80, kjer bodo skupaj z vrstniki iz Novega mesta in Trebnjega sestavljali regijsko Brigado Jožeta Slaka-Silva. V Smarju pri Kopru pa na MDA Istra sodeluje črnomaljska brigada, v kateri je 41 mladih fantov in deklet, ki delajo pri gradnji vodovoda. Za to brigado je bilo prijavljenih več mladih, deset od teh je že bilo tudi na zdravniškem pregledu, ko pa je bilo treba na pot, jih enostavno ni bilo. Samo zdravniški pregled za enega brigadirja pa stane 800 dinarjev! Za teh deset je bilo treba odšteti 8 tisočakov. Upajmo, da so vsaj zdravi...

ČRNOMALJSKI DROBIR

SVEČANA ZAOBLJUBA - Jutri bo v črnomaljski garniziji Bela krajina svečana zaobljuba novih vojakov. V kulturnem programu bodo sodelovali tudi črnomaljski mladinci. Nasploh je sodelovanje vojske z mladino zelo plodno, kar velja tudi za sodelovanje garnizona z občani nasploh.

DISKO SE STARA - V pomanjkanju zabave ni čudno, da črnomaljski disko ob petkih in sobotah privabi v prostorno grajsko klet staro in mlado. Kaže, da je ta lokal zadnje čase še posebno všeč ne več prav rosnimi mladinci, saj imajo "glavno besedo" prav malo starejši mladenci. Mladina pa zmaguje z glavo in se čudi, kakšna je današnja starejša generacija.

POLN KAMP - Edini kamp v Beli krajini, lepo urejeni prostor ob Kolpi na Vimici, je zadnje dni poln pisanih šotorov. Večina je tujecev, med njimi tudi precej stalnih gostov, ki se na poti na morje ali domov vsako leto za nekaj dni ustavijo na tem prijaznem kraju. Zal, letošnje kilavo poletje ne omogoča prijetnega kopanja v Kolpi.

Črnomaljski poročevalec

Novo iz Dragarske doline

Priključevanje telefonov - Dograditev zdravstvene postaje odvisna od Marlesa - Bencin le za gozdarje?

Ljudje iz oddaljene Dragarske doline zlagoma dobivajo stvari, ki so v krajih blizu mestnih središč tako rekoč samoumevne.

Že dlje časa je v Dragi dograjena pošta, nameščena je tudi telefonska centrala, preostane torej samo še priključitev na omrežje, kar bodo izvedli poštni delavci. Na centralo je moč priključiti 160 telefonov, lahko pa jo bodo tudi razširili. Dela na glavnem vodu Lazec - Stari kot - Novi kot so končana, glede na raztresenost hiš, ki bodo dobile telefon, pa se bo priključevanje zavleklo. Vojaki iz Ribnice pomagajo pri napeljavi kabla do vasi Pungert. Vaščani Podplanine pa že dve leti prosijo za telefonsko povezavo s Čabrom, saj bi bila to zanje najkrajša in denarno najugodnejša rešitev. Kaže, da si zaman prizadevajo, saj so jim poštarji že drugič zavrnili prošnjo za izdajo soglasja; vztrajajo pri tem, da se mora Podplanina povezati s centralo v Dragi.

V Dragi napreduje tudi gradnja zdravstvene postaje. Kletni prostori stavbe bodo v kratkem nared, saj so že napeljali vodo in elektriko. Kdaj bodo postajali, katere investitor je kočevski

Zdravstveni dom, odprli, se ne ve; to je odvisno od izvajalca del Marlesa, okolico pa bodo s prostovoljnimi delom uredili krajani.

Dokaj pomanjkljiv namen pa ima nova bencinska črpalka v Dragi. Znaki ob cesti jo napovedujejo, gorivo pa na njej dobijo samo gozdarji. Krajani zahtevajo, naj črpalko preuredijo za potrebe vseh, saj ni prav nič varčno, da morajo lastniki osebnih avtov po bencin v zelo oddaljeni Čabar ali Žlebič.

FRANC KALIČ

TRAK AKCIJE ZA MDB „KOČEVSKI ZBOR“

Štirideset brigadirjev MDB „Kočevski zbor“ se je pred kratkim vrnilo s akcije „Istra 80“. V Smarjah pri Kopru so bili najboljša brigada prve izmene. Za požrtvovalno udarniško delo so dobili vsa možna priznanja, tako tudi trak akcije, s katerim se lahko ponaša malo brigad.

DISKO PLESI BREZ „PANK ROKERJEV“

Da zlasti poleti nimajo pravih možnosti za družabna snidenja - o tem so pogosto ternali mladi Kočevci. Ta pomanjkljivost je zadnje čase deloma omlajena, saj center za klubsko dejavnost pri OK ZSMS ob petkih pripravlja disko ples v kočevskem gostišču Rog. Posebne reklame prireditelj ne potrebuje, prostore celo zmanjkuje, do morebitnih izgredov pa ne prihaja, saj v Kočevju pravijo, da so t. i. „pankrokerje“ že zatri.

Kaj te je v mladinski delovni brigadi najbolj zaočalo?

To, da imamo tako vodstvo, ki ne razume, da bi tudi mladoletni brigadirji radi srkali pivo, sem ter tja pa še kaj bolj krepkega.

DROBNE IZ KOČEVJA

Z NASTAJANJEM NOVIH SOSESK se Kočevje nenehno širi, stanovanjsko stisko pa z gradnjo hiš rešujejo tudi posamezniki. Številni letni dopust izkoristijo za zidanje, v zdajšnjem času je namreč na vseh koncih Kočevja opaziti tovrstna prizadevanja, graditelje tudi slabo vreme ne prežene s t. i. parcd. Več težav jim povzroča letanje za gradbenim materialom, saj so trgovine zvečine prazne in pravcaro srečo (ali pa zveze in poznanstva) moraš imeti, da „uloviš“ cement, stavbno pohištvito itd. Težko je dobiti tudi priložnostne delavce. Dodajmo še to, da v središču Kočevja urejajo več stavbnih pročelij in posodablja-jo notranjost starejših hiš.

DOPUSTNIKI, KI JIH NE TAREJO skrbi za gradnjo hiš, pa si že pripravljajo drva, za katera se zdi, da bodo spet glavno kurivo. Nekateri so se sami odpravili v hoste, dovolj pa jih je tudi na prodaj. Količina ni omejena. Težje pa je priti do premoga in plinskega olja.

ZADNJA PODRAŽITEV BENICINA in drugih goniv za motorna vozila je že nekoliko razredčila kolone avtov na kočevskih cestah, čedalje več pa je kolezarjev. Upadajo je tudi zanimanje za opravljanje voznških izpitov, o čemer smo že pisali, tokrat pa dodajmo, da bodo izpiti iz teorije 11. in 25. avgusta, izpiti iz vožnje pa bodo od 6. avgusta dalje po razporedu, ki ga bodo naredili v tajništvo AMD Kočevje.

KOČEVJSKE NOVIČKE

Zakaj trdiš, da v prihodnjih petih letih v naši občini ne bomo mogli zaposliti po 6,5 odst. novih delavcev na leto?

Ker smo preleni, da bi lahko dosegli tako visok narodni prirastek.

DENAR ZA DEDKA MRAZA BO!

Več ko pol delovnih organizacij v ribniški občini je že podpisalo samoupravni sporazum o združevanju sredstev za novoletno obdaritev otrok. Vsak zaposleni bo po tem sporazumu prispeval 40 dinarjev, z denarjem, ki se bo zbral pri DPM, pa bodo kupili darila za vse otroke, stare od enega do približno petnajstih let (obdarjeni bodo namreč tudi osmošolci).

RIBNIŠKI ZOBOTREBCI

TE DNI SO ZAČELI UREJATI zelenice okoli ribniškega gradu. Malce pretirano je reči, da to počnejo zaradi 900-letnice mesta ob Bistrici. To častljivo starost bodo počastili še čez dve leti, doprtni kipi kulturnikov in kiparska dela likovnikov, ki so ustvarjali v letošnji koloniji „Janko Trošt“, pa gotovo zaslužijo polepsano okolje.

DEVET PEVK, KI SEŠTAVLJAJO ribniški nonet Vitra (vodi ga Bernarda Kogovšek), izkoristijo vsako priložnost, da se lahko predstavijo tudi ribniškemu občinstvu. Pred kratkim so pevke nastopile v Novi Stitvi, v tamkajšnji cerkvi, ki je akustično zelo primerna za tvorile koncerte. Spored koncerta so tvorile renesančne skladbe (s poudarkom na delih Jakoba Gallusa - Petelin, domnevne ribniškega rojaka) in ljudske pesmi. Kot gostja je sodelovala tudi ljubljanska organistka Angelca Tomanič.

REŠETU

Raje na cesti kot v tovarni

Cestar Rožman iz Purge pravi, da asfalt cestarja prerodi - Gramoza je dovolj

„Asfaltna cesta je za cestarja pravi blagoslov,“ trdi Janez Rožman iz Purge in ta njegova trditve ima močno „zaledje“: Rožman je že 26 let cestar, zadnjih osem let skrbi za odsek od gr-

beljske trgovine proti Adlešičem.

„Mo odsek meri 5 kilometrov in pol, od tega je skoraj 2,5 km makadama, pa še ta del bodo slej ali prej asfaltirali,“ pravi Rožman in doda, da ta makadamski del „požre“ toliko gramoza, da

bi se asfalt že samo s tem kmalu izplačal. „Zlasti te dni, ko so po tej cesti vozili težki kamioni asfaltno maso za cesto od Adlešičev proti Vrhovcem in je bila cesta zaradi stalnega dežja še mehkejša, so jo krepko izdelali. Vendar sedaj vsaj ni težav za gramož; naročim po telefonu, ga takoj pripeljejo in jaz samo pokazem, kje naj ga tovarnjak strese.“

Dobro se še spominja časov, ko so cestarji sami delali v kamnolomu, tolkli gramož, ga nakladali in skladali, kar je bilo res težaško delo. „Pa še nikoli ni bilo materiala dovolj in smo se pulili zanj. Dances je lepo delati, človek se na asfaltu kar prerodi. Res je prometa danes veliko več kot pred leti, saj ima že vsaka hiša avto in traktor, so pa stroji, ki cestarju olajšujejo delo,“ pove Rožman in pravi, da ne bi nikoli zamenjal svoje službe za delo v tovarni. „Tudi s plačo sem zadovoljen, sem na zraku, delati pa je treba tam in tukaj. Skratka: zadovoljen sem s svojim delom, poleg tega pa sem tik pred pokojem.“

A. B.

Veliko dela za turistično društvo

Novo metliško turistično društvo ga ne bo zmoglo samo, ampak le v tesni povezavi z ribiči, lovci, kulturniki, gostilničarji, Viatorjem in še kom

Pred dnevi so Metličani ustanovili turistično društvo, kajti dovolj dolgo je bila občina brez njega, kar je gotovo vplivalo na upad turistične dejavnosti. Novoustanovljeno društvo si je zadalo za obdobje od leta 1981 do 1985 zahteven delovni program, iz katerega bomo izluščili le najpomembnejše.

Pozornost bodo posvečali čistoči kraja, javnih prostorov in parkov,

O PLAČAH PA NIČ

Za današnjo sejo vseh zborov občinske skupščine v Metliki so pripravili tudi osnutek dogovora o temeljnih družbenega plana občine Metlika za obdobje 1981-1985. V tem gradivu so tudi materialni okvirni družbeno-ekonomskega razvoja občine v tem obdobju. Tako predvidevajo, da se bo število prebivalcev povečalo od sedanjih 8.200 na 8.740 v letu 1985, skupna poraba od letošnjih 99,7 milijona dinarjev na 126,7 milijona konec srednjeročnega obdobja. Zadnja rubrika, kjer naj bi prikazali letno stopnjo rasti realnih osebnih dohodkov, pa je ostala prazna. Tega si verjetno tudi kakšen drzen astrolog ne bi upal napovedati...

ZA BOLJŠO ELEKTRIKO - V Metliki pripravljajo zemljišče za začetek gradnje nove transformatorske postaje in stavbe Elektra; sedaj metliški električarji gostujejo v zasebni hiši.

skupnost, zasebni gostilničarji, Viator, ki ima v upravljanju belokranjske hotele, gostišča in kopalnišča, skupščina občine pa še kdo.

Letos ni pričakovati vidnejših rezultatov, saj je turistična sezona na višku, če že ne v zatonu, zato pa bo treba trezno misliti na prihajajoče 1981. leto. In to kaj kmalu, da ne bomo naslednjega julija spet začudeni strmeli v reko avtomobilov, ki se vsakodnevno vali skozi naše mesto, ne meneč se naše pomanjkljivosti, težave in načrte.

Zapisane načrte, smernice bo treba čimprej spraviti v življenje, sicer bo vse skupaj odnesla najčistejša slovenska reka Kolpa.

TONI GASPERIČ

SPREHOD PO METLIKI

ZE NEKAJKRAT SMO na tem mestu zapisali, kako vestno vodijo mladi kinopodjetje, kako skrbijo za kvaliteten izbor filmov, za red in disciplino, vendar se med gledalci še vedno najdejo nevzgojenci, ki zabrišejo cigaretni ogorek kar po tapisonu v predprostoru dvorane, ga pohodijo v dobri veri, da ne more biti drugače. Pa je lahko, tovariši kadilci! Čiki sodijo v pepelnike, posamezniki, ki tega ne vedo, pa zaslužijo, da bi jim kdo pošteno nategnil ušesa.

TUJCI, KI POTUJEJO SKOZI METLIKO NA PLITVICE in dalje proti morju, se radi ustavljajo v Hotelu Bela krajina, kjer jim ne dajo prilike, da bi zabavljali čez slabo postrežbo, toplo pijačo in majhne porcije. Gostje se v hotelu dobro počutijo, radi pohvalijo prijazenost strežnega osebja, nemalo pa jih daje komplimente tudi kuharicam. To pa je že nekaj, in če bi temu dodali še vse tisto, česar ni, bi marsikateri popotnik ostal za dalj časa v našem prijaznem mestecu. Tako pa...

metliški tednik

Otroci spet v Savudrijo

80 otrok iz ribniške občine bo v koloniji letovalo v Savudriji - Starsi prispevajo le del sredstev

Odbor za letovanje otrok pri Društvu prijateljev mladine v Ribnici bo tudi letos organiziral letovanje otrok iz ribniške občine. Od 23. julija do 6. avgusta bo v Savudriji na letovanju skupina 80 otrok, 65 šolarjev in 15 predšolskih otrok, za njihovo

varnost in dobro počutje pa bo skrbelo potrebno število vzgojiteljic in tovaršic.

V skupini bo 25 učencev iz osnovne šole Ribnica, po 20 iz osnovnih šol Sodražica in Loški potok, 10 malčkov iz VVZ Ribnica in 5 otrok iz VVZ Sodražica. Pri izboru otrok za letovanje so upoštevali predvsem zdravstveno in socialno stanje, prednost pa so dali tudi kmečkim otrokom in tistim, ki nimajo možnosti letovati s svojimi starši.

V Ribnici posvečajo takim skupnim kolonijam posebno pozornost, saj se zavedajo pomena za razvoj otroka tako iz zdravstvenih kot pedagoško izobraževalnih razlogov. Otroku življenje s svojimi vrstniki daleč od doma in pod skrbnim varstvom vzgojiteljic namreč v marsičem koristi. Stroške za letovanje bodo prispevali deloma starši - od 900 do 1.200 dinarjev glede na osebne dohodke - pa občinska izobraževalna skupnost ter skupnost otroškega in skupnost socialnega in zdravstvenega varstva.

M. GLAVONJIČ

NIČ VEČ PREK BONCARJA

Ribniško in cerkniško občino povezuje kratka, a izredno slaba makadamska cesta prek hriba Boncar. Z ribniške strani so že pred časom posodobili nekaj kilometrov ceste od Sodražice proti Novi vasi, zdaj pa preurejajo še odsek te republiške ceste od Podklanca do Rudarskega. Cesta bo imela mestoma tudi novo traso in tako se voznikom ne bo treba vzpenjati in spuščati prek Boncarja. Denar za gradnjo je v glavnem zagotovljen, zato računajo, da bo posodobljena cesta odprta na dan republike.

UDARNIŠKO DO NOVE CESTE - 36 brigadirjev MDB „Majde Šilec“ na lokalni MDA „Velike poljane 80“ in delavci ZKGP iz Kočevja zaključujejo dela pri gradnji nove ceste Ortnek-Velike Poljane v dolžini 1.300 metrov. Cesta bo velika pridobitev za krajane, saj bo vožnja zaradi zmanjšane vzpona predvsem pozimi veliko lažja. Do zdaj so brigadirji izkopali obcestne jarke in uredili robnike, čaka pa jih še polaganje cestnih korit, tako da bo cesta pripravljena za asfal tiranje. (Foto: M. Glavanjič)

SAMOUPRAVNA STANOVANJSKA SKUPNOST OBČINE NOVO MESTO
 razpisuje v skladu z določili finančnega načrta sredstev sklada za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu za leto 1980

I. NATEČAJ

Zbiranje zahtevkov za odobravanje namenskih stanovanjskih posojil delavcem, zaposlenim pri občanih, ki pri opravljanju samostojne dejavnosti uporabljajo dopolnilno delo drugih oseb in ki plačujejo prispevek v sklad za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu pri Samoupravni stanovanjski skupnosti občine Novo mesto.

Razpisana so naslednja posojila:

1. posojilo za nakup etažnih stanovanj v okviru družbeno usmerjene gradnje v občini Novo mesto;
2. posojila za gradnjo zasebnih družinskih stanovanjskih hiš;
3. posojila za dograditev novozgrajenih družinskih stanovanjskih hiš

V SKUPNI VIŠINI 1.400.000 din.

Razpisni pogoji so objavljeni na oglasni deski Samoupravne stanovanjske skupnosti občine Novo mesto, Novo mesto, Novi trg 6/II, oziroma jih lahko zainteresirani dobijo na Občinskem svetu Zveze sindikatov Novo mesto, Novo mesto, Društveni trg 2/1.

DRUGA DOLOČILA:

Posojila potem natečaju bodo odobravana po določilih pravilnika o kreditiranju stanovanjske graditve (SDL št. 14/75 in 9/77).

Natečaj za posojila traja do 5. septembra 1980. Vse potrebne obrazce (vlogo in priloge) in pojasnila prejmejo zainteresirani na Občinskem svetu Zveze sindikatov Novo mesto, Novo mesto, Društveni trg 2 (tel. št. 21-564 in 21-557), kjer tudi oddajo izpolnjene vloge z vsemi prilogami.

Vloge, ki bodo vložene po izteku natečaja, in nepopolne vloge, ne bodo obravnavane.

SAMOUPRAVNA STANOVANJSKA SKUPNOST OBČINE NOVO MESTO

Številka: 2710/1

Novo mesto: 24. 7. 1980

570/30-80

STAROSTNO ZAVAROVANJE KMETOV

Davčna uprava občinske skupščine Črnomelj daje na podlagi 39. člena zakona o starostnem zavarovanju kmetov (Ur. list SRS št. 13/72) in 2. člena odloka o ureditvi zadev s področja starostnega zavarovanja kmetov (SDL št. 15/72) naslednje

OBVESTILO

O ODMERI PRISPEVKA ZA STAROSTNO ZAVAROVANJE KMETOV

Zavezanec prispevka za starostno zavarovanje kmetov obveščamo, da se lahko seznanijo z odmerjenim prispevkom za leto 1980 na pristojnih krajevnih uradih v času od 15. 7. do 8. 8. 1980

Za območje matičnega urada Črnomelj in naselij Griblje, Cerkvišče, Dragoši bo seznam razgujen pri davčni upravi vsak delavnik.

Vsa pojasnila v zvezi z odmero in možnostjo vložiti zahtevka za znižanje odmerjenega prispevka dobite v krajevnih uradih in pri tukajšnji davčni upravi.

569/30-80

M metalna LICITACIJA

METALNA MARIBOR
 TOZD tovarna gradbene opreme n. sol. o. SENOVO

razpisuje javno prodajo rabljenih osnovnih sredstev, ki bo dne 6. 8. 1980 ob 10. uri v prostorih mehaničnega obrata TOZD TGO Senovo. Licitacija bo ustna.

Na prodaj bodo:

1. STOLPNI ŽERJAV P 14, leto izd. 1958 — izkl. cena: 60.000,00 din
2. KOMBIBUS IMV — 1600, letnik 1972 (v voznem stanju): izključna cena: 10.000,00 din
3. MOTORNO KOLO Tomos—avtomatik, letnik 1975 (v voznem stanju) izključna cena: 500,00 din
4. TV SPREJEMNIK RIZ, letnik 1978, pokvarjen. izključna cena: 2.500,00 din

Pravico do licitacije imajo vse pravne in fizične osebe, ki položijo 10-odstotno varščino od začetne cene. Varščina se plača neposredno pred licitacijo. Navedena rabljena osnovna sredstva je treba plačati in prevzeti v petih dneh po dnevu prodaje. Ogled je možen uro pred začetkom licitacije.

566/30-80

INTEREXPORT Ljubljana
INEX
 Potovalna agencija

Tudi letos vas vabimo na naše tradicionalne počitnice v prijateljsko, sončno in toplo

TUNIZIJO

PO ZNIŽANIH CENAH
OD 15. 7. DALJE

7. oz. 14-dnevni paketi (letalo, polni penzioni, letališka taksa, transferji) v IZBRANIH HOTELIH v HAMMA-METU (El Bousten, Continental) ali v SOUSSU (Sousse Palace).

ODHODI VSAK TOREK

Pohitite s prijavi — le tako boste lahko preživeli nekaj prijetnih dni na prostranih plažah toplega sredozemskega morja pod vročim afriškim soncem, kjer ni bojazni, da bi vaše počitnice motilo slabo in hladno vreme.

NUKLEARNA ELEKTRARNA KRŠKO
 v ustanavljanju, 68270 Krško,

sprejme

6 PRIPRAVNIKOV z dokončano srednjo tehniško šolo strojne ali elektro smeri

Kandidati naj pošljejo svoje vloge v 15 dneh po dnevu objave. Odgovore bodo prejeli v 30 dneh po izteku prijavnega roka.

555/29-80

Služba družbenega knjigovodstva
 v SR Slovenije — podružnica Kočevje

razpisuje prosta dela in naloge

VODJE EKSPOZITURE RIBNICA

Pogoji:

- višja izobrazba ekonomske ali pravne smeri
- štiri leta delovnih izkušenj
- družbenopolitična aktivnost

Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi na naslov:

Služba družbenega knjigovodstva — podružnica Kočevje.

557/29-80

„SEME BEOGRAD
ĚZD MARIBOR
 PARTIZANSKA 12

Razpisuje prosta dela in naloge

POSLOVODJE PRODAJALNE V ČRNOMLJU

POGOJI:

Srednja ali višja kmetijska šola ali VK trgovec s potrdilo, da lahko prodaja zaščitna sredstva.

Kandidati naj dostavijo ponudbe z opisom dosedanega dela v 15 dneh po objavi na naslov „Seme“ Beograd, ĚZD Maribor Partizanska 12, Maribor.

560/29-80

TOZD OSNOVNA ŠOLA
„SAVO KLADNIK“ SEVNICA

razpisuje za nedoločen čas dela in naloge

KV KUCHARICE

Delo je za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Nastop dela 1. 9. 1980. Pismene prijave z dokazili o izobrazbi pošljite v 15 dneh po objavi na naslov: ŠC — TOZD Osnovna šola „Savo Kladnik“ Sevnica. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 15 dneh po poteku razpisnega roka.

558/29-80

TRGOVSKEGA POSLOVODJO

sprejme **TRGOVINA BOROVO BREŽICE**

OD po obračunu. Za samsko stanovanje poskrbimo.

Pogoj: V. K. delavec v trgovski stroki. Razpis velja od 15. 7. — 15. 8. 1980.

Pismene ali osebne ponudbe sprejema poslovalnica Borovo Brežice v popoldanskem delovnem času.

562/29-80

Zavod Osnovne šole Novo mesto,

TOZD Osnovna šola „Katja Rupena“

razpisuje prosta dela in naloge za nedoločen čas:

— **DVEH UČITELJEV RAZREDNEGA POUKA, PU ali U**

— **ENEGA UČITELJA TELESNE VZGOJE, PU ali P**

568/30-80

Svet delovne skupnosti OSNOVNE ŠOLE narodnega heroja **MARTINA KOTARJA, SENTJERNEJ,**

razpisuje prosta dela in naloge:

— **UČITELJA GLASBENE VZGOJE, PRU,** za nedoločen čas

— **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA, PRU,** za določen čas (od 1. 9. 1980 do 7. 1. 1981)

— **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA, PRU,** za določen čas (od 1. 9. 1980 do 9. 1. 1981)

— **5 SNAŽILCEV** za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Kandidati naj vložijo pismene prijave z dokazili o izobrazbi in življenjepisom v 15 dneh po objavi razpisa.

567/30-80

TURISTIČNE ZANIMIVOSTI

BREŽICE — V galeriji Posavskega muzeja je razstava **MAKEDONSKO NARODNO VEZENJE** odprta vsak dan do 31. avgusta.

CELJE — Do 3. avgusta je v Likovnem salonu odprta razstava „Cvetlice na podobah pokrajinskega muzeja“.

KRANJ — V Mestni hiši je na ogled stalna arheološka, etnološka, kulturnozgodovinska in umetnostnozgodovinska zbirka ter stalna razstava del slovenskega kiparja **LOJZETA DOLINARJA**. V drugem nadstropju iste zgradbe pa si lahko ogledate etnološko razstavo **LJDSKA UMETNOST NA GORENJSKEM**.

KRANJSKA GORA — V nedeljo, 27. julija, se bo pri hotelu **ERIKA** pričel ob 10. uri **VELIKI ZGORNJESAVSKI PIKNIK**, na katerega vabijo hoteli **GORENJKJA** Kranjska gora.

LIPICA — Mednarodni kiparski simpozij **LIPICA '80** bo trajal do 20. avgusta.

NOVO MESTO — razstava podvodnih fotografij v Dolenjski galeriji je odprta do 28. julija. V mali dvorani oddelka **NOB** Dolenjskega muzeja je do 8. avgusta odprta razstava slik **STANKE GLAVAN**.

POSTOJNA — V avli kraške muzejske zbirke je do 1. septembra odprta razstava o **KITAJSKEM KRAŠU**.

PLANINA PRI SEVNICI — Od 6. julija je na ogled obnovljena partizanska bolnišnica **R 9** na **BOHORJU**.

V SPOMIN

16. julija je minilo leto dni tragične izgube našega dragega sina, brata

JOŽETA JELENCA

iz Mokronoga

Kruta usoda te je iztrgala iz naše sredine v cvetu mladosti. Odšel si, vendar neizrekljivo pogrešamo tvoj vedri smeh, optimistični življenjski pogum in tvojih pridnih rok. Vedno boš živel v naših srcih, vedno se te bomo spominjali. Iskrena hvala vsem, ki v mislih ohranjajo njegov lik in obiskujejo njegov pretrani zadnji dom.

Vsi tvoji

Mokronog, 16. 7. 1980

OSMR TNICA

Tragično je preminil naš sodelavec

TOMO HODANOVAC

delavec — sekač

Od njega smo se poslovili v torek, 22. julija 1980 na pokopališču v Kostanjevici.

Kolektiv tozd gozdarstvo Kostanjevica

»Dolenjski list«
 v vsako družino

OGLAŠUJTE V DLI

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 24. julija - Kristina Petek, 25. julija - Jakob Sobota, 26. julija - Ana Nedelja, 27. julija - Gorazd Ponedeljek, 28. julija - Nevenka Torek, 29. julija - Marta Sreda, 30. julija - Peter Četrtek, 31. julija - Ignac

LUNINE MENE
27. julija ob 19.53 - ščip

KINIO

BREŠTANICA: 26. in 27. 7. ameriški barvni film Globina.
BREŽICE: 25. in 26. 7. ameriški barvni film Narednik Steiner. 27. in 28. 7. ameriški barvni film Jekleni živi. 29. in 30. 7. ameriški barvni film Dr. Živago.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

ISČEM VARSTVO v dopolnilnem času za 8-mesečno deklico na našem domu s 1. septembrom. Oglasite se osebno na naslov: dr. Ivan Mrzlikar, Segova 1, Novo mesto.

ZELO DOBRO HONORARNO zaposlitev nudim mlajši samski upokojenki, večji administrativnih del. Stanovanje po dogovoru. Ponudbe pošljite na upravo Dolenjskega lista pod šifro „SLOVENSKA OBALA“.

ZA osemmesečno deklico iščemo varstvo v Novem mestu (najraje na Cesti herojev, Mestnih njivah, Koloniji). Začetek varovanja 1. septembra. Ponudbe na naslov: N. Rustja, Novo mesto, Segova 10, telefon 24-761.

STANOVANJA

SOBU centralno ogrevano, opremljeno z WC oddam ženski, ki bi pomagala pri hišnih opravilih. Ponudbe pod „Center“.

OGREVANO SOBO dobi dekle (študentka), ki se ob sobotah vozi domov. Ponudbe pod šifro „Mima“.

Motorna vozila

PRODAM fiat 750, novejši, obnovljen. Slak, Smihel 11, Novo mesto.

PRODAM motor 15 SLC, letnik 1979. Franci Luzar, Gor. Brezovica 13, Sentje mej.

PRODAM motorno kolo Jawa 175 ccm, registriran do 6. 6. 1981. Tone Pungercar, Volčkova vas 16, Sentjemej.

PRODAM zastavo 101, letnik 1975. Bobič, Cesta herojev 32, Novo mesto.

UGODNO PRODAM zastavo 750, letnik 1975. Slak Andrej, Dobrava 12, Dobmič.

UGODNO PRODAM Wartburg karavanov, registriran. Informacije v soboto 26. 7. po telefonu (068) 23-673.

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto - USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Třebnje.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Milan Markelj (namestnik), Ria Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik priloge), Bojan Budja, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Simičič, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Zeleznik. Tehnični urednik priloge: Dušan Lazar, Ekonomska propaganda: Janko Saje in Marko Klinc.

IZHAJA vsak četrtek - Posamezna številka 8 din, letna naročnina 298 din, plačljiva vnaprej - Za delovne in družbene organizacije 600 din - Za inozemstvo 600 din ali 32 ameriških dolarjev oz. 55 DM (oz. ustrežna druga valuta v tej vrednosti) - Devizni račun 52100-620-170-32000-009-8-9 (Ljubljanska banka, Temeljna dolenjska banka Novo mesto).

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 160 din, 1 cm na določeni strani 200 din, 1 cm na srednji ali zadnji strani 250 din, 1 cm na prvi strani 320 din. Vsak mali oglas do 10 besed 60 din, vsaka nadaljnja beseda 6 din - Za vse druge oglase velja do preklica cenik št. 11 do 1. 1. 1980 - Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421-1/72 do 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RACUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-603-30624 - Naslov uredništva: Glavni trg 7, p. p. 33, telefon (068) 23-606 - Naslov uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3, p. p. 33, telefo (068) 23-611 - Naslov ekonomske propagande in malih oglasov: 68001 Novo mesto, Glavni trg 5, p. p. 33, telefon (068) 23-365 - Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo - Časopisni stavek, filmi in prelomi: CZP Dolenjski list, Novo mesto - Barvni film in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

CRNOMEĹJ: 24. 7. angleški film Noč orlov. 25. 7. norveški film Jesenska sonata. 27. in 28. 7. ameriški film Apokalipsa zdaj. 27. in 28. 7. ameriški film Venesa. 29. angleški film Karamurat vojak iz Anadolije. 30. in 31. 7. ameriški film Ljubezenska zgodba, II. del.

KOSTANJEVICA: 26. 7. ameriški film 2Brodolomci v Boeingu 747. 27. 7. jugoslovanski film Sutjeska. 30. 7. italijanski film Svet večeraj in danes.

NOVO MESTO - KINŌ KRKA: Od 25. do 27. 7. angleški barvni film Most na reki Kwai. 28. in 29. 7. italijanski barvni film Za samostanskimi zidovi - Nemoralne nune. 30. in 31. 7. francoski film Veliki kombinator.

RIBNICA: 26. in 27. 7. film Zaprt.

SEVNICA: 24. in 25. 7. italijanski barvni film Nemoralne nune. 26. in 27. 7. ameriški barvni film Srečna zvočnica. 30. ameriški barvni film Naslovna stran. 31. 7. jugoslovanski barvni film Trofeja.

UGODNO prodam zastavo 750 L, letnik 1971. Mitag Jože, Kettejev drevored 36, Novo mesto.

PRODAM fiat 1300 najboljšemu ponudniku, registriran do marca 1981. Polde Koščak, Kamnje št. 7, Sentrupert.

PRODAM zastavo 101, letnik 1976. Koštialova 38, Novo mesto, ogled po 16. uri.

PRODAM dobro ohranjen R 12 (dacia), letnik 1973. Martin Becela, Smolenja vas 63, Novo mesto.

UGODNO PRODAM R 12, letnik 1974, prevoženih 80.000 km. Ogled možen od 18. do 19. ure vsak dan. Fuis, Kettejev drevored 13, Novo mesto.

PRODAM ami 8, letnik 1972, registriran do 30. marca 1981. Ogled možen vsak dan popoldne. Zarko Povše, Smolenja vas 78, Novo mesto.

POCENI PRODAM osebni avto zastava 750, letnik 1976, registriran do 17. 6. 1981. Ivan Rojc, Gradenc 25, Žužemberk.

PRODAM fiat 125 P. Jože Barbo, Mali kal 3, Mirna peč.

PRODAM zastavo 750, letnik 1971, Jože Pust, Gor. Globodol 17, Mima peč.

PRODAM FIAT 126 P, letnik 1977. Marija Kump, Bršljin 1, Novo mesto, tel. 21-102.

PRODAM ZASTAVO 750, dobro ohranjen, po ugodni ceni. Stefan Erjavec, Gabrje 62, 68321 Brusnice.

R-8 v dobrem stanju prodam ali zamenjam za Z 750. Smolenja vas 76.

PRODAM

NOVE 12-, 13-, 14-, 15- in 16-colske gumi vozove za konjsko, volovsko ali traktorsko vprigo prodam. Delamo tudi vse vrste osov in prikolice. Dostava na dom ali po dogovoru. Stane Bulc, Jurčkova 73, Ljubljana - Rakovnik.

PRODAM spalnico „Monja“ po ugodni ceni. Bambič, Mestne njive 7, Novo mesto. Dobite me od 15. ure dalje.

UGODNO PRODAM kuhinjsko pohištvo. Kumer, Mestne njive 10, Novo mesto.

Novo mesto. PRODAM malo rabljeno sedežno garnituro, pralni stroj Obodin in štedilnik Iskra Venera. Ogled vsak dan popoldne. Cesta herojev 15, Novo mesto.

PRODAM otroško posteljico z jogi vložkom. Kastelic, Ragovska 7, Novo mesto.

PRODAM čistokrvne škotske ovčarje in dva karambirana zaporočca. Ivan Poje, Gorenje 22, Stara Cerkev.

PRODAM kombiniran voziček za dvojčke. Ilija Stipanović, Cesta herojev 4, Novo mesto.

DOLGO belo poročno obleko št. 38 prodam. Katič Ida, Kajuhova 17, Krško.

PRODAM hrastovo brunarico 3 x 4 m za vikend. Marija Gorenc, Ročišče, Studence pri Sevnici.

UGODNO PRODAM cisterno za olje, novo, nerabljeno, dimenzija 2 m x 1,5 x 1 m. Informacije po telefonu (068) 71-381.

PRODAM spalnico, staro eno leto. Rada Stanković, Kristanova 2, Novo mesto.

UGODNO PRODAM pomi expres. Telefon 23-408.

PRODAM deske, Jože Derganc, Češča vas, 21, Novo mesto.

PRODAM prvoklasni jesenov parket 25 m². Telefon 23-355.

PRODAM psico istrski gonič kd., rodovnik, poležna 7. 4. 1980, prav dobrih, odličnih staršev. Anton Miheličič, Dol. Suhadol 13, Brusnice.

POCENI PRODAM: sedežno garnituro, sobno omaro, otroško posteljico, predsobno omaro, 8 inf. tek 22-889 Džamdič Džemal, Ragovska 12.

PRODAM buldozer TG-90, typ B, letnik 1973. Vse informacije dobite na telefon (068) 61-092.

PRODAM gumijasti čoln Beograd sport za 4 osebe in motor T 4, nabljen eno sezono, za 20.000 din. Salmič, Veniš 4/b, Leskovec pri Krškem, tel. (068) 71-035.

PRODAM skoraj novo motorno žago Stihl 08S-43 cm za 13.000 s din. Milan Cvim, Grič 4, Kostanjevica.

PRODAM 2000 kosov nove zidne opeke BH 7, Jože Jerob, Gruča 5, 68310 Sentjemej.

PRODAM 8 mesecev brejo, težko telico. Mišjak, Boričevno, Novo mesto.

PRODAM malo rabljen čoln Maestral osem. Telefon (068) 21-825.

UGODNO PRODAM skoraj novo temnorjavo otroško zibelko, z zavestami in pregrinjalom inozemske izdelave. Naslov v upravi lista (2754/80).

PRODAM nov globok otroški voziček, oblečen v temno rdeč žamet. Naslov: N. Rustja, Novo mesto, Segova 10, telefon 24-761.

PRODAM malo rabljen čoln Maestral osem. Telefon (068) 21-825.

UGODNO PRODAM skoraj novo temnorjavo otroško zibelko, z zavestami in pregrinjalom inozemske izdelave. Naslov v upravi lista (2754/80).

PRODAM nov globok otroški voziček, oblečen v temno rdeč žamet. Naslov: N. Rustja, Novo mesto, Segova 10, telefon 24-761.

PRODAM malo rabljen čoln Maestral osem. Telefon (068) 21-825.

UGODNO PRODAM skoraj novo temnorjavo otroško zibelko, z zavestami in pregrinjalom inozemske izdelave. Naslov v upravi lista (2754/80).

PRODAM nov globok otroški voziček, oblečen v temno rdeč žamet. Naslov: N. Rustja, Novo mesto, Segova 10, telefon 24-761.

PRODAM malo rabljen čoln Maestral osem. Telefon (068) 21-825.

UGODNO PRODAM skoraj novo temnorjavo otroško zibelko, z zavestami in pregrinjalom inozemske izdelave. Naslov v upravi lista (2754/80).

PRODAM nov globok otroški voziček, oblečen v temno rdeč žamet. Naslov: N. Rustja, Novo mesto, Segova 10, telefon 24-761.

PRODAM malo rabljen čoln Maestral osem. Telefon (068) 21-825.

UGODNO PRODAM skoraj novo temnorjavo otroško zibelko, z zavestami in pregrinjalom inozemske izdelave. Naslov v upravi lista (2754/80).

PRODAM nov globok otroški voziček, oblečen v temno rdeč žamet. Naslov: N. Rustja, Novo mesto, Segova 10, telefon 24-761.

PRODAM malo rabljen čoln Maestral osem. Telefon (068) 21-825.

UGODNO PRODAM skoraj novo temnorjavo otroško zibelko, z zavestami in pregrinjalom inozemske izdelave. Naslov v upravi lista (2754/80).

PRODAM nov globok otroški voziček, oblečen v temno rdeč žamet. Naslov: N. Rustja, Novo mesto, Segova 10, telefon 24-761.

PRODAM malo rabljen čoln Maestral osem. Telefon (068) 21-825.

UGODNO PRODAM skoraj novo temnorjavo otroško zibelko, z zavestami in pregrinjalom inozemske izdelave. Naslov v upravi lista (2754/80).

PRODAM nov globok otroški voziček, oblečen v temno rdeč žamet. Naslov: N. Rustja, Novo mesto, Segova 10, telefon 24-761.

PRODAM malo rabljen čoln Maestral osem. Telefon (068) 21-825.

UGODNO PRODAM skoraj novo temnorjavo otroško zibelko, z zavestami in pregrinjalom inozemske izdelave. Naslov v upravi lista (2754/80).

PRODAM nov globok otroški voziček, oblečen v temno rdeč žamet. Naslov: N. Rustja, Novo mesto, Segova 10, telefon 24-761.

PRODAM malo rabljen čoln Maestral osem. Telefon (068) 21-825.

UGODNO PRODAM skoraj novo temnorjavo otroško zibelko, z zavestami in pregrinjalom inozemske izdelave. Naslov v upravi lista (2754/80).

PRODAM nov globok otroški voziček, oblečen v temno rdeč žamet. Naslov: N. Rustja, Novo mesto, Segova 10, telefon 24-761.

PRODAM malo rabljen čoln Maestral osem. Telefon (068) 21-825.

UGODNO PRODAM skoraj novo temnorjavo otroško zibelko, z zavestami in pregrinjalom inozemske izdelave. Naslov v upravi lista (2754/80).

PRODAM nov globok otroški voziček, oblečen v temno rdeč žamet. Naslov: N. Rustja, Novo mesto, Segova 10, telefon 24-761.

PRODAM malo rabljen čoln Maestral osem. Telefon (068) 21-825.

vso skrb in ljubezen. Hvaležni otroci: hčerka Marta, sinova Tone in Polde z ženo Zdenko, vnukček Janeček pa pošilja koš poljubčkov.

DRAGI MAMI ANI PROGARJEVI iz Mirne peči 34 za njen dvojni praznik vse lepo in da bi bila še dolgo let med nami zdrava in vesela, želi hčerka Metka z družino.

DRAGEMU možu in očku LOJZETU GRANDLIČU iz Mirne peči za 50. rojstni dan veliko sreče, zdravlja in zadovoljstva žlijo žena Anica, hčerka Zdenka z družino, Andreja in sin Joško. Vnukinja Suzana in Barbara pa pošiljata koš poljubčkov.

NADVSE DOBRI in skrbni mami, stari mami in babici ANI URŠIČ iz Prečne židimo za njen 85. rojstni dan in god, da bi bila še mnoga leta tako čila in zdrava med nami. Enako želimo bratu Francetu in sestri Anici Klobučar za njuno praznovanje. Želijo: hčerki Vera in Milka, sin Tone oziroma brat in sestra, vnuki in pravnuki.

DRAGEMU možu in očku LOJZETU GRANDLIČU iz Mirne peči za 50. rojstni dan veliko sreče, zdravlja in zadovoljstva žlijo žena Anica, hčerka Zdenka z družino, Andreja in sin Joško. Vnukinja Suzana in Barbara pa pošiljata koš poljubčkov.

NADVSE DOBRI in skrbni mami, stari mami in babici ANI URŠIČ iz Prečne židimo za njen 85. rojstni dan in god, da bi bila še mnoga leta tako čila in zdrava med nami. Enako želimo bratu Francetu in sestri Anici Klobučar za njuno praznovanje. Želijo: hčerki Vera in Milka, sin Tone oziroma brat in sestra, vnuki in pravnuki.

OBVESTILA

JANEZ ZAGORC iz Šmarja 17, 68310 Sentjemej, opozarjam vse, ki vozijo po travniku na Vrhu pri Sentjemeju, da s tem prenehajo. Kdor tega ne bo upošteval ga bom sodno preganjal.

STEFKA BEC, Bršljin 29, Novo mesto opozarjam vsakega, ki bo kupoval kakršnokoli pohištvo od Martina Beca, Mestne njive 11, da bo moral vračati nazaj, ker ni samo njegova last.

JOŽE BOJANC, Mala Cikava 2, Novo mesto, prepovedujem gasilskemu društvu Potov vrh, da ob organizaciji veselice prepreči vsako parkiranje po moji njeni na Križih. V nasprotnem primeru bom sodno postopal.

JELKA RUPENA, Mirna peč 23, prepovedujem vožnjo čez travnik za Remicem. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjala.

AKUMULACIJSKA DELAVNICA Blažo TASEV, obvešča cenjene stranke, sda bo delavnica zaradi letnega dopusta zaprta od 4. do 20. avgusta.

KUPIM

KUPIM otroški športni voziček za dvojčke. Telefon (068) 81-210 Impoljca.

KUPIM kosilnico BCS ali tej podobno. Gole, Spodnji Brnik 40, Cerklje na Gorenjskem POSEST

KUPIM otroški športni voziček za dvojčke. Telefon (068) 81-210 Impoljca.

KUPIM kosilnico BCS ali tej podobno. Gole, Spodnji Brnik 40, Cerklje na Gorenjskem POSEST

KUPIM

KUPIM otroški športni voziček za dvojčke. Telefon (068) 81-210 Impoljca.

KUPIM kosilnico BCS ali tej podobno. Gole, Spodnji Brnik 40, Cerklje na Gorenjskem POSEST

Kmetijski stroji

PRODAM mlatilnice, trosilke, smukarce, čistilec na rešeta, motomo slamoreznicco, bikove namame koše (velike in male). Na pisma ne odgovarjam. Anton Hočevar, Čužnja vas 38, Mokronog.

VASKA SKUPNOST VELIKA LOKA prodaja mlatilnico z dvokratnim čiščenjem. Poizve se pri Kotar Rudolfo, Velika Loka 19.

PRODAM traktor Ajker (16 KS), s koso. Pinterič Arnovo selo Artiče, Brežice.

»Dolenjski list« v vsako družino

se iskreno zahvalujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom in sostanovalcem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje ter sočustvovali z nami. Hvala dr. Leopoldu Zoniku in osebi zdravstvenega doma Jesenice. Lepo se zahvaljujemo tudi zdravnikom in osebi Kliničnega centra - nevrološkega oddelka, ki so mu lajšali trpljenje v njegovi težki bolezni.

Zahvaljujemo se tudi organizaciji ZZB Jesenice, organizaciji ZVV Jesenice terena Plavž, upravnemu organu za zadeve borcev in VVI skupščine občine Jesenice. Zahvaljujemo se tudi organizacijam ZZB, ZVVI ter krajevni skupnosti Črnomelj ter godbi na pihal in predsedniku ZB tovarišu Simcu za posvilo besede. Iskrena hvala vsem, ki ste pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoci vsi njegovi

Jesenice, Dobrteša vas, Črnomelj, Ljubljana, Šmarješke Toplice, Bled, Lesce

Jesenice, Dobrteša vas, Črnomelj, Ljubljana, Šmarješke Toplice, Bled, Lesce

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, starega očeta, brata, strica in svaka

JANKA JERMANA

upkojenega oficirja JLA, kapetan I. r.

se iskreno zahvalujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom in sostanovalcem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje ter sočustvovali z nami. Hvala dr. Leopoldu Zoniku in osebi zdravstvenega doma Jesenice. Lepo se zahvaljujemo tudi zdravnikom in osebi Kliničnega centra - nevrološkega oddelka, ki so mu lajšali trpljenje v njegovi težki bolezni.

Zahvaljujemo se tudi organizaciji ZZB Jesenice, organizaciji ZVV Jesenice terena Plavž, upravnemu organu za zadeve borcev in VVI skupščine občine Jesenice. Zahvaljujemo se tudi organizacijam ZZB, ZVVI ter krajevni skupnosti Črnomelj ter godbi na pihal in predsedniku ZB tovarišu Simcu za posvilo besede. Iskrena hvala vsem, ki ste pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoci vsi njegovi

Jesenice, Dobrteša vas, Črnomelj, Ljubljana, Šmarješke Toplice, Bled, Lesce

Jesenice, Dobrteša vas, Črnomelj, Ljubljana, Šmarješke Toplice, Bled, Lesce

ZAHVALA

Nenadoma smo izgubili našo drago mamo, staro mamo, sestro in teto

NEŽO JAKOVAC

Kidričeva ulica, Kočevje

Vsem, ki ste ji na kakršenkoli način izkazali svojo naklonjenost, ji pomagali, darovali cvetje ter spremili na zadnji poti in z nami sočustvovali, izrekamo iskreno zahvalo!

Hčerka Nežka in sin Jože z družinama ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage mame, stare mame in prababice

MARIJE ILOVAR

se zahvaljujemo vsem, ki so nam izrazili sožalje, pokojni darovali vence ter jo spremili na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo sosedom, govornikom ZB NOV Novo mesto in krajevni skupnosti Mestne njive.

Žalujoci: vsi njeni

Novo mesto, Split, Rijeka

Solza grenka ne bi bila, ko tebe, dragi, zemlja ne bi krila

V SPOMIN

28. julija mineva žalostno leto, odkar nas je mnogo prežgodaj, v komaj 14. letu starosti, zapustil naš ljubeči sin in nadvse dobi bratec

RUDI METELKO

IZ APNENIKA PRI KRŠKEM

Mineva žalostno leto, odkar te je kruta usoda iztrgala od nas. Zelo tiho je brez tebe, toda tvoj tihi dom nam govori, da te za vedno več ni.

Žalujoci: ati, mamica, sestra ter bratac

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi ljubljene žene, mame, sestre in hčerke

MARIJE AMERŠEK

iz Žurkovega doła 50 pri Sevnici

ZAHVALA

V 70. letu starosti nas je nepričakovano zapustil mož, oče, stari oče, brat in stric

ANTON PAVLIN

čevljarji upokojenec
iz Gornjega Mokrega polja 3

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste nam bili v tolažbo v teh težkih trenutkih, sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem. Hvala vsem, ki ste nam izrekli sožalje, darovali vence ter cvetje in pokojnika v velikem številu spremili na zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo Zvezi upokojencev Sentjemej, tovami obutve Novo mesto, IMV Novo mesto, ter župniku za opravljeni obred in lepe tolažne besede.

Žalujoci: žena Marija, hčerka Marija, sinovi Tone, Ivan in Jože z družinami, sestri Marija in Rezka ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Po težki in dolgi bolezni nas je v 87. letu starosti za vedno zapustil naš dobi ata, stari ata, tast in stric

JANEZ BUKOVEC

iz Velikega Podljudna 10

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, vaščanom, znancem, ki so nam izrekli sožalje, nadalje se zahvaljujemo delovnim organizacijam: ZTO tozd za vleko vlakov, Iskri tozd Ela, Industriji obutve, Novoteksu, Novolesu – obratu v Straži in žagi; ZB Birčna vas za podarjene vence in cvetje in vsem, ki so pokojnika pospremili na zadnji poti. Še posebej smo dolžni zahvalo dr. Janezu Kramarju ter vsemu strožnemu osebju urološkega oddelka bolnišnice v Novem mestu ter dr. Bogomirju Vodniku za dolgoletno zdravljenje. Zahvaljujemo se tudi župniku za opravljeni obred.

Žalujoci: sinovi in hčerke z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Po dolgotrajni in težki bolezni nas je v 80. letu zapustila naša draga mama, stara mama, sestra in teta

ANA PEČAVAR

iz Nestoplje vasi 1 pri Semiču

Iskreno se zahvaljujemo sosedom Vrščajevim, Didovičevim in Šuštarčevim za nudeno pomoč. Hvala vsem sorodnikom in znancem za izrečeno sožalje in darovano cvetje. Hvala tudi župniku za opravljeni obred in govor ob grobu, ter vsem, ki so drago pokojnico spremili na zadnji poti.

Žalujoci: sinovi Tine, Tone, Stane in hči Anica z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni in nenadomestljivi izgubi našega dragega moža, očeta in starca očeta

JANEZA BOGOVČIČA

iz Breganskega sela 32,
Jesenice na Dol.

Ki nas je zapustil 3. 5. 1980 v 66. letu življenja se iskreno in od srca zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so darovali vence in cvetje, nam izrekli sožalje in tolažbo. Posebno zahvalo za vso pomoč Bogovčič Mihaeli, sosedu Slavici Vovk, šolskemu pevskemu društvu iz V. Doline, Godbi iz Samobora, tajniku ZB Bregansko selo, Vovk Stanislavu za organizacijo pogrebnih svečanosti in poslovljni nagovor na domu. Zahvala tudi praporščakom ZB sosednih organizacij, skratka vsem družbenopolitičnim organizacijam in Marjanu Šetincu za govor ob grobu. Še enkrat vsem iskrena hvala.

Žalujoci: žena Fanika, sinovi Zvonko, Janez in Franci z družinami, hčerka Zdenka z družino, brat France in Štefan ter sestra Julika

ZAHVALA

2. julija 1980, na svoj 73. rojstni dan, nas je nenadoma zapustil dragi mož, oče, stari oče

MAKS MARINČ

iz Krškega

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, podarili cvetje in vence, ter pokojnika pospremili na zadnji poti. Iskrena hvala GD Videm za poslednje slovo, OO ZZB Krško, govornikom, kolektivom Djuro Salaj, tozd Transport, Kovinarska Krško, Gruda Ljubljana, pevcem, godbi in duhovnikom za opravljeni obred.

Žalujoci: žena Nežka, hčerka Zvonka z družino, Jana z družino ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Nenadoma nas je v 85. letu starosti zapustila naša draga mama, stam mama, teta in svakinja

MARIJA FINK

Tončkova mama

iz Meniške vasi 16
pri Dolenjskih Toplicah

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, vaščanom in prijateljem Združenja bank Slovenije, ZB Dolenjske Toplice, pevsem za pomoč v najtežjih trenutkih, za izrečeno sožalje, darovane vence in cvetje ter za številno spremstvo na zadnji poti. Zahvala tudi kaplanu za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoci: vsi njeni

ZAHVALA

Ob boleči in prerani zgubi naše drage mame, stare mame, sestre, svakinja in tete

ANGELE KREN

roj. Žagar
iz Rumanje vasi

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani, drago mamo spremili na zadnji poti in ji poklonili toliko lepega cvetja. Posebna zahvala zdravniškemu osebju intemega oddelka splošne bolnišnice v Novem mestu za zdravljenje v času njene bolezni, Ljubljanski banki TDB Novo mesto in Varnost Novo mesto za podarjeno cvetje, tov. Drobničevi za ganljive poslovljne besede, pevskemu zboru za zapete žalostinke in župniku za zadnje spremstvo. Vsem, ki ste kakorkoli počastili spomin na našo mamo, še enkrat najlepša hvala.

Žalujoci: sin Franci z družino, hčerki Angelca in Marica z družinami, sestra Lojzka z družino, nečaki in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Po težki bolezni nas je v 76. letu starosti za vedno zapustila naša draga mama, sestra, stara mama, teta in svakinja

PEPCA OMERZEL

iz Gradca v Beli krajini

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so jo do poslednjega trenutka obiskovali v Domu upokojencev v Mežliki, ji darovali cvetje in vence, ko je preminila ter jo pospremili na njeni zadnji poti. Še posebej se zahvaljujemo kolektivni Doma upokojencev, kjer je bila s strani dr. Dukičeve, medicinskih sester in ostalega strožnega osebja deležna polne pozornosti in nege. Zahvaljujemo se tudi duhovniku Ovničku iz Podzemlja za opravljeni obred ter tov. Ani Malnarič za poslovljne besede. Še enkrat vsem iskrena hvala.

Žalujoci: sin Tone in hčerka Cvetka z družinami, sestre Ankica, Milka, Micka, brat Martin in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob tragični, prerani smrti našega ljubljenga

JANKA ZUPANČIČA

iz Vrhka pri Trzliču

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nas ob krutem udarcu usode tolažili, nam bili v pomoč. Hvala vsem, ki ste ga tako številno spremili na zadnji poti, mu darovali vence in cvetje. Srčna hvala sosedom za nesebično pomoč, za pozomost, zahvaljujemo se delovnemu kolektivu Metalne Krmelj, GD Trzlič, sindikalni podružnici Metalne. Hvala tudi pevsem in godbi za žalostinke, govornikom Alojzu Kostrevcu in Francu Selvšekcu za tople besede slovesa in župniku za obred.

Žalujoci: Anica, bratje Ciril, Rudi, Rarko, sestre Fani, Angela z družinami in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Nepričakovano še poln volje do življenja nas je v 56. letu starosti za vedno zapustil naš dragi mož, ata, stari ata, brat in stric

VIKTOR BRADAČ

iz Loške vasi

Iskreno se zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam pomagali v najtežjih trenutkih, izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter ga spremili na njegovi zadnji in prezgodnji poti. Zahvalo smo dolžni osnovni organizaciji sindikata in sodelavcem Novolesa tozd TPI in Žagi Soteska, Tozd TSP, OOS DSSS, njegovim sodelavcem in tovami obutve Bor za podarjene vence in denarno pomoč. Zahvaljujemo se tudi pevskemu zboru za zapete žalostinke ter duhovnikom za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoci: žena Jožica, hčerki Jožica in Marinka z družinami, sin Andrej, hči Cirila, bratje in sestre z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Tragičen in boleč je spomin na 19. junij, ko nas je v 49. letu starosti za vedno zapustila nadvse dobra in skrbna mama, žena, sestra in teta

KAROLINA ZORKO

iz Gore pri Krškem

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki so nam v težkih trenutkih nudili pomoč, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo delovnim organizacijam Djuro Salaj Krško, SOP Krško, tozd Lisa Senovo, osnovni šoli Jurij Dalmatin in OO ZSMS Gora za darovane vence in duhovniku za poslovljne besede ter opravljeni obred.

Žalujoci: mož Martin, sin Martin, hčerki Dragica in Jožica z Marjanom ter drugo sorodstvo

Solza tako pogosto ne bi lila,
če tebe ne bi gonila krila

V SPOMIN

15. julija je minilo žalostno leto, odkar je v 18. letu v prometni nesreči umrla naša draga hčerka, sestra, teta, nečakinja in vnukinja

MAJDA GORJANC

iz Kukenberka pri Veliki Loki

Vedno nam bodo ostali v spominu tisti težki dnevi, ko smo se poslovili od tebe. Tvoj grob ni osamljen. Vsem, ki obiskujete njen prezgodnji, zadnji dom, prinašate cvetje in prižigate sveče, se lepo zahvaljujemo. Prav tako se še enkrat zahvaljujemo vsem, ki ste pred letom dni kakorkoli pomagali in se od naše ljubljene Majde poslovili v tako velikem številu.

Žalujoci: vsi njeni

Donosnost skozi nafto

Medtem ko je lani kmetje pestila dolgotrajna suša, jim narava letos nagaja s pretiranim dežjem. Seveda ne eno ne drugo v pretiranih količinah ni dobro, zato je tudi letošnja zaskrbljenost, kakšna bo letina, nadvse upravičena. Še posebej pa kmetje negotujejo, ker vsako tako pretiravanje narave precej velja, saj je treba v takih primerih porabiti veliko več škropiv in ostalih sredstev, kar pa pridelovanje poljščin, mesa in mleka še dodatno drži. Da bi bila zagata še večja, se cene kmetijskih pridelkov ne družijo enako hitro, kot se draži reprodukcijski material.

In če je položaj tak, potem začetek razgovora s kmetom prav gotovo ne more biti kdove kako spodbuden. Tudi Jože Kafol iz Trstenika pri Mirni ni nič kaj rad pristal na razgovor, saj je rekel, da hvaliti nima kaj, grajal pa tudi ne bi preveč rad, ker to počno že drugi. Potem pa se pomenek ob požirku domačega vina, to pa je poleg živine edini domači pridelek, saj Kafol kot specializiran kmet vsako stvar kupi v trgovini, le razveže.

„Letošnja moča me bo kar precej prizadela,“ pravi Kafol. „Zaradi nje je trava previsoko zrasta in za delo porabim veliko več nafte, kot bi je sicer. Kar dvakrat več strojnih ur porabim za tono sena, cena živine, moje-ga osnovnega pridelka pa bo ostala po vsej verjetnosti enaka. Če ne bi imeli silosa, bi zdaj ostali brez krme. Zdaj pa, ko vidim, kakšne prednosti ima silos, bi rad postavil še enega, pa ne dobim cementa. Tako pa je tudi z ostalimi materiali, ki jih potrebujem na kmetiji. Zdaj ni tega ali onega dela za

kmetijske stroje, čeprav jih delo domači proizvajalec, potem je treba stalno tekati za gnojili ali škropivi. Vse to pa stane, saj se moram za vsak tak opravke odpeljati v bližnje središče, namesto da bi to opravil po telefonu. Vendar telefona ne morem imeti, ker je naša vas preda-leč. Tako vidim, da se mi sploh ne splača voditi knjigovodstva, saj mi ob drugih opravkih za to zmanjkanje časa, poleg tega pa bi se lahko izkazalo, da ob vsem vložnem delu ure nimam plačane niti dva dinarja.“

Kljub temu da ima Kafol veliko mehanizacije, ki pa se na hribovitem predelu, kjer ima kmetijo, tudi hitro kvani, je dela na 14 hektarov veliki kmetiji za ves dan dovolj. V hlevu je namreč kar 78 glav živine, katero Kafol reči skoraj vso v kooperaciji s Kmetijsko zadrugo Trebnje. Zraven redi še kakšnih dvajset ovac, po katerih je v zadnjem času vse večje popraševanje. Da je vse to dosegel, je moral v kmetijo veliko vlagati, vendar odplačevanje posojil zanj ni prevelika težava, saj pravi, da je inflacija koristila tudi njemu. Pritožuje se le nad veliko dela, pa nad še vedno omalovažujočim odnosom do kmetov.

„Moj sin je zdaj končal osemletko in po vsej verjetnosti bo ostal doma in nadaljeval moje delo. Vendar mu ob koncu šolskega leta nihče ni zaželel uspešnega dela na kmetiji. Uspeh so želeli le tistim, ki bodo nadaljevali šolanje. Vse to pa je odraz našega odnosa do kmetijstva, ki ga mladi še predobro čutijo. In bojim se, ali bodo hoteli ob takih pogojih nadaljevati naše de-lo,“ je rekel Kafol.

JOŽE SIMČIČ

POČASTITEV OBLETNIC. Hkrati z jubilejem Kapelske godbe so občani Brežic v nedeljo praznili dan vstaje, 35-letnico svobode in vrnitev iz izgnanstva ter 30-letnico samoupravljanja. Posnetek je z zaključne slovesnosti, na kateri je sodelovalo deset pihalnih godb. (Foto: Jožica Teppey)

Bakterije v šolski restavraciji

V novomeškem Gostinskem centru ni vladala pretirana snaga — Najslabše se je odrezala slaščičarna — Alarm zaradi cmokov — Začasen ukrep prepovedi obratovanja

Novomeška sanitarna inšpektorja sta se 8. julija službeno mudila v prostornih restavraciji, okrepčevalnici in slaščičarne šolskega centra za gostinstvo na Glavnem trgu v Novem mestu. Med drugim sta odvzela 20 brisov na čistočo. Brise je preučil novomeški Zavod za socialno medicino in higieno dela. Analiza ni dela rezultatov, ki bi vzbujali ječnost.

Izkazalo se je namreč, da v Šolskem gostinskem centru ne vlada pretirana snaga. Kot nesnažni so po mnenju magistra veterinarja Vladimira Bulovca v restavraciji in okrepčevalnici obveljali nož za rezanje mesa, pladenj, krožnik s samopostrežnega pulta; več kot 1000 bakterij na kvadratni centimeter so našli v brisu leve roke servirke Katicice Cengija, 200 manj v brisu leve roke kuharice Marije Ilc. Nesnažna sta bila tudi vrč

za pivo in odcejalnik za kozarce, skodelica za kavo pa je imela samo 38 bakterij na kvadratni centimeter.

Poglavje zase je bila slaščičarna. Nesnažna je bila delovna površina, na kateri se dokončujejo biskviti in torte, prav tako sta bila tudi krpa za brisanje črne posode in metlica za pometanje moke s testa. V brisu leve roke Vesne Schwener, ki dokončno obdeluje torte, so našli več kot 1000 bakterij na kvadratni centimeter, približno toliko teh bitij pa je mrgolelo tudi na centimetru pladnja s tortami na pultu slaščičarne. Od dvajsetih vzorcev, ki sta jih poslala v analizo sanitarna inšpektorja, jih je bilo 12 nesnažnih. Magister Bulovec je zapisal oceno, da je obrat „nesnažen in fekalno kontaminiran, zlasti slaščičarna“.

Petnajste julija pa je nekdo po telefonu sporočil, da prodajajo v restavraciji Šolskega centra za gostinstvo premalo kuhane cmoke v omaki. Cmokov inšpektorji niso videli, ker jih je ljudstvo že porušilo; pač pa so v navzočnosti vodje kuhinje Betke Vrščaj in predstojnika šolskih gostinskih obratov Ludvika

Bencika med drugim ugotovili, da je v restavracijski kuhinji velik nered, slaba higiena, krožniki in skodelice slabo pomiti. Posoda se je pomivala v stoječi vodi! Naprej ne bi naštevali, ker bi bilo žalostno. Zapisniki seveda so.

Šolskemu centru za gostinstvo Novo mesto so naročili, da mora odpraviti higienske nepravilnosti in pomanjkljivosti v teku dneva. Sicer bo treba „štacuno“ zapreti!

Dan kasneje (16. julija) so se inšpektorji spet oglasili na izrednem pregledu. Medtem so prispele tudi že omenjene analize brisov. Še nekaj drugih podrobnosti: v hladilniku okrepčevalnice je skupaj s cigaretami ležalo meso za pleskavice in smetana. Stranišča za goste niso imela najnujnejše toaletne opreme. Snažilke ni bilo na delovnem mestu.

Glede na vse omenjeno so inšpektorji izrekli začasni ukrep o prepovedi obratovanja slaščičarske kuhinje in okrepčevalnice, pregled kuhinje pa je pokazal, da se je stanje izboljšalo.

Komentar? Ga ni. Čisto dovolj je dejstvo, da se je vse omenjeno in malo več dogajalo v gostinski ustanovi, ki se imenuje Šolski center za gostinstvo — Restavracija na trgu v Novem mestu. Poudarek je na šolski. M. B.

Štruška šola ne sameva

Brigadirki D. Magerl in M. Uršič imata v vrstvu 26 otrok — Začetno nesproščenost so pregnale igre ...

Ze četrto leto zapored deluje v sklopu mladinske delovne akcije „Bela krajina brigada Rdečega križa. Tokratno, ki nosi ime „Dr. Pavel Lunaček-Igor“, sestavlja šestnajst deklet, ki krajincanom pomagajo reševati socialna in vzgojno-izobraževalna vprašanja, opravljajo sosedsko pomoč, šest brigadirk pa se ukvarja z otroškim vrstvom. Po dve vodita priložnostni vrtec v Šmihelu pri Žužemberku, Prevolah in Strugah.

Za 26 predšolskih otrok iz Strug bosta od 6. julija do 2. avgusta skrbeli Dušana Magerl iz Zreča (maturantka vzgojiteljskega oddelka celjskega PSC) in Marija Uršič iz Klečeta pri Žužemberku (maturantka ljubljanske Vzgojiteljske šole). Vzgojiteljsko delo v brigadi je za njiju praktično utrjevanje znanja, ki sta ga že pridobili v šoli, pravita, da šele zdaj podrobno spoznavata, za kakšen poklic sta se odločili. V veliko oporo jima je vzgojiteljica, ki pogosto prihaja v Kočevje.

„Sprva naju je presenetila zaprtost tukajšnjih otrok, ki bivanja v skupini niso vajeni. Nekaj dni so bili kar izgubljeni, nato pa so se razživel,“ pravi Uršičeva. To so kmečki otroci, ki so zvečne privratici v vrstvu, zato morata biti mladi vzgojiteljici še toliko bolj spretni, da jih navdušita za skupinsko delo. Zdaj se že brez zadreg igrajo, spoznavajo barve in rišejo, telovadijo z obroči, uživajo v urah pravljic, se ob

spremijavi flaute in harmonija učijo pesmic.

Štruška šola tako tudi med počitnicami ne sameva, brigadirski vzgojiteljci se tjakaj vozita iz Prevol, pot pa ju ne utrjuje, saj sta radi z otroki, tile iz Strug pa so se jima že na moč prikupili. „Delo z njimi je za naju izvrstna šola,“ pravi Magerlova. D. R.

V ŠTRUŠKEM VRTCU — Tisto, česar so mestni otroci v vrstič deležni čez vse leto, nudita brigadirki štruškim otrokom le med počitnicami. (Foto: D. R.)

JAVNOST NE SME BITI IZKLUČENA

Svet za varstvo okolja pri občinski konferenci SZDL v Brežicah je 17. julija obravnaval osnutek zakona o izvajanju varstva pred ionizirajočimi sevanji in ukrepi za varnost jedrskih objektov. Menil je, da ne bi bilo prav, če bi bila republiška komisija za jedrsko varnost pri komiteju za energetiko (ta naj bi namreč opravljal administrativno tehnične naloge), ker zanjo taka vez že lahko pomeni odvisnost.

Razen tega je svet predlagal, da bi v komisiji moral biti predstavnik prizadetega območja, v tem primeru Posavja, ki bo zaradi jedrske elektrarne najbolj izpostavljeno morebitni nevarnosti. Svet je imel tudi pripombo na to, da osnutek zakona ne zajema toplotnega onesnaževanja vode in ozračja. Stališča do osnutka bo svet posredoval občinski skupščini, ki bo o njem razpravljala na seji 30. julija.

Uspešna izmena

Medtem ko je v drugi izmeni mladinske delovne akcije „Bela krajina 80“ delalo 91 brigadirjev iz Ljubljane-Siške in Raven na Korškem, je tretja izmena sestavljena iz dveh številčno nepopolnih brigad iz Maribora in Sežane. V naselje v Kotu pri Semiču je prišlo le 55 brigadirjev, moralo pa bi jih biti 80.

Druga izmena je kljub težavam zaradi slabega vremena in nepravčasno pripravljene delovišča pri gradnji vodovoda v Adlešičih dosegla lepe delovne uspehe, saj so brigadirji presegli normo povprečno za 40 odstotkov.

Zaključno prireditev je druga izmena imela v Adlešičih, kjer so ji domači mladinci pripravili kulturni program. Seveda ni manjkalo tudi zabave, poleg tega pa so se brigadirji in mladi iz Adlešičev pomerili na športnem polju.

MEA CULPA, MEA MAXIMA CULPA

Priznam. Vse do nedavna sem mislil, da sem pošten, delaven, vesten krajan. V službo sem prihajal vedno nekaj minut pred šesto, med sihtom nisem skakal po občinskih pisarnah, išoč potrebne dokumente, in tudi na zborih delovnih ljudi nisem robantil zoper včasih vsiljene in nepremišljene sklepe.

Soseda lahko pritrdi, da sem se udeležil vseh referendumov za uvedbo krajevnega samoprispevka, sam pa jamačim s čino-belimi televizorjem in z Zastavo 101, kupljeno na kredit, da sem vedno obkrožil

na glasovalnem listku ZA. Eno mandatno obdobje sem bil član samoupravne delavske kontrole, ki je odkrila obratniško napako v znesku dvajset dinarjev in, verjamate ali ne, uvožena kava ni zastupila mojega organizma. Od carinskih predpisov sem vedel samo to, da lahko prenesem čez mejo tisoč petsto dinarjev, ne da bi s tem varal državo, in nikoli nisem nesel iz Trsta ali Gorice več kot dvoje kavbojk. V mojem solidarnostnem stanovanju so izdelki domačih tovarn in metle sem navadno kupoval na sejmih. Vedno mi

jih je prodala Nuza iz Gornje Repičeve drage, tista, ki se ji vsa okolica smeje, ker še vedno goji sirek in lan.

V življenju sem bil bolan le enkrat, resneje mislim, in še takrat sem se pozdravil s čaji in z medom. Priznam: hotel sem k zdravniku, a je bilo v čakalnici toliko ljudi, da se mi je ob pogledu nanje in ob misli na čakanje dvignila telesna temperatura za najmanj eno Celzijevo stopinjo.

Vse to pišem zato, ker sem zvedel iz časopisov, radijskih in televizijskih poročil, kako

Kapelcem zahvala za domačnost

Na počastitvi 130-letnice Kapelske godbe 4000 gostov — Sodelovalo je 10 prijateljskih godb

Sklepno slavje ob 130-letnici Kapelske godbe je v nedeljo, 20. julija, privabilo v Kapelo blizu 4.000 obiskovalcev iz Slovenije in Hrvaške. Dopoldne so bili koncerti po vaseh, tam pod lipo, tam pod kozolcem, drugod spet v hladni senci sadovnjaka. Včasini so godbe prisrčno pogostili, skupaj z njimi posedeli in pokramljali, tako da gostje niso mogli prehlati domačnosti, kakršne so sicer le redko deležni. Svojim gostiteljem so z veseljem zaigrali in jim izkazali hvaležnost za toplino in prisrčnost.

Na praznovanje je prišlo deset godb, ki jih vežejo s Kapelo trdne prijateljske vezi: Pihalni orkester Godbenega društva Prosek - Kontovel s Tržaškega, godba iz Metlike, ki je dobila 14 dni prej prav tako slavila 130-letnico, godba Tovarne Djuro Salaj iz Krškega, pihalni orkestri s Senovega in Trebnjega, iz Loča, iz Sevnice ter iz Dubrvice in Samobora na Hrvaškem.

Na popoldanski slovesnosti so gostujoče godbe nastopile skupaj s Kapelci in njihovi veseli zvoki so daleč po Obsotelju naznanjali kapelski veliki dan. Jubilantom je zaželel uspešno nadaljevanje glasbene tradicije govornik Jože Humer, podpredsednik republiškega komiteja za kulturo in znanost SRS, Stanko Rebenik pa je godbi izročil plaketo za njeno 130-letnico. Med slavjem so kapelskim godbenikom izročili tudi nove instrumente kot priznanje in spodbudo občanov, združenega dela, občinske in republiške kulturne skupnosti.

Trajno obeležje njihovega jubileja daje tudi preurejeni večnamenski Dom v Zupelevcih, kjer bodo godbeniki posej lahko nemoteno vadili v udobnejšem in lepšem prostoru.

Kapelska godba je na predvečer obletnice navdušila občinstvo s svečanim koncertom. Za ta nastop se je pripravljala od zime dalje. Obiskovalce Kapelskega slavja je tisti večer in naslednji dan pritegnila razstava filatelistov, na kateri so prikazali privlačne zbirke znamk na temo „Glasba, glasbila in glasbeniki“.

JOŽICA TEPPEY

NA PLES V VINICO — Čas dopustov je dobrodu izpraznil Crnomelj, kar se vidi še posebno ob sobotah in nedeljah. Letos je naravnost na počitniške domove in prikolice ob morju zelo velik, saj bi vsak dobil svoj košček pravega poletja. V Crnomlju je kot vsako poletje, kaj slabo poskrbljeno za zabavo, zato ob sobotah zlasti mladi radi odrinajo na ples v Vinico, kjer na kopališču igra priljubljeni ansambel „Samorastniki“.

Konec vročega kruha

Uprava inšpekcijskih služb Novo mesto je sklicala sestanek, ki so se ga poleg inšpektorjev udeležili tudi dipl. ing. Bogomir Kralj, direktor novomeške Pekarne, ter predstavniki trgovskih podjetij KZ Krka, Doljenka in Mercator. Dogovorili so se, da v Novem mestu, oziroma na območju, ki ga oskrbuje s kruhom novomeška Pekarna, v prihodnje ne bodo več prodajali toplega kruha.

Tak ukrep narekuje pravilnik o kakovosti kruha in peciva. Razlogov je več, poleg zdravstvenih je važna predvsem tržna plat. Sveže pečen kruh je težji, možne so zlorabe, topel kruh se v košarah mečka itd. No, pravilnik je pravilnik.

Novomeška praksa je — posebno v osrednji prodajalni kruha na Glavnem trgu — da večina gospodinj (zlasti ob sobotah) v vrsti čaka na pošiljko sveže pečene vročega kruha, kruh, pečen zjutraj ali ponoči, pa morajo zavreči. „Slavno“ novomeško čakanje na sveži kruh so zlorabili tudi v tujem tisku. Pod fotografijo je seveda pisalo, da pri nas ni kruha, čeprav vsi vemo, da ga je vsaj osem vrst, če povzemi niti ne štejemo.

Zdaj je določeno (ne zaradi tuje-ga tiska), da bo novomeška Pekarna vozila ohlajen kruh v prodajalne vsaki dve uri, poseben posluž bo morala imeti za čas od 10. do 12. ure, ko ljudje kruh največ kupujejo. Novomeški Pekarni je bilo rečeno, da mora izboljšati tudi preskrbo s kruhom v Žužemberku, Šentjerneju in še nekaterih krajih, kjer pred deseto ni kruha, ob drugi uri, ko gre do ljudje iz služb in po nakupih, pa ga že zmanjka.

Po besedah inšpektorjev v novomeški Pekarni, ki je tozdl ljubljanskega Žita, nad novostmi s kruhom niso bili preveč navdušeni, saj terjajo dodatno delo in tudi razmišljanja. „Da se to ne da,“ je bilo rečeno, „da je nemogoče.“ Inšpekcija je dala Pekarni v mimem tonu vedeti, da je predpis predpis, če se ne bo upošteval, bodo sledili ukrepi. Najprej poročilo novomeškemu izvršnemu svetu, ob vsakem času pa je mogoče tudi predlog samoupravnim organom Pekarne. V predlogu lahko piše, naj razpravljajo o zamenjavi poslovalnih organov.

Novomeškimi pekarni je bilo obenem dano vedeti, da Novomeščani v bližnji prihodnosti pričakujejo od njih tudi s celofansko prevleko zaščitni kruh, vsakdanji kruh, ki bo dlje ostal svež itd.

M. B.

TONI GAŠPERIČ